

Službeni list

Europske unije

C 237



Hrvatsko izdanje

Informacije i objave

Godište 61.
6. srpnja 2018.

Sadržaj

I. Rezolucije, preporuke i mišljenja

MIŠLJENJA

Europski gospodarski i socijalni odbor

533. plenarno zasjedanje EGSO-a, 14.3.2018.–15.3.2018.

2018/C 237/01	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Socijalno održivom konceptu za poboljšanje životnog standarda, poticanje rasta i zapošljavanja te povećanje sigurnosti građana u digitalnom dobu” (razmatračko mišljenje na zahtjev bugarskog predsjedništva)	1
2018/C 237/02	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora „Budućnost rada – stjecanje odgovarajućeg znanja i vještina za ispunjavanje potreba budućih radnih mjesta” (razmatračko mišljenje na zahtjev bugarskog predsjedništva)	8

III. Pripremni akti

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

533. plenarno zasjedanje EGSO-a, 14.3.2018.–15.3.2018.

2018/C 237/03	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Suzbijanje nezakonitog sadržaja na internetu – Povećanje odgovornosti internetskih platformi (COM(2017) 555 final)	19
---------------	--	----

2018/C 237/04	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Srednjoročna evaluacija programa Copernicus (2014.–2020.) (COM(2017) 617 final)	26
2018/C 237/05	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o: Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Uravnotežen sustav provedbe prava intelektualnog vlasništva kao odgovor na današnje društvene izazove (COM(2017) 707 final) – Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Smjernice o određenim aspektima Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi prava intelektualnog vlasništva (COM(2017) 708 final) – Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Utvrđivanje pristupa EU-a patentima bitnima za normu (COM(2017) 712 final)	32
2018/C 237/06	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Vijeća o programu za istraživanja i osposobljavanje Europske zajednice za atomsku energiju (2019.–2020.) koji nadopunjuje Okvirni program za istraživanja i inovacije Obzor 2020. (COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))	38
2018/C 237/07	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o provedbi akcijskog plana o PDV-u „Put k jedinstvenom EU-ovom području PDV-a – vrijeme je za djelovanje” (COM(2017) 566 final), Prijedlogu Uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 904/2010 u pogledu ovjerenog poreznog obveznika (COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS)), Prijedlogu Provedbene uredbe Vijeća o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 282/2011 u pogledu određenih izuzeća za transakcije unutar Zajednice (COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE)) i Prijedlogu Direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2006/112/EZ u pogledu usklađivanja i pojednostavnjenja određenih pravila sustava poreza na dodanu vrijednost i uvođenja konačnog sustava za oporezivanje trgovine među državama članicama (COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))	40
2018/C 237/08	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o dovršetku bankarske unije” (COM(2017) 592 final)	46
2018/C 237/09	Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/825 radi povećanja financijske omotnice Programa potpore strukturnim reformama i izmjene njegova općeg cilja” (COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD)) i „Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 u pogledu potpore strukturnim reformama u državama članicama” (COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))	53
2018/C 237/10	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Vijeća o smjernicama za politike zapošljavanja država članica (COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))	57
2018/C 237/11	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Zajedničkoj komunikaciji Europskom parlamentu i Vijeću „Novi poticaj partnerstvu Afrike i EU-a” (JOIN(2017) 17 final)	66
2018/C 237/12	Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj građanskoj inicijativi (COM(2017)0482 final – 2017/0220 (COD))	74

I.

(Rezolucije, preporuke i mišljenja)

MIŠLJENJA

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

533. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A, 14.3.2018.–15.3.2018.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o „Socijalno održivom konceptu za poboljšanje životnog standarda, poticanje rasta i zapošljavanja te povećanje sigurnosti građana u digitalnom dobu”

(razmatračko mišljenje na zahtjev bugarskog predsjedništva)

(2018/C 237/01)

Izjaviteljica: **Giulia BARBUCCI (IT/II)**

Zahtjev bugarskog predsjedništva Vijeća:	dopis od 5.9.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležno tijelo:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj kupini:	23.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	15.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja	187/16/10
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. U okviru svih politika koje provode europske, nacionalne i lokalne institucije potrebno je uzeti u obzir **čimbenik socijalne održivosti**, kao što je slučaj s gospodarskom i okolišnom održivosti. Nedavni prijedlozi u pogledu **socijalne dimenzije** Europe ⁽¹⁾, počevši s dokumentom za razmatranje koji je predstavila Europska komisija i europskim stupom socijalnih prava, predstavljaju jedinstvenu priliku za promicanje održivosti mjera donesenih na europskoj i nacionalnoj razini na području uključivog rasta, zapošljavanja i socijalnih politika. EGSO preporučuje da se prijedlozi obuhvaćeni trenutačnim programom rada Komisije, kao što su Paket mjera za socijalnu pravednost, inicijativa za pravedno oporezivanje u digitalnom dobu i reforme EMU-a, usmjere na promicanje održivosti **europskog socijalnog modela**.

⁽¹⁾ SL C 81, 2.3.2018., str. 145.

1.2. **Procjena učinka mjera** uvedenih u socijalnom području treba biti što preciznija u pogledu njihove socijalne održivosti te bi se trebala temeljiti na postojećim sustavima praćenja i postojećim pokazateljima. EGSO preporučuje da institucije provedu evaluaciju postojećih i novih instrumenata (počevši od ljestvice uspjeha priložene Stupu) te da ispituju njihovu učinkovitost kako bi se što preciznije utvrdio učinak predloženih politika na građane.

1.3. EGSO primjećuje zabrinutost koju je Europski parlament izrazio u svojoj rezoluciji od 19. siječnja 2017. o europskom stupu socijalnih prava u pogledu potrebe za ažuriranjem postojećih radnih i socijalnih standarda te će u tom kontekstu EGSO pravodobno pružiti svoj doprinos za „Paket mjera za socijalnu pravednost” uključen u program rada Komisije za 2018. EGSO također naglašava potrebu za podupiranjem novih i raznolikijih profesionalnih mogućnosti na tržištima rada s primjerenim okvirnim uvjetima kojima će se istodobno poboljšati zapošljavanje i standardi za radnike u cijeloj Europi, bez obzira na njihove ugovorne uvjete, i promicati veća uzlazna konvergencija za poboljšane radne i životne uvjete, čime bi se također doprinijelo prevladavanju regionalnih nejednakosti. EGSO podržava preporuku Europskog parlamenta upućenu Komisiji i socijalnim partnerima da zajedno rade na predstavljanju prijedloga okvirne direktive o pristojnim radnim uvjetima u svim oblicima zapošljavanja, čime bi se postojeći minimalni standardi proširili na nove oblike radnih odnosa.

1.4. EGSO uviđa jasnu vezu između **konkurentnosti, produktivnosti i socijalne održivosti**: svi sudionici moraju se obvezati na promicanje **uključivog rasta** te istodobno poticati stvaranje povoljnih uvjeta za poduzeća s ciljem otvaranja većeg broja boljih radnih mjesta. Rad je i dalje glavni čimbenik stvaranja blagostanja i bogatstva. Međutim, potrebno je ponovno djelovati prema načelu da se pravednija društva mogu temeljiti samo na uključivijem i održivijem rastu i radnim mjestima kako bi se građanima osigurali **pristojni radni uvjeti, primjerene plaće i mirovine te mogućnost ostvarivanja vlastitih prava**. Konkurentnost, produktivnost i radnička prava načela su koja moraju ponovno zaživjeti pri donošenju politika u području regulacije tržišta rada i socijalnih prava.

1.5. Odbor je svjestan toga da demokracija može biti ugrožena ako građani, koji su i dalje snažno pogođeni mjerama štednje, nemaju koristi od bogatstva stvorenog zahvaljujući rastu i od produktivnosti nastale digitalizacijom.

1.6. Kao što je već istaknuto u drugim mišljenjima, EGSO preporučuje poduzimanje daljnjih napora kako bi se **uklonile regionalne razlike** u pogledu životnih i radnih uvjeta u Europskoj uniji. Uzlazna konvergencija ne smije biti samo slogan, nego sveobuhvatno načelo koje treba uzeti u obzir i provoditi u svim politikama EU-a, počevši od financijskog i gospodarskog područja. Istinska integracija ne može se ostvariti sve dok postoje znatne razlike u plaćama i stvarnom ostvarivanju socijalnih prava među europskim građanima. U tom kontekstu temeljnu ulogu imaju **strukturni fondovi**, koji trebaju biti više usmjereni na prevladavanje regionalnih razlika.

1.7. EGSO toplo pozdravlja inicijative kao što su Garancija za mlade, oblici usavršavanja i inicijative za suzbijanje dugotrajne nezaposlenosti te poziva europske i nacionalne institucije da osiguraju odgovarajuća sredstva za olakšavanje i ubrzavanje prijelaza, kao i da **na odgovarajući način zajamče kontinuitet prihoda** ⁽²⁾, ponajprije za najugroženije skupine. Također preporučuje stvaranje odgovarajućih uvjeta za **jamčenje konkurentnosti, stvaranje radnih mjesta i jednostavan prelazak s jednog radnog mjesta na drugo** s pomoću sustava društvenih sigurnosnih mreža i drugih popratnih mjera kojima se uzimaju u obzir potrebe radnika i poduzeća.

1.8. EGSO preporučuje socijalnim partnerima da razvijaju sustave uključivog kolektivnog pregovaranja na svim razinama te ih potiče da razmotre nove mjere (među ostalim i u okviru sljedećeg programa rada europskih socijalnih partnera) usmjerene na jačanje pristupa žena radnim mjestima u digitalnom sektoru u svrhu **uklanjanja rodno uvjetovanih razlika u plaćama** kako bi se s pomoću odgovarajućih instrumenata pružila snažna zaštita **majčinstvu** i stvorili uvjeti za **istinsku rodnu ravnopravnost** u svijetu rada. Ujedno preporučuje institucijama na svim razinama, socijalnim partnerima i organiziranom civilnom društvu da na usklađen način poduzimaju mjere u cilju osiguravanja ravnopravnog postupanja prema muškarcima i ženama u svim sferama društva.

1.9. EGSO također smatra da se socijalna održivost temelji na pravednim i istinskim prilikama za **cjeloživotno učenje**, počevši od ranog djetinjstva, posebice s obzirom na potencijalnu isključenost velikih skupina stanovništva uslijed **digitalne isključenosti**. EGSO preporučuje donositeljima odluka da uzmu u obzir mjere usmjerene na smanjenje nedostatka vještina u ključnim područjima digitalnog gospodarstva jer su od presudne važnosti za izvrsnost i povećanje europske

⁽²⁾ SL C 170, 5.6.2014, str. 23.

konkurentnosti. Također je ključno osigurati osposobljavanje u području digitalne pismenosti za sve osobe koje su zbog digitalizacije izložene riziku od nemogućnosti ostvarivanja svojih prava i pristupa socijalnim uslugama, posebice ako je riječ o temeljnim pravima i uslugama, te preporučuje socijalnim partnerima i institucijama da u suradnji s organiziranim civilnim društvom poduzmu hitne mjere u tom pogledu. Javne vlasti na svim razinama trebaju osigurati dostupnost odgovarajuće digitalne infrastrukture, kao i njezinu usmjerenost na postizanje povećane uključenosti u cilju prevladavanja mogućih razlika između teritorijalnih jedinica i različitih sredina.

2. Koncept socijalne održivosti u doba digitalizacije i globalizacije

2.1. Cilj je ovog razmatračkog mišljenja analizirati pitanje socijalne održivosti s pomoću **sveobuhvatnog pristupa**, od njezine definicije pa sve do učinka koji ima na političko djelovanje u području socijalne i gospodarske politike te politike rada.

2.2. Učinci **globalizacije**, teret **gospodarske krize**, **pad stope nataliteta** i posljedično **starenje europskog stanovništva** te **slab rast** gospodarstava većine država članica elementi su koji igraju ključnu ulogu u utvrđivanju trenutačnih društvenih problema.

2.3. Brojni socioekonomski pokazatelji upućuju na to da su politike za izlazak iz krize, posebice politike provedene na europskoj i nacionalnoj razini, s jedne strane nastojale spriječiti nestabilnosti koje proizlaze iz globalnih čimbenika, ali da su s druge strane prečesto **povećavale nejednakosti** i stvarale **nove neravnoteže**, među ostalim i u zemljopisnom pogledu, između društvenih slojeva, spolova i generacija. Stoga institucije trebaju djelovati na svim razinama, u suradnji sa socijalnim partnerima i organiziranim civilnim društvom, kako bi osmislile politike koje se temelje na mjerama za uklanjanje tih neravnoteža i nejednakosti, uglavnom putem otvaranja većeg broja radnih mjesta temeljenih na održivom i uključivom rastu.

2.4. Koncept održivosti sastoji se od triju temeljnih elementa: **okolišne, gospodarske i socijalne održivosti**. Te tri sastavnice sadržane su u europskim ugovorima i kao takve odražavaju se u konceptu održivog razvoja na kojem se temelje Program Ujedinjenih naroda za održivi razvoj do 2030. i njegovih 17 ciljeva održivog razvoja. Eurostat u svojem pregledu napretka u postizanju ciljeva održivog razvoja u EU-u za 2017. tvrdi da je, unatoč znatnom napretku u pogledu ukupnog postizanja okolišnih ciljeva održivog razvoja (cilj br. 7 „pristupačna i čista energija”, cilj br. 12 „odgovorna potrošnja i proizvodnja”, cilj br. 15 „život na kopnu”, cilj br. 11 „održivi gradovi i održive zajednice”), zabilježen tek **umjeren napredak u postizanju ciljeva održivog razvoja s naglašenijom socijalnom dimenzijom** (cilj br. 4 „kvalitetno obrazovanje”, cilj br. 5 „rodna ravnopravnost”, cilj br. 8 „dostojanstven rad i gospodarski rast”, cilj br. 1 „iskorjenjivanje siromaštva”, cilj br. 2 „iskorjenjivanje gladi” i cilj br. 10 „smanjenje nejednakosti”).

2.5. Iako postoji opća suglasnost u pogledu **definicije socijalne održivosti** kao sposobnosti jamčenja ravnomjerne raspoređenosti uvjeta za blagostanje ljudi (sigurnost, zdravlje, obrazovanje, demokracija, sudjelovanje, pravda) prema klasi i rodu, valja istaknuti da je riječ o konceptu podložnom mogućim varijacijama ovisno o kontekstu u kojem se upotrebljava. Socijalna održivost mora se uvesti i primjenjivati na isti način kao i okolišna i gospodarska održivost s ciljem smanjenja nejednakosti.

2.6. Posljednjih se godina socijalna održivost često pogrešno **stavljala u opreku gospodarskoj i financijskoj održivosti** pri utvrđivanju makroekonomskih politika. Primjer su toga strukturne reforme koje su promicale europske institucije i provodile nacionalne vlade nakon financijske, a zatim i gospodarske krize 2007. – 2008. Ni institucije ni socijalni partneri ne bi trebali konkurentnost stavljati u opreku održivosti. Naime, dokazano je, na primjer, da će naprednija poduzeća u smislu održivosti vjerojatno biti konkurentnija na međunarodnoj razini. Nadalje, EU bi trebao usmjeravati globalizaciju prema postizanju održivog razvoja u korist poduzeća i radnika.

2.7. Što se tiče uloge poduzeća, **MSP-ovi** imaju posebno važnu ulogu u postizanju održivog i uključivog rasta, koji se istodobno temelji na otvaranju pristojnih radnih mjesta i poticanju konkurentnosti, uzimajući u obzir socijalnu održivost.

2.8. **Globalni program održivog razvoja do 2030. i njegovih 17 ciljeva** predstavljaju obzor u okviru kojega je potrebno uskladiti inovacije i održivi razvoj s pomoću povezivanja globalnih i nacionalnih inicijativa. U njemu se jasno navodi da je **sadašnji model razvoja neodrživ** na okolišnoj, gospodarskoj i društvenoj razini, čime se prevladava ideja o tome da je održivost samo okolišno pitanje. Potvrđuje se **cjelovita vizija** različitih dimenzija razvoja. Za provedbu Programa potrebna je snažna uključenost svih društvenih sastavnica, odnosno institucija, socijalnih partnera, organiziranog civilnog društva te znanstvene i akademske zajednice, kao i djelotvorne mjere evaluacije.

2.9. EGSO je u više navrata pozivao na potrebu za stvaranjem čvrste međuovisnosti između financijskih i makroekonomskih politika i socijalnih prava te isticao da se ta prava nedovoljno poštuju, što dovodi do povećanja nejednakosti u Uniji. Točnije, pitanje socijalne održivosti mora biti u izričitoj vezi s aktualnom raspravom o prijedlozima koji se odnose na **buduću strukturu ekonomske i monetarne unije** (EMU) i **strukturu višegodišnjeg financijskog okvira** (VFO). Potrebno je osigurati što precizniju procjenu učinka mjera koje se provode u socijalnom području u pogledu njihove socijalne održivosti, počevši od sustava nadzora i postojećih pokazatelja.

2.10. EGSO smatra da će institucije također imati zadaću provesti evaluaciju postojećih i novih instrumenata (poput ljestvice uspjeha priložene europskom stupu) te potvrditi njihovu djelotvornost kako bi se precizno utvrdio učinak predloženih politika socijalnih prava na građane.

2.11. Kako bi se prevladale regionalne razlike u Uniji, koje su se u nekim slučajevima pogoršale zbog posljedica gospodarske krize, bit će potrebno, među ostalim, promicati nove i učinkovitije **strategije upotrebe resursa**, posebice mobiliziranjem europskih strukturnih i investicijskih fondova kojima bi ponajprije trebalo promicati **održiv rast i kvalitetno zapošljavanje**. EGSO je u svojem mišljenju „Utjecaj socijalnih ulaganja na zapošljavanje i javne proračune”⁽³⁾ već pozvao na „uvođenje **europskog programa poticanja gospodarstva i ulaganja** u iznosu od 2 % BDP-a”, kao i na veću usmjerenost na socijalna ulaganja. Nova financijska sredstva treba usmjeriti na taj plan ulaganja kao nadopunu postojećim europskim strukturnim i investicijskim fondovima.

3. Europski socijalni model: održivost i poboljšanje životnih i radnih uvjeta

3.1. EGSO smatra da **europski socijalni model** predstavlja jedinstvenu prednost europskog identiteta: zahvaljujući trenutačnom sustavu socijalne skrbi, on jamči visoku razinu socijalne zaštite i građanskih prava za sve. Stoga Odbor smatra da taj modelu ne treba dovoditi u pitanje, već ga štoviše treba ojačati. U tom je smislu ključno da politike Unije budu usmjerene na **jamčenje stalnog poboljšanja životnih i radnih uvjeta** europskih građana u svim područjima, kako je predviđeno Ugovorima od samog pokretanja europskog projekta.

3.2. Trenutačni program rada Europske komisije obuhvaća inicijative kao što su Paket mjera za socijalnu pravednost i inicijativa za pravedno oporezivanje u digitalnom dobu, a provode se i mjere za reformu EMU-a. EGSO preporučuje da ti prijedlozi budu usmjereni na promicanje održivosti europskog socijalnog modela⁽⁴⁾.

3.3. EGSO smatra da je potrebno postići **pravednu ravnotežu između socijalne i gospodarske održivosti** pri oblikovanju politika tržišta rada. U posljednjem desetljeću došlo je do povećanja razlika i nejednakosti među europskim građanima u pogledu pristupa socijalnim uslugama i mogućnosti zapošljavanja na tržištu rada, kao i u pogledu raširenosti nestandardnih oblika rada (na što statistike uvelike ukazuju). To je dovelo do povećanja dojma nesigurnosti u pogledu mogućnosti poboljšanja općih životnih uvjeta europskih građana. Taj dojam osobito je naglašen među mladima i ženama te svim skupinama stanovništva izloženima većem riziku. U tom pogledu EGSO smatra da je ključno promicati **integraciju migranata na tržište rada** s obzirom na to da je njihov doprinos sustavima socijalne sigurnosti u mnogim slučajevima presudan za stabilnost sustava socijalne sigurnosti i mreža socijalne sigurnosti.

3.4. EGSO primjećuje zabrinutost koju je **Europski parlament** izrazio u svojoj rezoluciji od 19. siječnja 2017. o europskom stupu socijalnih prava u pogledu potrebe za ažuriranjem postojećih radnih i socijalnih standarda te će u tom kontekstu EGSO pravodobno pružiti svoj doprinos za „Paket mjera za socijalnu pravednost” uključen u program rada Komisije za 2018. EGSO također naglašava potrebu za podupiranjem novih i raznolikijih profesionalnih mogućnosti na tržištima rada s primjerenim okvirnim uvjetima kojima će se istodobno poboljšati zapošljavanje i standardi za radnike u cijeloj Europi, bez obzira na njihove ugovorne uvjete, i promicati veća uzlazna konvergencija za poboljšane radne i životne uvjete, čime bi se također doprinijelo prevladavanju regionalnih nejednakosti. EGSO podržava preporuku Europskog parlamenta upućenu Komisiji i socijalnim partnerima da zajedno rade na predstavljanju prijedloga **okvirne direktive** o pristojnim radnim uvjetima u svim oblicima zapošljavanja, čime bi se postojeći minimalni standardi proširili na nove oblike radnih odnosa.

⁽³⁾ SL C 226, 16.7.2014., str. 21.

⁽⁴⁾ SL C 51, 17.2.2011., str. 20.

3.5. EGSO je u brojnim mišljenjima analizirao pojavu **digitalizacije** i njezin utjecaj na organizaciju rada i zapošljavanja ⁽⁵⁾. Međutim, bilo bi pogrešno ograničiti se na razmatranje digitalizacije samo iz perspektive zapošljavanja i tržišta rada. Sve veća upotreba digitalnih instrumenata dovela je do korjenitih promjena u našem svakodnevnom životu, u osobnom i društvenom pogledu, pa čak i u načinu našeg odnošenja prema politici, volonterskom radu i civilnom društvu. EU bi trebao promicati mjere usmjerene na predškolsko obrazovanje i cjeloživotno osposobljavanje, posebno u pogledu digitalnih vještina, kako bi se riješio problem neusklađenosti vještina. Obrazovni sustavi – uključujući visoko obrazovanje, strukovno osposobljavanje te cjeloživotno učenje – moraju težiti izvrsnosti, čime bi se omogućilo da europske ideje, dobra i usluge zauzmu vodeći položaj u području istraživanja, inovacija i konkurentnosti.

3.6. EGSO je u nekoliko mišljenja ponovio da je osobito važno uzeti u obzir potrebe **skupina izloženih riziku od socijalne ranjivosti**. Potrebno je zajamčiti uključive sustave socijalne zaštite u kojima se osobita pozornost posvećuje potrebama ranjivih osoba i njihovim obiteljima kako bi se zajamčili pristojni životni uvjeti te osigurala potpora i zadržavanje radnih mjesta koja odgovaraju potrebama pojedinaca.

3.7. **Osobe s invaliditetom** u središtu su Konvencije Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom i Europske strategije za osobe s invaliditetom. EGSO preporučuje da se poduzmu svi napori kako bi se postigao značajan napredak u svih osam prioritetnih područja djelovanja za postizanje ciljeva utvrđenih u Konvenciji UN-a, a to su: dostupnost, sudjelovanje, jednakost, zapošljavanje, obrazovanje i osposobljavanje, socijalna zaštita, zdravlje i promicanje prava osoba s invaliditetom na međunarodnoj razini. Budući da digitalizacija utječe na sve sfere svakodnevnog života, EGSO poziva na to da se posebno uzmu u obzir osobe s invaliditetom, na koje će vrlo vjerojatno utjecati digitalna transformacija. Europska unija trebala bi iskoristiti brojne mogućnosti koje postoje za osobe s invaliditetom kako bi se promicala njihova zapošljivost i pristup pristojnim radnim mjestima, čime bi im se omogućilo i da doprinose sustavima socijalne sigurnosti. EGSO stoga preporučuje stvaranje preduvjeta za aktivnije korištenje alata za cjeloživotno osposobljavanje i prekvalifikaciju osoba s invaliditetom u okviru novih digitalnih zanimanja.

3.8. EGSO smatra ključnim da se pitanje socijalne održivosti uključi u europske politike o **mlađim generacijama** i o **budućnosti europskog socijalnog modela**. Sve veća razina skepticizma mlađih generacija prema institucijama (pri čemu najviše zabrinjava sve slabije sudjelovanje na izborima), organiziranom civilnom društvu, političkim strankama i sindikatima te njihovo sve veće sudjelovanje u euroskeptičnim pokretima i pokretima krajnje desnice može se suzbiti samo ako EU posveti više pozornosti budućnosti europskog socijalnog modela i njegovoj održivosti. EGSO preporučuje institucijama EU-a i nacionalnim vladama da provedu sve inicijative usmjerene na povećanje količine i kvalitete radnih mjesta za mlade, podržavaju mobilnost mladih, zajamče dobre izgleda za socijalnu sigurnost i promiču obrazovanje i cjeloživotno osposobljavanje na svim razinama. Potrebno je na odgovarajući način financirati inicijative kao što su Erasmus +, Garancija za mlade i druge mjere obuhvaćene Inicijativom za zapošljavanje mladih te osigurati njihovu provedbu.

3.9. EGSO smatra da je od ključne važnosti zajamčiti **socijalnu održivost prihoda**, posebno za osobe u dobi za umirovljenje. Od ključne je važnosti da se u okviru sustava socijalne zaštite ⁽⁶⁾ zajamče pristojni životni uvjeti i spriječi pad ispod praga siromaštva. EGSO je u brojnim mišljenjima isticao potrebu za mirovinskim sustavima koji se temelje na **međugeneracijskoj solidarnosti**. Iako poštuje raznolikost nacionalnih sustava, EGSO smatra da je ključno povećati broj radnih mjesta koja doprinose osiguravanju sustava socijalne zaštite koji raspolazu s odgovarajućim sredstvima. Osobe koje rade na temelju svih vrsta ugovornih aranžmana, uključujući takozvane nove oblike rada povezane s digitalizacijom, trebale bi imati pristup sustavima socijalne zaštite te im doprinositi ⁽⁷⁾.

3.10. Europska komisija posvetila je značajnu pozornost temi **tranzicije** u najnovijim inicijativama u području zapošljavanja. Posljednjih godina najviše zabrinjava trend produljenja razdoblja od dovršetka studija do prvog posla za mlade, posebice ako se uzme u obzir prvo stalno zaposlenje. Štoviše, situacija se pogoršala i kad je riječ o dugotrajno nezaposlenim osobama i onima koje su blizu dobi za odlazak u mirovinu. EGSO pozdravlja inicijative kao što su Garancija za mlade, oblici usavršavanja i promicanje naukovanja kao glavnog oblika pristupa radu u okviru Europskog saveza za naukovanje i inicijative za suzbijanje dugotrajne nezaposlenosti. Stoga poziva europske i nacionalne institucije da osiguraju

⁽⁵⁾ SOC/570 (Vidjeti stranicu 8. ovog Službenog lista); SL C 129, 11.4.2018., str. 7.; SL C 434, 15.12.2017., str. 36.; SL C 434, 15.12.2017., str. 30.; SL C 173, 31.5.2017., str. 45.; SL C 303, 19.8.2016., str. 54.; SL C 13, 15.1.2016., str. 161.; SL C 128, 18.5.2010., str. 74.

⁽⁶⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 40.

⁽⁷⁾ SL C 129, 11.4.2018., str. 7.; SL C 84, 17.3.2011., str. 38.; SL C 120, 16.5.2008., str. 66.

odgovarajuća sredstva za olakšavanje i ubrzavanje tranzicije te da na odgovarajući način **zajamče kontinuitet prihoda**, ponajprije za najugroženije skupine i osobe kojima je teško osigurati stjecanje novih vještina i time povećati njihovu zapošljivost. Također preporučuje stvaranje odgovarajućih uvjeta za poslovanje i konkurentnost, uz istovremeno osiguravanje jednostavnog prelaska s jednog radnog mjesta na drugo s pomoću sustava društvenih sigurnosnih mreža i drugih mjera vanjske fleksibilnosti kojima se uzimaju u obzir potrebe radnika i poduzeća.

3.11. EGSO smatra da je jedan od temelja socijalne održivosti **potpuna rodna ravnopravnost**, no istodobno primjećuje da su, u skladu s podacima Eurostata i mnogim drugim dostupnim pokazateljima, nejednakosti u tom području i dalje neprihvatljive te predstavljaju kršenje načela jednakosti postupanja iz Ugovorâ i ozbiljnu prepreku punom gospodarskom razvoju EU-a. Stoga pozdravlja nedavno pokrenute inicijative u tom području, počevši s Komisijinim paketom mjera za promicanje ravnoteže između posla i privatnog života te preporučuje socijalnim partnerima da razvijaju sustave uključivog kolektivnog pregovaranja na svim razinama i razmotre nove mjere (uključujući u okviru sljedećeg programa rada europskih socijalnih partnera) u svrhu uklanjanja rodno uvjetovanih razlika u plaćama kako bi se s pomoću odgovarajućih instrumenata pružila snažna zaštita majčinstvu i stvorili uvjeti za istinsku rodnu ravnopravnost u svijetu rada. Ujedno preporučuje institucijama na svim razinama, socijalnim partnerima i civilnom društvu da na usklađen način poduzmu mjere u cilju osiguravanja **ravnopravnog postupanja prema muškarcima i ženama** u svim sferama društva.

3.12. U mnogim studijama i istraživanjima analiziraju se **novi društveni rizici** u vezi s utjecajem globalizacije i digitalizacije na svijet rada. EGSO dijeli zabrinutost u pogledu sve veće fragmentacije rada, robotizacije i informatizacije, no istodobno smatra da se tim procesima, ako se njima dobro upravlja, mogu poboljšati uvjeti rada, olakšati određene teške zadaće i pojednostaviti osobito složene zadaće.

3.13. **Zaštita potrošača** također igra važnu ulogu u području socijalne održivosti, s obzirom na to da je uloga potrošača također izložena promjenama uzrokovanim digitalizacijom. Europske politike trebale bi u ovom kontekstu uvijek biti ažurirane i osigurati instrumente za učinkovito rješavanje problema potrošača, a posebnu pozornost obraćati na promjene uzrokovane digitalizacijom u sektorima kao što su prijevoz, energetika i financijske usluge.

3.14. **Nove nejednakosti** i socijalni rizici u digitalnom dobu mogu se djelomice smatrati posljedicom **digitalne isključenosti**, odnosno toga raspoložu li određene skupine stanovništva potrebnim informatičkim vještinama i osnovnom digitalnom pismenošću za pristup informacijama i uslugama, što je katkad od ključne važnosti. EGSO smatra da se socijalna održivost također temelji na pravednim i istinskim prilikama za cjeloživotno učenje, počevši od ranog djetinjstva. To je preduvjet osobito u slučaju osoba s invaliditetom, što se posebno odnosi na nova zanimanja u digitalnom sektoru. Kad je riječ o toj vrsti osposobljavanja, u obzir treba uzeti moguću isključenost velikih skupina stanovništva (posebice starijih osoba, građana koji žive u rubnim područjima i u siromaštvu, nekvalificiranih osoba itd.) koja proizlazi iz digitalne isključenosti. U digitalnom dobu ključno je zajamčiti pristup internetu i osigurati tečajeve računalnog opismenjivanja osobama kojima prijete nezaposlenost te im pružiti priliku da ostvare svoja prava i dobiju pristup socijalnim uslugama, posebno onim osnovnim. Odbor preporučuje socijalnim partnerima i institucijama da u suradnji s civilnim društvom poduzmu hitne mjere u tom pogledu.

Bruxelles, 15. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

DODATAK

Sljedeći su amandmani za točke 1.3 i 3.4 odbijeni tijekom rasprave, premda su dobili barem četvrtinu glasova:

Točka 1.3.**Izmijeniti kako slijedi:**

- 1.3. EGSO primjećuje zabrinutost koju je Europski parlament izrazio u svojoj rezoluciji od 19. siječnja 2017. o europskom stupu socijalnih prava u pogledu potrebe za ažuriranjem postojećih radnih i socijalnih standarda te će u tom kontekstu EGSO pravodobno pružiti svoj doprinos za „Paket mjera za socijalnu pravednost” uključen u program rada Komisije za 2018. EGSO također naglašava potrebu za podupiranjem novih i raznolikijih profesionalnih mogućnosti na tržištima rada s primjerenim okvirnim uvjetima kojima će se istodobno poboljšati zapošljavanje i standardi za radnike u cijeloj Europi, bez obzira na njihove ugovorne uvjete, i promicati veća uzlazna konvergencija za poboljšane radne i životne uvjete, čime bi se također doprinijelo prevladavanju regionalnih nejednakosti. EGSO će usvojiti mišljenje o prijedlogu o pristojnim radnim uvjetima u Europskoj uniji.

Obrazloženje:

Iznijet će se usmenim putem.

Rezultat glasovanja:

Za: 72

Protiv: 121

Suzdržani: 9

Točka 3.4.**Izmijeniti kako slijedi:**

- 3.4. EGSO primjećuje zabrinutost koju je **Europski parlament** izrazio u svojoj rezoluciji od 19. siječnja 2017. o europskom stupu socijalnih prava u pogledu potrebe za ažuriranjem postojećih radnih i socijalnih standarda te će u tom kontekstu EGSO pravodobno pružiti svoj doprinos za „Paket mjera za socijalnu pravednost” uključen u program rada Komisije za 2018. EGSO također naglašava potrebu za podupiranjem novih i raznolikijih profesionalnih mogućnosti na tržištima rada s primjerenim okvirnim uvjetima kojima će se istodobno poboljšati zapošljavanje i standardi za radnike u cijeloj Europi, bez obzira na njihove ugovorne uvjete, i promicati veća uzlazna konvergencija za poboljšane radne i životne uvjete, čime bi se također doprinijelo prevladavanju regionalnih nejednakosti. EGSO će usvojiti mišljenje o prijedlogu **okvirne direktive** o pristojnim radnim uvjetima u Europskoj uniji.

Obrazloženje:

Iznijet će se usmenim putem.

Rezultat glasovanja:

Za: 72

Protiv: 121

Suzdržani: 9

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora „Budućnost rada – stjecanje odgovarajućeg znanja i vještina za ispunjavanje potreba budućih radnih mjesta”

(razmatračko mišljenje na zahtjev bugarskog predsjedništva)

(2018/C 237/02)

Izjaviteljica: **Cinzia DEL RIO (IT-II)**

Suizjaviteljica: **Milena ANGELOVA (BG-I)**

Zahtjev bugarskog predsjedništva Vijeća:	dopis od 5.9.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	23.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	15.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja	218/0/3
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. Progresivno i brzo uvođenje novih tehnologija, digitalizacije i robotizacije u poslovni, ali i u javni sektor ima golem učinak na proizvodne sustave, uvjete rada i organizacijske modele tržišta rada i društva općenito.

1.2. Nova industrijska revolucija ima potencijal poboljšati produktivnost i kvalitetu života i rada ako je popraćena čvrstom kombinacijom politika za uključiv i održiv rast potaknut inovacijama. Učinak na radna mjesta bit će znan: stvorit će se nova radna mjesta, određena će se radna mjesta transformirati, a ostatak će se brzo zamijeniti. Kvalitetno osnovno obrazovanje, učinkovito osposobljavanje zasnovano na visokim standardima, cjeloživotno učenje, nadogradnja vještina i prekvalifikacija bit će alati potrebni za iskorištavanje poslovnih mogućnosti u budućnosti i poticanje konkurentnosti poduzeća.

1.3. Vodeći računa o načelu supsidijarnosti, EGSO traži od Europske komisije i država članica da radi postizanja spremnosti za odgovaranje na te brze tehnološke i digitalne promjene osmisle ciljane politike i poduzmu opipljive mjere za poboljšanje i odgovarajuću prilagodbu svojih sustava obrazovanja i osposobljavanja, zajedno osmisle nacionalne strategije za kompetencije i prepoznaju pravo na odgovarajuće osposobljavanje svim dobnim skupinama i radnicima te u svim sektorima, i to:

- kao prvo, osiguravanjem jednakog pristupa kvalitetnom ranom obrazovanju za sve građane EU-a,
- postavljanjem novih zajedničkih referentnih vrijednosti u pogledu obrazovanja i osposobljavanja kako bi se smanjile razlike između država EU-a i ojačala kohezija,
- preusmjeravanjem obrazovanja i osposobljavanja i jačanjem sustava strukovnog obrazovanja i osposobljavanja (SOO) kako bi se zajamčilo brzo stjecanje potrebnih vještina,
- podupiranjem kolektivnog pregovaranja i socijalnog dijaloga, u skladu s nacionalnim sustavima odnosa unutar industrije, kako bi bilo moguće predvidjeti i prilagoditi vještine tehnološkim i digitalnim kretanjima te razviti osposobljavanje na radnom mjestu,
- poticanjem interakcije između obrazovnih ustanova i poduzeća,
- pokretanjem kvalifikacijske ofenzive radi podupiranja sve veće digitalizacije naših tržišta rada,

- razvojem novih mjera, kao što su poticaji zasnovani na rezultatima, uvođenje novih mehanizama za praćenje radi procjene postignutih rezultata u pogledu osiguravanja digitalnog i cjeloživotnog osposobljavanja, razmjena i širenje najboljih nacionalnih praksi na razini EU-a koje se odnose na pristup osposobljavanju, sudjelovanje u osposobljavanju i dopust za osposobljavanje itd., kako bi se u programe osposobljavanja uključili svi, i oni koji traže posao i radnici, uz posvećivanje posebne pozornosti niskokvalificiranim i odraslim radnicima,
- osiguravanjem osposobljavanja i sudjelovanja u osposobljavanju za sve osobe kako bi se poboljšao učinak poduzeća, ali ujedno i osobni i profesionalni rast radnika, što bi trebalo obuhvaćati i nestandardna radna mjesta ⁽¹⁾; u idealnom bi slučaju trebalo razmotriti bi li to pravo na individualno osposobljavanje trebalo biti prenosivo, odnosno bi li pojedinci trebali biti u mogućnosti prenositi ga od poslodavca do poslodavca i od zemlje do zemlje,
- poduzimanjem koraka kako bi se ustanovilo koje su mjere potrebne za uvođenje prava na plaćeni dopust za stručno osposobljavanje, odnosno jesu li one uopće potrebne; također treba razmotriti mogućnost uvođenja mjera EU-a uz pomoć kojih bi dobre prakse u području minimalnih standarda u pogledu prava na dopust za stručno osposobljavanje postale standardna praksa u nekim državama članicama ⁽²⁾,
- uspostavom europskog homogenog sustava ocjenjivanja i vrednovanja neformalnog i informalnog učenja,
- ulaganjem na razini EU-a, uz posebna i ciljana sredstva za potporu tranziciji, i postavljanjem novih kriterija za njihovu dodjelu utemeljenih na rezultatima,
- poticanjem razmjena radnih mjesta među poduzećima radi omogućavanja „razmjene mozгова” te stvaranjem platformi za razmjenu informacija i najboljih praksi.

1.4. Pobjednička budućnost leži u komplementarnosti vještina, ne samo digitalnih, nego i osnovnih, tehničkih i intelektualnih vještina koje zahtijevaju učinkovite školske sustave i dobro pripremljene učitelje. Međutim, u „novim oblicima rada”, koje karakterizira integracija fizičkih procesa i digitalnih tehnologija, važno je zadržati usmjerenost na ljude.

1.5. Naposljetku, EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da pronađu rješenja za to da se ne zapostavljaju nego da se podržavaju ranjive osobe koje neće biti sposobne odgovoriti na promjene i sve veće zahtjeve nove tehnološke ere.

2. Uvod

2.1. Digitalizacija, automatizacija i novi gospodarski modeli, kao što su industrija 4.0, kružno gospodarstvo i gospodarstvo dijeljenja, doveli su do **novih oblika rada** kojima je svojstvena integracija fizičkih proizvodnih procesa i digitalnih tehnologija, a koji se odvijaju i na internetu i izvan njega i imaju znatan učinak na proizvodne procese poduzeća, organizacijske modele tržišta rada, radne uvjete, trajanje ugovora o radu, pokrivenost socijalnom zaštitom i radne odnose.

2.2. Nove tehnologije i digitalizacija imaju potencijal omogućiti bolje životne i radne uvjete i bolju ravnotežu između njih, poboljšati produktivnost i općenito dovesti do otvaranja boljih radnih mjesta, ako su popraćeni pravednim tranzicijskim pristupom i kombinacijom solidnih politika za uključiv i održiv rast potaknut inovacijama. Određena postojeća radna mjesta i područja aktivnosti će se razviti, određena tradicionalna radna mjesta će nestati, a stvorit će se nove aktivnosti. U svim se sektorima – u različitim kombinacijama i s različitim intenzitetom – javljaju tri fenomena: **stvaranje, transformacija i zamjena** ⁽³⁾.

2.3. Trenutačno traje rasprava o tome hoće li taj novi radni kontekst dovesti do **gubitka ili stvaranja radnih mjesta**. Prema OECD-u, doći će do znatnih poremećaja u pogledu zapošljavanja i poslovnih modela u nekim sektorima (proizvodnja, prijevoz, zdravlje, ugostiteljstvo, financije i obrazovanje). Postoji rizik da će se 9 % radnih mjesta izmjestiti jer

⁽¹⁾ SL C 173, 31.5.2017., str. 45.

⁽²⁾

SL C 13, 15.1.2016., str. 161.

⁽³⁾ Prema izvješću CEDEFOP-a. Vidjeti CEDEFOP (2017.), *People, machines, robots and skills* („Ljudi, strojevi, roboti i vještine”), informativna obavijest.

se 70 % zadataka koje oni obuhvaćaju može automatizirati. Daljnjih 25 % radnih mjesta će se transformirati jer se samo polovica zadataka može automatizirati⁽⁴⁾. Istovremeno, digitalizacija ima potencijal za stvaranje novih radnih mjesta, ne samo u sektoru industrijske proizvodnje nego i u uslužnom sektoru. Rezultat će ovisiti o integriranom planu politike, o javnim odlukama te o politikama koje se provode radi svladavanja izazova koji proizlaze iz novih proizvodnih procesa i poslovnih modela, posebice kada je riječ o pružanju potrebnih vještina mladima te osposobljavanju, nadogradnji vještina i prekvalifikaciji osoba koje traže posao i postojeće radne snage. Hoće li ti novi procesi i digitalizacija na kraju povećati zaposlenost ovisit će o tome koliko se uspješno poduzeća u EU-u **prilagođavaju** tehnološkom razvoju, kako socijalni partneri zajedno rješavaju pitanje uvođenja i uporabe tehnologija i promjene organizacijskih struktura, kako se provodi osposobljavanje radnika, kao i o mjeri u kojoj će EU i države članice moći stvoriti **poticajnu politiku i regulatorno okruženje** za zaštitu interesa poduzeća i radnika⁽⁵⁾. U tom procesu presudna će biti uloga i stručnost socijalnih partnera, a ključnu će ulogu imati i socijalni dijalog i kolektivno pregovaranje, u skladu s nacionalnim pravom i praksama.

2.4. Izazov novih oblika rada više nije povezan s potrebom za „inovacijom i digitalizacijom”, nego s potrebom za osiguranjem da svi dobivaju **primjereno visokokvalitetno obrazovanje i osposobljavanje**, osmišljeno na način da se osobama omogući da **brzo** steknu novo znanje, vještine i sposobnosti. Postavlja se pitanje kako osigurati međusobnu kompatibilnost robota i ljudske inteligencije te kako očuvati **pristup usmjeren na čovjeka** prilikom uvođenja umjetne inteligencije i digitalizacije u sve gospodarske sektore, uključujući diljem poslovnih lanaca vrijednosti⁽⁶⁾.

2.5. Stoga je u okviru aktivnih politika i reguliranja tržišta rada jedno od najvažnijih pitanja kako **uskладiti obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje** s potrebama poslodavaca i tržišta rada s jedne strane te s druge strane s većom i boljom zapošljivošću na tržištu rada koje se brzo mijenja te kako prilagoditi sadržaje osposobljavanja i obrazovanja za potrebe nadogradnje vještina i prekvalifikacije odraslih radnika. Taj izazov jednako utječe na poslodavce i zaposlenike te primorava i njih i institucije tržišta rada da ulože više napora u **predviđanje, planiranje, financiranje i strategiju**.

2.6. EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da započnu s rješavanjem ozbiljnog problema sve većeg broja ljudi koji nemaju potrebne kvalifikacije te zbog toga nisu u stanju ići ukorak sa sve bržim promjenama, zbog čega se dovode u rizik od **marginalizacije**.

3. Postojeće stanje

3.1. Institucije EU-a i međunarodne organizacije u posljednje vrijeme pridaju znatnu pozornost pitanju vještina – kako onih stečenih osnovnim obrazovanjem tako i onih stečenih cjeloživotnim učenjem – a to se pitanje razmatra s različitih gledišta te u kontekstu brzih promjena u svijetu rada. U ovom su mišljenju upotrijebljeni podaci samo iz njihovih **najnovijih dokumenata**.

3.2. U određenim dokumentima o kojima se raspravlja dalje u tekstu razmatra se pitanje produktivnosti, pri čemu se naglasak stavlja na dva njegova čimbenika: **vještine i nove obrasce organizacije rada**. Svi se slažu da će jedan od glavnih izazova koje za tržište rada predstavlja četvrta industrijska revolucija biti **utvrđivanje** koje će **nove vještine** trebati radnicima. Nedavno se raspravljalo o određenim prijedlozima i korisnim najboljim praksama. EGSO pohvaljuje kampanju e-vještine za radna mjesta 2015. – 2016. i Manifest o e-vještinama koji je tada pokrenula **Europska komisija**. Predlaže deset ključnih načela koja su istaknuta kao dobre smjernice za buduće digitalne politike⁽⁷⁾ te ponavlja zaključke svojih relevantnih najnovijih **mišljenja**⁽⁸⁾. Suprotno tomu, Novim programom vještina za Europu⁽⁹⁾ pokrenuta je revizija okvira EU-a za ključne kompetencije i Manifesta o e-vještinama iz prosinca 2016., pri čemu važne sastavnice tog postupka

⁽⁴⁾ OECD (2017.), *Future of Work and Skills* („Budućnost rada i vještina”), dokument predstavljen na 2. sastanku Radne skupine G20 za zapošljavanje, veljača 2017., str. 8.

⁽⁵⁾ *Izjava europskih socijalnih partnera o digitalizaciji*, donesena na Trostranom socijalnom samitu 16. ožujka 2016.

⁽⁶⁾ U jednoj od svojih informativnih obavijesti (vidjeti bilješku 1.) CEDEFOP ističe da je „tehnološka nezaposlenost tema koja se ponavlja, ali nezaposlenost u digitalnom dobu ovisit će o ljudskoj, a ne umjetnoj inteligenciji”.

⁽⁷⁾ Navedena su u *Izjavi iz Rige o e-vještinama* iz ožujka 2015. koja je objavljena na početku kampanje E-vještine za radna mjesta 2015. – 2016. i u Manifestu o e-vještinama; vidjeti Zaključke iz Rige iz lipnja 2015.

⁽⁸⁾ SL C 434, 15.12.2017., str. 36.; SL C 434, 15.12.2017., str. 30.; SL C 173, 31.5.2017., str. 45.; SL C 303, 19.8.2016., str. 54.; SL C 13, 15.1.2016., str. 161.; SL C 347, 18.12.2010., str. 1.; SL C 128, 18.5.2010., str. 74.; SL C 93, 27.4.2007., str. 38.

⁽⁹⁾ SL C 173, 31.5.2017., str. 45.

predstavljaju pregled i ažuriranje digitalnih kompetencija. EGSO pozdravlja to što je Europska komisija nedavno pokrenula dvije važne inicijative: prijedlog za preporuku Vijeća o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje i komunikaciju o akcijskom planu za digitalno obrazovanje ⁽¹⁰⁾; očekuje hitnu provedbu u njima sadržanih smjernica.

3.3. U dvama najnovijim izvješćima **OECD-a** ⁽¹¹⁾ naglašava se poveznica između nejednakosti plaća i uporabe računala, drugim riječima, pozitivan učinak tehnoloških promjena na plaće kvalificiranih radnika, što međutim za posljedicu ima **povećanje razlike između njihovih plaća** i plaća niskokvalificiranih radnika, različite primjere novih zahtjeva u pogledu radnih mjesta i vještina, kao i **rastuću potražnju**, posebice za specijalističkim vještinama **IKT-a** potrebnima za programiranje te za generičkim i komplementarnim vještinama u području IKT-a. EGSO također pozdravlja najnovije izvješće OECD-a *Key issues for digital transformation in the G20* („Ključna pitanja za digitalnu transformaciju skupine G20”) zbog njegove sveobuhvatne analize izazova politika i preporuka u tom pogledu ⁽¹²⁾ i želi naglasiti važnost **ispravnih industrijskih odnosa** za uspjeh politika donesenih u okviru skupine G20 i na razini EU-a. Zbog toga EGSO također ponavlja zaključke i preporuke iz svojih najnovijih **mišljenja i studija**, osobito onih koji su usmjereni na učinke digitalizacije na tradicionalna poduzeća i industrije ⁽¹³⁾, potrebu za promjenom u industrijskim odnosima ⁽¹⁴⁾, pitanje uvjeta rada nestandardnih radnika ⁽¹⁵⁾, učinak ekonomije na zahtjev ⁽¹⁶⁾, ulogu vlada u mjerama politike i važnost cjeloživotnog učenja za budućnost ⁽¹⁷⁾. OECD radi na **Novoj strategiji za radna mjesta** koja će se pokrenuti sljedeće godine, a čije će se jedno poglavlje odnositi na vještine i digitalne podjele. EGSO izražava određene zabrinutosti zbog nedostatka prave dodane vrijednosti preporuka politika za vlade u pitanju o kojem se raspravlja. Budući da je OECD i dalje u pripreмноj fazi strategije za radna mjesta, EGSO će slijediti raspravu u okviru strategije za vještine, ne samo u svrhu sastanka na vrhu OECD-a u pogledu vještina koji će se održati sljedećeg lipnja, te zahtijeva od Europske komisije da istraži nove zajedničke inicijative.

3.4. Premda podržava četvrtu industrijsku revoluciju, **Svjetski gospodarski forum** upozorava na mogući rizik da bi, prema određenim predviđanjima, u 15 najrazvijenijih gospodarstava i gospodarstava u sponu do 2020. moglo nestati otprilike 5 milijuna radnih mjesta, a da se u ovom trenutku ne predviđa zamjena za njih, te razmatra određena pitanja koja se odnose na **stabilnost vještina, rodnu razliku u industriji i strategije rada** ⁽¹⁸⁾.

3.5. Europski socijalni partneri na **Trostranom socijalnom samitu** u ožujku **2016.** zatražili su od Europske komisiji da podupre digitalnu transformaciju gospodarstava i tržišta rada te da surađuje s njima kako bi se zajamčilo da tržište rada i politike vještina budu osmišljeni i **za potrebe poduzeća i za potrebe radnika** ⁽¹⁹⁾.

⁽¹⁰⁾ COM(2018) 24 i COM(2018) 22.

⁽¹¹⁾ T. Berger i C. Frey (2016.), *Structural Transformation in the OECD: Digitalisation, Deindustrialisation and the Future of Work* („Strukturna transformacija u OECD-u: digitalizacija, deindustrijalizacija i budućnost rada”), Radni dokumenti OECD-a o društvu, zapošljavanju i migraciji, br. 193., OECD Publishing, Pariz; i OECD (2016.), *New Skills for the Digital Economy* („Nove vještine za digitalno gospodarstvo”), Dokumenti OECD-a o digitalnom gospodarstvu, br. 258., OECD Publishing, Pariz.

⁽¹²⁾ OECD (2017.), *Key issues for digital transformation in the G20* („Ključna pitanja za digitalnu transformaciju u okviru G20”), izvješće pripremljeno za zajedničku konferenciju njemačkog predsjedništva G20 i OECD-a. Za popis preporuka vidjeti stranice 145. – 149.

⁽¹³⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 161.

⁽¹⁴⁾ SL C 434, 15.12.2017., str. 30.

⁽¹⁵⁾ SL C 303, 19.8.2016., str. 54.

⁽¹⁶⁾ EGSO (2017.). *Impact of digitalization and the on-demand economy on labour markets and the consequences for employment and industrial relations* („Učinak digitalizacije i ekonomije na zahtjev na tržišta rada i posljedice za zapošljavanje i industrijske odnose”), studija koju je pripremio istraživački tim CEPS-a.

⁽¹⁷⁾ SL C 173, 31.5.2017., str. 45.

⁽¹⁸⁾ Svjetski gospodarski forum (2016.), *The Future of Jobs. Employment, Skills and Workforce Strategy for the Fourth Industrial Revolution* („Budućnost radnih mjesta: strategija zapošljavanja, vještina i radne snage za četvrtu industrijsku revoluciju”), izvješće o globalnom izazovu.

⁽¹⁹⁾ Vidjeti bilješku 2.

3.6. EGSO podupire **Rezoluciju** Europskog parlamenta od 16. veljače 2017. s preporukama Europskoj komisiji o **pravilima građanskog prava o robotici** ⁽²⁰⁾, posebice onima o **etičkim načelima** (sigurnost i zdravlje ljudi, sloboda, privatnost, integritet i dostojanstvo, samoodređenje i nediskriminacija, zaštita osobnih podataka i transparentnost; potreba za ažuriranjem pravnog okvira Europske unije sa smjericama etičkih načela u skladu sa složenošću robota) te o **obrazovanju i zapošljavanju** (poziv Komisiji da pruži znatnu potporu za razvoj digitalnih vještina svih dobnih skupina neovisno o njihovom statusu zaposlenosti; potreba za poticanjem većeg interesa kod žena za digitalnu karijeru, za pokretanjem dublje analize i praćenja srednjoročnih i dugoročnih kretanja u pogledu radnih mjesta, za naglašavanjem važnosti predviđanja društvenih promjena, posebice iz perspektive zapošljavanja i fleksibilnosti vještina; priznavanje velikog potencijala robotike i umjetne inteligencije u nekoliko područja).

3.7. U informativnoj obavijesti **CEDEFOP-a** naslovljenoj *People, machine, skills and robots* („Ljudi, strojevi, vještine i roboti”) ⁽²¹⁾ navodi se da je prije donošenja zaključaka o budućnosti važno razumjeti različite načine na koje tehnologija mijenja svijet rada: zamjenu, stvaranje i transformaciju radnih mjesta. Analiza odraslih zaposlenika koji su se u raznim sektorima **suočili s tehnološkim promjenama** na radnom mjestu tijekom razdoblja 2009. – 2014., a koji globalno predstavljaju 43 % odraslih zaposlenika, važna je za razumijevanje opsega trenutačnih izazova.

3.8. EGSO podsjeća na svoja dva **novija mišljenja** (usvojena prošlog srpnja) o novim oblicima rada ⁽²²⁾, posebice na: važnost **socijalne sigurnosti** za one koji su obuhvaćeni novim oblicima rada, kao što su osobe koje rade u okviru masovnog rada putem interneta, te novih oblika radnog okruženja; relevantnost cjeloživotnog učenja i potrebe za budućim vještinama; **temeljnu ulogu socijalnih partnera i kolektivnog pregovaranja** u skladu s nacionalnim pravom i praksama; te ulogu civilnog društva općenito u ograničavanju negativnih učinaka tih brzih promjena i u poboljšanju njihovih pozitivnih aspekata.

3.9. Izvješće **Eurofounda** objavljeno prošlog mjeseca pod nazivom *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects* ⁽²³⁾ važno je za analizu novih načina rada, ali posebice i za podizanje svijesti o **socijalnoj zaštiti, prihodima, radnom vremenu** i nejasnom statusu osoba koje rade pod nestandardnim ugovorima. EGSO se slaže s prijedlogom Eurofounda te poziva donositelje odluka da obrate pozornost na ta pitanja koja je EGSO već spomenuo u gore navedenim dokumentima.

4. Budućnost je sada: (a) Mjere i prijedlozi

4.1. U novom kontekstu rada koji se brzo mijenja, teško je **utvrditi nova zanimanja i relevantne vještine** na teoretski način. Tržište rada, često uz sudjelovanje poduzeća i socijalnih partnera, obično **predviđa utvrđivanje** novih profesionalnih profila u skladu sa svojim potrebama. **Kolektivno pregovaranje** na svim razinama, u skladu s nacionalnim pravom i praksama, te **mehanizmi za sudjelovanje radnika** na razini poduzeća, relevantni su alati za rješavanje promjena u pogledu vještina i potreba osposobljavanja i za pomoć u predviđanju tih promjena i povećanje inovativnosti.

4.2. Osim toga, EGSO naglašava da postoje **novе metode**, kao što je analiza sveobuhvatnih podataka, koje mogu pomoći u prepoznavanju **naglih znakova promjene** u pogledu potreba tržišta rada: te tehnike nadopunjuju tradicionalne alate za prognoziranje i druge alate za predviđanje vještina te mogu pridonijeti boljem razumijevanju potražnje za vještinama koja se brzo mijenja u kontekstu brzog usvajanja novih tehnologija.

4.3. Brzorastući oblici nestandardnog zapošljavanja u digitalnom gospodarstvu iziskuju odgovarajuću razinu regulacije kako bi se socijalna zaštita te ravnopravni pristup osposobljavanju i stjecanju vještina zajamčili svima, pa i nestandardnim radnicima ⁽²⁴⁾. Također bi trebalo razmotriti bi li to pravo na individualno osposobljavanje trebalo biti prenosivo, odnosno bi li pojedinci trebali biti u mogućnosti prenositi ga od poslodavca do poslodavca i od zemlje do zemlje.

⁽²⁰⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 16. veljače 2017. s preporukama Komisiji o pravilima građanskog prava o robotici, A8-0005/2017.

⁽²¹⁾ Vidjeti bilješku 3.

⁽²²⁾ SL C 434, 15.12.2017., str. 36. i SL C 434, 15.12.2017., str. 30.

⁽²³⁾ Eurofound (2017.), *Non-standard forms of employment: Recent trends and future prospects* („Nestandardni oblici zapošljavanja: najnovija kretanja i izgledi za budućnost”), Eurofound, Dublin.

⁽²⁴⁾ SL C 434, 15.12.2017., str. 30.

4.4. EGSO smatra da je također ključno povećati sudjelovanje radnika u cjeloživotnom učenju te utvrditi, zajedno s poduzećima, sadržaj osposobljavanja na radnom mjestu na način kojim će se postići jednake koristi za radnike i poduzeća. Jednak pristup radnika učenju povezanom s radom i stalnom strukovnom osposobljavanju treba se zajamčiti ulaganjem u različite programe i alate. Također bi se mogao iskoristiti potencijal internetskih i digitalnih platformi za učenje; međutim, socijalni bi se partneri trebali usuglasiti oko njihova korištenja pri čemu treba voditi računa o odredbama o radnom i slobodnom vremenu radnika. Važno je prepoznati da cjeloživotno učenje može imati formalni, neformalni i informalni karakter. Ako je dobro osmišljeno među relevantnim akterima, svako učenje može donijeti dodanu vrijednost. Vrednovanje neformalnog i informalnog učenja važno je za poboljšanje i dokazivanje vještina i kompetencija osoba.

4.5. Ključno je **sudjelovanje radnika** u svim programima koji se tiču ispravne uporabe tehnologije u poduzeću. Time će se osigurati alati i osposobljavanje koji će im omogućiti upravljanje tehnologijom u njihovom području, ali i sudjelovanje u postupku inovacije, jamčeći tako da će **osviještenost** transformirati njihove strahove od promjene u mogućnosti za osobni i profesionalni razvoj.

4.6. EGSO naglašava potrebu za poduzimanjem opipljivih mjera za pomoć nacionalnim sustavima obrazovanja i osposobljavanja da što brže **prilagode svoje programe** kako bi kurikulumi i sustavi koji se temelje na radu mogli bolje odgovoriti na potrebe tržišta rada te kako bi se zajamčilo da sustavi osposobljavanja i obrazovanja budu pristupačni svima, uključujući radnike kojima prijeti isključivanje zbog novih oblika zapošljavanja potaknutih digitalizacijom, kao što su **niskokvalificirane osobe, osobe s invaliditetom** ili **ruralno** stanovništvo, u područjima u kojima je raširenost širokopojasne mreže mnogo niža nego u gradskim područjima. Stoga je nužno **pojednostavniti** s tim povezane administrativne postupke u onim državama članicama u kojima su oni opterećujući. Kako bi se postigli ti ciljevi, EGSO poziva Komisiju i države članice da u okviru europskog semestra donesu praktične mjere kao što su: novi mehanizmi praćenja na razini EU-a kako bi se prikupili i procijenili podaci o rezultatima postignutima na nacionalnoj razini u pogledu digitalnog i cjeloživotnog osposobljavanja; postavljanje novih referentnih vrijednosti kako bi se postigle nove zajedničke razine osnovnog obrazovanja i programa digitalnih vještina na razini EU-a te izbjeglo povećanje razlika između zemalja EU-a; jačanje sinergija među državama sudjelovanjem u mrežama e-infrastrukture; utvrđivanje novih, strožih, na rezultatima zasnovanih kriterija za dodjelu sredstava i poticaja radi unapređenja **kohezije** između sustava obrazovanja i osposobljavanja u državama članicama.

4.7. EGSO je zaista zabrinut za budućnost **niskokvalificiranih** te općenito **ranjivih skupina** u Europi. Izražava bojazan da mjera Novog programa vještina pod nazivom „Putovi nadogradnje vještina” nije dovoljna za rješavanje problema. Kako je CEDEFOP nedavno pokazao⁽²⁵⁾, definicija te velike skupine koja se uglavnom sastoji od različitih kategorija osoba u nepovoljnom položaju složena je i nerazumljiva, dok su brojke zabrinjavajuće – na primjer, 2015. jedna od četiri odrasle osobe u dobi od 25 do 64 godine (otprilike 64 milijuna odraslih) imala je samo niske kvalifikacije, dok je udio odraslog stanovništva s niskim kognitivnim vještinama u pismenosti bio 18 %, a u računanju 20 %. Podaci CEDEFOP-a pokazali su da je manje vjerojatno da će ta skupina sudjelovati u aktivnostima učenja. Budući da je studija pokazala da se ulaganje u vještine isplati, EGSO očekuje da Europska komisija učini više kako bi zajamčila da osjetljive skupine kao što su **starije osobe** mogu sudjelovati, i da se na to potiču, u **inicijativama učenja odraslih** radi izbjegavanja rizika od njihove marginalizacije na tržištu rada. Također je važno obuhvatiti radnike u dobi od **55 do 64 godine** jer je često najmanje vjerojatno da će oni sudjelovati u cjeloživotnom učenju. EGSO također naglašava važnost prilagodbe strojeva i novih tehnoloških softvera kako bi ih mogle rabiti i **osobe s invaliditetom**.

4.8. Posebnu bi pozornost također trebalo posvetiti **rodnim mjerama** kako bi se uklonile digitalne podjele; stalne rodne razlike u području koje se razmatra mogu značiti da će žene imati manje koristi od novih poslovnih prilika u zanimanjima povezanim sa STEM-om; veća radna fleksibilnost može povećati zapošljavanje žena, ali i imati negativan učinak na kvalitetu njihova rada⁽²⁶⁾.

⁽²⁵⁾ CEDEFOP (2017.), *Investing in skills pays off: The economic and social cost of low-skilled adults in the EU* („Ulaganje u vještine se isplati: gospodarski i socijalni trošak niskokvalificiranih odraslih osoba u EU-u”).

⁽²⁶⁾ OECD (2017.), *Going Digital: The Future of Work for Women* („Digitalizacija: budućnost rada za žene”), političko izvješće o budućnosti rada.

4.9. U okolnostima brzih i stalnih promjena ključno je svima pružiti mnoštvo različitih mogućnosti za učenje koje mogu dovesti do stjecanja **vrijednih (korisnih) vještina** za tržište rada, u skladu s digitalnom dimenzijom novog svijeta, štiteći sve građane od rizika da budu isključeni s tržišta rada ili degradirani na nesigurna radna mjesta. Očekivanja radnika i potrebe tržišta rada trebali bi se odražavati u dostupnim programima obrazovanja i osposobljavanja kako bi poduzeća mogla rasti, a ljudi pronaći posao ili napredovati na postojećem radnom mjestu, u skladu sa svojim vještinama, predviđanjima i sposobnostima. **Aktivna uključenost radnika** u programe cjeloživotnog učenja jest *conditio sine qua non* za rast i konkurentnost poduzeća, za zapošljivost radnika i za osiguravanje kvalitetnih radnih mjesta.

4.10. EGSO također naglašava važnost povećanja osiguravanja **cjeloživotnog učenja** i sudjelovanja u njemu radi poboljšanja učinkovitosti poduzeća i osobnog i profesionalnog rasta radnika. Trebalo bi osmisliti praktične mjere kako bi se za sve osobe osiguralo cjeloživotno učenje i sudjelovanje u takvom učenju ⁽²⁷⁾ – u skladu s prepoznatim potrebama – i to na temelju pravilne raspodjele troška i upravljanja između vlada, poslodavaca i radnika te u suradnji s javnim i privatnim institucijama i socijalnim partnerima. EGSO ističe da treba poduzeti korake kako bi se ustanovilo koje su mjere potrebne za uvođenje prava na plaćeni dopust za stručno osposobljavanje, odnosno jesu li one uopće potrebne, te da treba razmotriti mogućnost uvođenja mjera EU-a uz pomoć kojih bi dobre prakse u području minimalnih standarda u pogledu prava na dopust za stručno osposobljavanje postale standardna praksa u nekim državama članicama ⁽²⁸⁾. EGSO ističe potrebu za **kvalifikacijskom ofenzivom** radi podupiranja sve veće digitalizacije naših tržišta rada, radi pružanja poticaja za ulaganje i na razini poduzeća i u javnom sektoru te radi promicanja javnog i privatnog **ulaganja u strukovno obrazovanje i osposobljavanje**.

4.11. Osim toga, EGSO naglašava potrebu za jamčenjem **jednakog pristupa digitalnim uslugama** za sve, posebice starije i osobe s invaliditetom, kako novi tehnološki ciljevi ne bi bili prepreka nego stvarna i velika mogućnost za sve, bez diskriminacije i zapreka. Poziva Europsku komisiju i države članice da pronađu instrumente kojima će se zajamčiti odgovarajuća potpora za sve u tom „novom društvu” te istodobno osigurati da javni sektor ima sredstva koja su mu potrebna da odgovori na te potrebe. Osobito bi onima koji su izloženi riziku od gubitka posla zbog automatizacije trebalo osigurati obuku koja bi im omogućila prekvalifikaciju.

4.12. EGSO poziva Europsku komisiju i države članice da razviju programe, uz sudjelovanje socijalnih partnera i drugih organizacija civilnog društva, za omogućavanje slobodnog pristupa osposobljavanju, za dodjelu bonova za osposobljavanje te za podjelu troškova za one koji ih ne mogu snositi. Kada radnici trebaju proći dodatno osposobljavanje, važno je postići **ravnotežu između radnog vremena i vremena za učenje** tako da to bude prihvatljivo radniku i poslodavcu. U tom pogledu EGSO ponavlja važnost razmatranja i razmjene iskustava o tome kako je osposobljavanje organizirano i kako se pruža u različitim državama članicama, uključujući, na primjer, brojne radne prakse čiji je cilj pružanje cjeloživotnog učenja na radnom mjestu te praksu **dopusta za osposobljavanje**, od kojih su neki plaćeni, što bi se trebalo poticati i podupirati diljem EU-a.

4.13. Neophodna je kvaliteta ulaganja u **uključiv rast** i stvaranje **kvalitetnih radnih mjesta**. EGSO stoga ističe potrebu za pružanjem **odgovarajućih sredstava** koja bi popratila tranziciju prema tehnološkoj promjeni i digitalizaciji radi brzog rješavanja problema stjecanja odgovarajućih vještina i kompetencija, ne samo na razini radnog mjesta nego i razvojem učinkovitih sustava osposobljavanja kako bi se zajamčila stalna prilagodba vještina. EGSO smatra da je prioritet utvrditi **posebne linije financiranja** namijenjene toj tranziciji te evaluirati nove, na rezultatima zasnovane kriterije za dodjelu tih sredstava.

4.14. EGSO od Europske komisije i država članica također traži da na najučinkovitiji mogući način koriste **strukturne fondove**, posebice Europski socijalni fond, čiji se prioriteti u pogledu ulaganja u ljudski kapital trebaju potvrditi i zaštititi, u svrhu prilagodbe kompetencija, što bi trebao biti dopunski alat. Europska komisija i države članice trebali bi, u suradnji s dionicima iz civilnog društva, osmisliti okvir općih kriterija uz pomoć kojih bi se postiglo zajedničko razumijevanje potreba za novim vještinama i ciljeva, uzimajući u obzir, s jedne strane, razlike diljem Europske unije i mobilnost ne samo fizičkih osoba nego i radnog sadržaja te, s druge strane, nužnost homogenih razina prekvalifikacije i nadogradnje vještina radi poticanja kohezije među zemljama EU-a.

⁽²⁷⁾ Komunikacija Komisije Vijeću i Europskom parlamentu „Učinkovitost i jednakost u europskim sustavima obrazovanja i osposobljavanja”, COM(2006) 481 final.

⁽²⁸⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 161.

4.15. Primjereno ažurirani alati, kao što je **Europski kvalifikacijski okvir**, te provedba **Direktive o stručnim kvalifikacijama** od koristi su za transparentnost stečenih kvalifikacija.

4.16. Digitalne vještine očigledno su vrlo važne u četvrtoj industrijskoj revoluciji. U tom kontekstu **osnovnim vještinama**, posebno u matematici, fizici, kemiji i biologiji (koje se također uče na tehničkim i profesionalnim institutima), ali i naprednim jezičnim kompetencijama, treba priznati novu vrijednost: bez njih nije moguće napraviti sljedeći korak prema visoko specijaliziranim tehnološkim i informatičkim vještinama potrebnima za rad u multikulturnim okruženjima u kojima su digitalizacija i robotika ključni koncepti profesionalizma.

4.17. **Osnovno je znanje** ključno jer se njime potiče kritičko razmišljanje, koje je neophodno za izbor izvora informacija i za razumijevanje novih tehnologija. Međutim, potrebno je posvetiti više pozornosti **tehničkim i specijalističkim vještinama**, kao i **intelektualnim vještinama**; prve su potrebne u proizvodnim procesima, a potonje mogu pomoći radnicima da upravljaju složenim i promjenjivim scenarijima. **Komplementarnost vještina zalag je** za uspješnu budućnost. Posebno je u pogledu „mekih vještina“ nužno na primjeren način **osposobiti nastavnike i ustanove za obrazovanje i osposobljavanje** te pomoći **obiteljima** da postanu svjesne značaja tih mjera.

4.18. EGSO se zalaže za pristup u okviru kojeg se **snažan naglasak stavlja na „meke vještine“** kao što su rješavanje složenih problema, kritičko razmišljanje, timski rad, donošenje smislenih odluka, novi i prilagodljivi načini razmišljanja, međukulturne kompetencije, virtualna suradnja, kognitivna fleksibilnost itd., jer su to ključni elementi ljudskog razvoja i mogu pomoći radnicima da razmišljaju na autonoman način, prije nego što se od njih bude zahtijevalo da postanu digitalno kompetentni. EGSO predlaže posvećivanje posebne pozornosti razvoju tih vještina prilikom revizije **europskog okvira ključnih kompetencija**.

4.19. **Informacije** o svijetu rada i **usmjeravanje** u pogledu obrazovanja, osposobljavanja i mogućnosti za rad trebaju se pružiti mladima u **školi** kako bi se usmjerio njihov daljnji razvoj i karijera, ali u budućnosti će od presudne važnosti biti i **cjeloživotno usmjeravanje**. **Izbor profesije** ključna je odluka. Usmjeravanje mladih tijekom tog razdoblja pokazivanjem raznovrsnosti dostupnog osposobljavanja i profesionalnih karijera omogućuje im da donesu informiranu odluku.

4.20. Ovisno o njihovoj povezanosti s teritorijem, s jedne strane, i njihovoj misiji, s druge strane, **škole, sveučilišta i ustanove za osposobljavanje** pružaju kombinaciju novog znanja i novih načina učenja. EGSO smatra važnim **međusobno povezati** njihovu ulogu i aktivnosti s ulogom središnjih i lokalnih vlada i institucija, kao i sa svijetom rada. Taj se postupak treba poticati i podupirati, priznajući središnju ulogu organizacija civilnog društva i socijalnog dijaloga, što je potrebno razvijati počevši od lokalne i teritorijalne razine.

4.21. EGSO traži od Komisije da dodatno razvije uspostavu ažuriranog **„registra dobrih praksi“** koji može služiti za omogućavanje rasprave diljem EU-a radi utvrđivanja smjernica i standarda temeljenih na najboljim praksama u području strukovnog osposobljavanja.

4.22. Kompetencije stečene **neformalnim i informalnim učenjem** još su važnije. U svom mišljenju iz 2015. ⁽²⁹⁾ EGSO je naglasio da je potrebno učiniti sve što je moguće kako bi nacionalni kvalifikacijski sustavi mogli osigurati njihovo **vrednovanje** (prema Preporuci Vijeća br. 2012/C 398/01) ⁽³⁰⁾ te kako bi se istaknula ključna uloga organiziranog civilnog društva u tom procesu. Primjerenim vrednovanjem (koje se sastoji od utvrđivanja, dokumentiranja, procjene i certificiranja) potvrdit će se njihova dodana vrijednost na tržištu rada te povećati profesionalnu svijest pojedinaca, tj. poznavanje vlastitih mogućnosti. Stoga je ključno potaknuti **službe za zapošljavanje** i „privatne/javne agencije“ da se mnogo aktivnije uključe u taj proces. Vrednovanje bi trebalo biti dostupno i pristupačno kako bi bilo od koristi i za radnike i za poslodavce.

4.23. EGSO ukazuje na deset prioriternih mjera **Novog programa vještina**: inicijativa „Putovi nadogradnje vještina“, SOO kao prvi izbor, Okvir ključnih kompetencija, Koalicija digitalnih vještina i radnih mjesta, EQF, Alat za profiliranje vještina državljana trećih zemalja, Okvir Europass, prikupljanje podataka za rješavanje rizika od odljeva mozgova, Plan za sektorsku suradnju u području vještina i, konačno, preporuka za praćenje osoba sa završenim visokim obrazovanjem, koje su sve korisni alati za pružanje odgovarajućih kompetencija.

⁽²⁹⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 49.

⁽³⁰⁾ Preporuka Vijeća o vrednovanju neformalnog i informalnog učenja od 20. prosinca 2012.

4.24. Kako bi tranzicija bila pravedna te kako bi aktivne politike rada funkcionirale, potrebne su jednako učinkovite **službe za zapošljavanje** koje su sposobne ne samo za upravljanje potražnjom i ponudom radnih mjesta nego i za pružanje **smjernica i savjetovanja** za osobe koje traže posao. EGSO poziva države članice da ulože više sredstava u poboljšanje učinkovitosti i djelotvornosti, ali i kapaciteta službi za zapošljavanje i njihovog osoblja, kao i u osmišljavanje alata za potporu osobama koje još nisu na tržištu rada. Na taj bi se način radnicima pružila mogućnost da dođu do poduzetnika koji će moći cijeniti njihovu vrijednost i kompetencije u zdravom i pravilnom krugu profesionalnog razvoja i korporativne konkurentnosti.

4.25. Što se tiče mogućnosti za zapošljavanje, vrlo je važno da EU riješi pitanje takozvanog **odljeva mozгова**, tj. gubitka određenih država članica njihovog visokokvalificiranog ljudskog kapitala. Idealno, mobilnošću u Europi trebala bi se potaknuti **razmjena mozгова** između zemalja što bi dovelo do obogaćivanja koje koristi svim državama članicama. Ipak, stvarnost je drugačija. Određene države EU-a, uglavnom države zapadne i sjeverne Europe, puno su privlačnije mobilnim radnicima iz najosjetljivijih i najslabije strukturiranih država, uglavnom država istočne i južne Europe, zbog veće dostupnosti radnih mjesta i njihove mogućnosti da ponude više plaće. Većinu tih odlazaka potiče uglavnom industrija 4.0, od proizvodnje do usluga i istraživanja, ali i druga područja, kao što su sektori medicine i istraživanja. To dovodi do znatnog odljeva građana, vještina i talenata iz ishodišnih država, a rezultat je gubitak u pogledu njihove konkurentnosti, njihova ulaganja u obrazovanje i nacionalnog prihoda od poreza⁽³¹⁾. U nekim slučajevima visokokvalificirani migranti na tržištu rada u državi prihvata ne nalaze poslove koji su u skladu s njihovim kvalifikacijama te se zapošljavaju na radnim mjestima za koja su prekvalificirani. To se može izbjeći ako Europa potakne **razmjene radnih mjesta između poduzeća iz različitih država članica**. Općenitije, na razini EU-a potrebni su dodatni naponi za promicanje **konvergenije prema uključivom gospodarskom rastu koji je potaknut inovacijama i otvara nova radna mjesta** te za promicanje veće **socijalne kohezije**.

4.26. Drugo važno pitanje koje je potrebno riješiti odnosi se na **zdravlje i sigurnost** radnika. Tehnološke inovacije vjerojatno će zamijeniti teške i opasne poslove, poboljšavajući tako kvalitetu rada, no mogu se pojaviti nove patologije, posebice za izdvojene radnike (na daljinu). Socijalni dijalog na europskoj, nacionalnoj i sektorskoj razini koristan je alat kojim se može ispitati treba li odnosno do koje je mjere potrebno **dodatno zaštititi** zdravlje i privatni život radnika u vrijeme sveprisutne digitalne mobilne komunikacije i koje bi mjere u tom pogledu bile korisne. Stoga je potrebno utvrditi sredstva za njihovo sprečavanje, kao što je tzv. **pravo na isključivanje**, nedavno prepoznato u Francuskoj i primijenjeno u određenim sporazumima na razini sektora i poduzeća u određenim državama EU-a, ali to još nije ocijenjeno na razini EU-a. Potrebna je ocjena na razini EU-a pri kojoj će se uzeti u obzir potreba poštovanja odredbi o radnom vremenu i usklađenost s novim pristupom uspostavljanja ravnoteže između poslovnog i privatnog života.

4.27. Kada je riječ o poznavanju alata za digitalno i e-učenje i o izazovima u pogledu zaštite podataka, od primarne su važnosti i pitanja povezana s internetom stvari, privatnošću i velikom količinom podataka. Ovdje također treba istaknuti ulogu **udruga potrošača** jer one mogu učinkovito pridonijeti osmišljavanju novih alata za svladavanje velikih izazova povezanih s potrebom jamčenja osobne privatnosti prilikom kupovine i korištenja usluga učenja na internetu⁽³²⁾.

5. Budućnost je sada: (b) Primjeri najboljih praksi za radnike u postupku prekvalifikacije i nadogradnje vještina

5.1. Priznate najbolje prakse uključuju otvorene obrazovne resurse (OER, tj. digitalne obrazovne materijale koji su dostupni uz licencije kojima se dopušta njihova ponovna uporaba, izmjena i distribucija) te masovne otvorene internetske tečajeve (MOOC, tj. otvorene mrežne tečajeve osmišljene za učenje na daljinu). Oni su se pojavili relativno nedavno, ali nisu novi, no važno je pojačati savjetovanje i informiranje o njima. Uporaba OER-a i MOOC-a može biti važan alat za **otvaranje pristupa obrazovanju i osposobljavanju** na resursno učinkovit način kojim se ljudima omogućuje da postignu ravnotežu između poslovnih i privatnih obveza.

⁽³¹⁾ Schellinger, A. (2017.), *Brain Drain – Brain Gain: European Labour Markets in Times of Crisis* („Odljev mozgov – priljev mozgov: europska tržišta rada u razdoblju krize”), projekt zaklade „Friedrich Ebert”, 2015. – 2017., str. 88.

⁽³²⁾ SL C 81, 2.3.2018., str. 102.

5.2. EGSO smatra da je **europski okvir e-vještina** koristan alat na europskoj razini: opisuje 40 vještina koje se primjenjuju na radnim mjestima povezanim s informacijskom i komunikacijskom tehnologijom. Služi se zajedničkim jezikom za razine kompetencije, vještina, znanja i stručnosti koji se može razumjeti diljem Europe, uključujući zahtjeve u pogledu znanja i vještina stručnjaka, profesija i organizacija u području IKT-a na pet razina stručnosti, a osmišljen je da ispuni potrebe pojedinaca, poduzeća i drugih organizacija u javnom i privatnom sektoru, u posebice ustanovama za osposobljavanje i poduzećima.

5.3. Što se tiče **strukovnog osposobljavanja u poduzeću**, sustavi dvojnog strukovnog osposobljavanja u zemljama kao što su Austrija, Njemačka, Danska i Nizozemska smatraju se najboljom praksom uzimajući u obzir sudjelovanje socijalnih partnera u aktualnoj prilagodbi sustava SOO-a prema novom svijetu rada koji je potaknut digitalizacijom⁽³³⁾.

5.4. EGSO smatra da Fundación Estatal para la Formación en el Empleo (FUNDAE) u Španjolskoj, Organismes paritaires collecteurs agréés (OPCA) u Francuskoj i Fondi Interprofessionali per la Formazione Continua u Italiji predstavljaju primjere najboljih praksi u smislu **financiranja tečajeva osposobljavanja na radnom mjestu** te da znatno pridonose unapređenju digitalnih vještina radnika.

5.5. Slično tomu, mogu biti korisni i **pojedinačni programi za osposobljavanje**: na primjer, u **Francuskoj** postoje osobni račun za osposobljavanje (CPF), dopust za pojedinačno osposobljavanje (CIF), dopust za procjenu vještina (CBC) i dopust za vrednovanje stečenog iskustva (CVAE).

5.6. U **Italiji** postoje dvije vrste dopusta za osposobljavanje: prva se odnosi na završavanje školskog i/ili fakultetskog obrazovanja i aktivnosti osposobljavanja koje nisu povezane s poslodavcem. Druga se odnosi na zaposlene i nezaposlene i namijenjena je osiguranju **prava radnika na cjeloživotno učenje**; način na koji se definiraju radnici, vrijeme koje smiju posvetiti i prihod koji primaju utvrđeni su **kolektivnim pregovaranjem**. Naposljetku, u Italiji postoji i **bon za osposobljavanje** (*voucher formativo*): riječ je o vrsti pojedinačnog fonda za aktivnosti osposobljavanja kako bi se ojačala zapošljivost ljudi s pomoću profesionalnih i inovativnih tečajeva osposobljavanja.

5.7. **Njemačka** je jedna od zemalja s najvišim postotkom radne snage na svijetu i najnižom stopom nezaposlenosti: prema anketi OECD-a, visoka razina automatizacije nije utjecala na postotak zaposlenih jer su radnici osposobljeni da rukuju robotima i **premješteni su na druga radna** mjesta ako je njihov posao zamijenjen robotizacijom. Međutim, u nekim područjima manja je potražnja za zapošljavanjem, a osobama koje ulaze na tržište rada mogu nedostajati digitalne vještine potrebne za pronalazak posla. Njemački socijalni partneri odlučili su se suočiti s **izazovom inovacije** i počeli su pregovarati o tome kako se boriti s tim izazovom na tržištu rada.

5.8. U Francuskoj je prošle godine odobren zakon o **pravu na isključivanje**, a u Italiji je otvorena rasprava o tom pitanju i priznata u nekim kolektivnim ugovorima.

5.9. EGSO smatra da se mladi u prvim fazama školskog obrazovanja i osposobljavanja trebaju obrazovati ne samo u pogledu potreba tržišta rada nego i **potpunog aktivnog građanstva**⁽³⁴⁾. Naposljetku, još jedna najbolja praksa jest uključivanje **osnovnog tečaja programiranja** u mnoge estonske osnovne škole.

5.10. U najnovijoj publikaciji Europske komisije naslovljenoj *Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future*⁽³⁵⁾ navode se mnoge zanimljive najbolje prakse koje se primjenjuju u određenim državama članicama, a koje se, uz potrebne prilagodbe, mogu uspješno ponoviti i drugdje:

— austrijski projekt AQUA za spajanje vještina nezaposlenih s potrebama poslodavaca, posebice MSP-ova,

— danski projekt *Coop Food School* za rješavanje rastućeg nedostatka radnika u prehrambenoj industriji,

⁽³³⁾ SL C 13, 15.1.2016., str. 57., SL C 143, 22.5.2012., str. 94.

⁽³⁴⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a „Nova strategija EU-a za obrazovanje”, točka 1.2 SL C 81, 2.3.2018., str. 167.

⁽³⁵⁾ Europska komisija (2017.), *Business cooperating with vocational education and training providers for quality skills and attractive future* („Suradnja poduzeća s pružateljima usluga strukovnog obrazovanja i osposobljavanja za kvalitetne vještine i privlačnu budućnost”), Luxembourg, Ured za publikacije Europske unije.

- tehnološko partnerstvo u Ujedinjenoj Kraljevini za poticanje dolaska radnika u digitalne sektore,
 - njemački programi dvojnog obrazovanja za popunjavanje nedostataka na način odozdo prema gore,
 - talijanski viši tehnički instituti za osiguranje stabilnog protoka vještina na lokalnoj razini u strateškim sektorima,
 - nizozemski projekt *Techwise Twente*, čiji je cilj da ustanove za SOO osiguraju da vještine koje se stječu budu upravo one koje su potrebne u sektoru visokotehnoloških materijala,
 - suradničko obrazovanje Srbije i Njemačke za poboljšanje dolaska radnika u određene sektore kojima nedostaje vještina,
 - litvanski i latvijski program *Educate for Business* s pomoću kojeg se kurikulumi za SOO ažuriraju tako da budu u skladu s tržištem rada,
 - finski *Valkeakoski Campus* kojim se zahvaljujući bliskom dijalogu s lokalnim poduzećima omogućuje osobama koje pohađaju SOO da steknu digitalne vještine potrebne unutar područja automatizacije i robotike,
 - projekt Slovačke, Češke i Ujedinjene Kraljevine *Step Ahead* koji je usmjeren na učitelje u ustanovama za SOO i čiji je cilj zajamčiti da vještine koje se stječu budu upravo one koje su potrebne na tržištu rada,
 - španjolski projekt Zaklada za rad u građevinskom sektoru za unapređenje vještina radnika u građevinskom sektoru i pružanje ažuriranog kurikuluma za početno osposobljavanje,
- i konačno,
- globalna inicijativa Nestléa *YOUth* kojom se razvijaju mogućnost dvojnog osposobljavanja i osmišljava kurikulum zajedno s ustanovama za SOO.

Svaka od ovih inicijativa usmjerena je na jedan ili više aspekata, kao što su spajanje ponude i potražnje, učenje utemeljeno na radu, digitalne i poduzetničke vještine, mobilnost i socijalna uključenost.

Bruxelles, 15. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

III

(Pripremni akti)

EUROPSKI GOSPODARSKI I SOCIJALNI ODBOR

533. PLENARNO ZASJEDANJE EGSO-A, 14.3.2018.–15.3.2018.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Suzbijanje nezakonitog sadržaja na internetu – Povećanje odgovornosti internetskih platformi

*(COM(2017) 555 final)**(2018/C 237/03)*Izvjestitelj: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALLER**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 17.11.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.3.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	180/4/5

1. Zaključci i preporuke

1.1. Nezakoniti sadržaj na internetu složen je i horizontalan problem kojem treba pristupiti s različitim stajališta kako u pogledu procjene njegova učinka tako i u pogledu njegova usklađivanja u pravnom okviru država članica.

Europski gospodarski i socijalni odbor ističe važnost uspostave odgovarajućeg i uravnoteženog regulatornog okvira za platforme na jedinstvenom digitalnom tržištu koji bi mogao doprinijeti stvaranju ozračja povjerenja, kako za poduzeća tako i općenito za potrošače, što će im omogućiti korištenje platformi s povjerenjem. Potrebno je usvojiti regulatorne i samoregulatorne političke pristupe koji bi bili fleksibilni i održivi te kojima bi se na izravan način odgovorilo na izazove, posebice za postupke utvrđivanja, istraživanja, obavješćivanja i uklanjanja nezakonitog sadržaja s platformi.

1.2. Kada je riječ o usvajanju kriterija i mjera, EGSO smatra da treba zadržati dosljednost s preporukama iz svojih prethodnih mišljenja. Polazište treba biti činjenica da je ono što je nezakonito u stvarnom svijetu nezakonito i u virtualnom svijetu („on-line“). EGSO naglašava važnost neutralnosti tehnologije i usklađenosti pravila koja se primjenjuju na internetu i izvan njega u istovjetnim situacijama u onoj mjeri u kojoj je to potrebno i moguće;

1.3. Nužno je ostvariti najveću moguću ravnotežu između ograničenja predviđenih u vezi s nezakonitim sadržajem i jamčenja temeljnih prava, uključujući u pogledu razlika u veličini i aktivnosti internetskih platformi.

EGSO traži od Komisije da usvoji odgovarajuće mjere protiv sve veće prisutnosti nasilnih i/ili diskriminirajućih poruka na platformama, insistirajući na važnosti zaštite ranjivih osoba i djece kao i borbe protiv bilo kakvog oblika rasizma, seksizma, poticanja na terorizam i vršnjačkog nasilja, među ostalim i u digitalnom okruženju.

1.4. Posebnu pozornost treba posvetiti učinkovitosti mjera koje treba razviti u vezi s internetskim platformama čija se sjedišta nalaze izvan Europske unije.

Komisija bi također u najvećoj mogućoj mjeri trebala pregledati i katalogizirati izloženi nezakoniti sadržaj kako bi se mogle uključiti i druge vrste sadržaja koje se u Komunikaciji izričito ne spominju.

U svakom bi slučaju primjenu vodećih načela za postupke utvrđivanja, istraživanja, obavješćivanja i uklanjanja sadržaja trebalo promicati u sljedećim slučajevima:

(a) za zaštitu prava priznatih u okviru međunarodnih konvencija, kao što su one za zaštitu:

— djece od digitalnog sadržaja koji može biti u suprotnosti s Konvencijom o pravima djece;

— osoba s invaliditetom od digitalnog sadržaja koji može biti u suprotnosti s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom;

(b) kako bi se osiguralo da nema diskriminacije na temelju spola u digitalnom sadržaju, poglavito u pogledu primjene načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu robi i uslugama odnosno u pružanju robe i usluga te zajamčila ravnopravnost spolova i ljudsko dostojanstvo u oglašavanju;

(c) kako bi se zajamčilo i osiguralo da je digitalni sadržaj u skladu s odredbama Digitalne agende za unapređenje sigurnosti i prava potrošača u digitalnom društvu.

Komunikacija bi trebala upućivati na važnost koju nezakonit sadržaj može imati za jedinstveno tržište kako bi se mogle usvojiti potrebne mjere prevencije u cilju očuvanja njegovog funkcioniranja u skladu s načelima na kojima se temelji.

1.5. U konačnici, EGSO snažno pozdravlja inicijativu Europske komisije u predavljanju ove Komunikacije koja pruža pouzdan način za suočavanje s nezakonitim sadržajima na internetskim platformama. U tu je svrhu potrebno razmotriti mogućnost preispitivanja sadržaja Direktive o elektroničkoj trgovini, Direktive o nepoštenoj poslovnoj praksi i Direktive o zavaravajućem i komparativnom oglašavanju, među ostalim, na temelju pravila koja bi vrijedila ubuduće, bila tehnološki neutralna i ključna za razvoj europskih platformi kako se među gospodarskim subjektima ne bi stvorila nesigurnost ni ograničio pristup digitalnim uslugama.

2. Kontekst

2.1. Internetske platforme vrsta su pružatelja usluga informacijskog društva koji imaju ulogu posrednika u određenom digitalnom ekosustavu. Uključuju širok raspon aktera koji sudjeluju u brojnim gospodarskim aktivnostima poput elektroničke trgovine, medija, internetskih pretraživača, ekonomije suradnje, neprofitnih aktivnosti, distribucije kulturnih sadržaja ili društvenih mreža. Ne postoji njihova jasna ili precizna definicija – nju je teško utvrditi s obzirom na to se platforme neprestano razvijaju. Na unutarnjem tržištu trenutačno igraju važnu ulogu, čija će se važnost u budućnosti povećati.

2.2. Komisija se već bavila temom internetskih platformi u vezi s jedinstvenim digitalnim tržištem⁽¹⁾, priznajući da se najveći izazov s kojim se sada suočava EU kako bi osigurao svoju buduću konkurentnost u svijetu sastoji od učinkovita promicanja inovacija u tim gospodarskim sektorima, uz istovremenu zaštitu opravdanih interesa potrošača i korisnika na odgovarajući način. U tu je svrhu razmatrala reviziju direktiva o telekomunikacijama, privatnosti i elektroničkim komunikacijama u pogledu položaja OTT usluga internetske komunikacije.

⁽¹⁾ COM(2016) 288 final od 25. svibnja 2016. – Komunikacija Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Internetske platforme i jedinstveno digitalno tržište – Mogućnosti i izazovi za Europu.

2.3. EGSO je o toj Komunikaciji već izradio mišljenje⁽²⁾, naglašavajući da su mnoge internetske platforme važan element za ekonomiju suradnje i potvrdio svoje zaključke o ekonomiji suradnje, posebno u pogledu zaštite potrošača, radnika i samozaposlenih osoba. Također je naglasio da se treba pozabaviti opasnošću od rascjepkanosti propisa, zbog čega treba usvojiti dosljedan pristup u EU-u.

2.4. Komisija se u toj Komunikaciji bavi „borbom protiv nezakonitog sadržaja na internetu”, nastojeći postići veću odgovornost internetskih platformi putem niza načela i smjernica koji bi trebali pomoći da internetske platforme pojačaju borbu protiv nezakonitih sadržaja na internetu u suradnji s nacionalnim tijelima, državama članicama i drugim zainteresiranim stranama.

2.4.1. Njome se nastoji osnažiti primjena dobrih praksi u sprečavanju, otkrivanju, uklanjanju ili onemogućavanju pristupa nezakonitog sadržaja, kako bi se:

- (a) osiguralo njegovo učinkovito brisanje,
- (b) poticala transparentnost i zaštita temeljnih prava na internetu,
- (c) pojasnile odgovornosti platformi kada usvajaju proaktivne mjere za otkrivanje ili uklanjanje nezakonitog sadržaja ili za onemogućavanje pristupa tom sadržaju (takozvane mjere „dobrog samaritanca”).

2.4.2. Pravni okvir EU-a čine obvezujući i neobvezujući propisi, osobito Direktiva o elektroničkoj trgovini⁽³⁾, kojom se usklađuju uvjeti pod kojima internetske platforme mogu iskoristiti izuzeće od odgovornosti za nezakoniti sadržaj koji smještaju na poslužitelju na cijelom jedinstvenom digitalnom tržištu.

2.4.3. U EU-u trenutno ne postoji ujednačen i dosljedan pristup za uklanjanje nezakonitog sadržaja jer je ono što se treba smatrati nezakonitim određeno posebnim zakonodavstvom na razini EU-a kao i nacionalnim pravom. U svakom slučaju, ujednačeniji pristup omogućio bi učinkovitiju borbu protiv nezakonitog sadržaja i poslužio bi za razvoj digitalnog tržišta.

2.4.4. U Komunikaciji se preispituju kriteriji koje treba utvrditi za ponašanje platformi, nadležnih tijela i korisnika kako bi mogli brzo i učinkovito otkrivati nezakoniti sadržaj. U tu svrhu smatra da treba sustavno povećavati suradnju s nadležnim tijelima država članica i da bi one trebale osigurati da sudovi mogu učinkovito djelovati protiv nezakonitog sadržaja na internetu te treba pojačati prekograničnu suradnju.

2.4.4.1. Također smatra da je za brže i pouzdanije uklanjanje nezakonitog sadržaja s interneta potrebno uspostaviti mehanizme koji će omogućiti djelovanje „provjerenih označivača”. Ova su tijela specijalizirana za prepoznavanje nezakonitog sadržaja ili posebnih struktura za otkrivanje i prepoznavanje takvog sadržaja na internetu. Komisija će ispitati mogućnost odobravanja zajedničkih kriterija primjenjivih na provjerene označivače u cijelom EU-u.

2.4.4.2. Kad je riječ o komunikaciji s korisnicima, smatra se da internetske platforme moraju uspostaviti lako dostupan mehanizam kojim se jednostavno upravlja i koji korisnicima omogućuje prijavljivanje sadržaja.

2.4.4.3. Kada je riječ o osiguravanju visoke razine kvalitete komuniciranja, smatra da treba uspostaviti djelotvorne mehanizme za olakšavanje podnošenja prijava koje su dovoljno precizne i prikladno obrazložene.

2.4.5. Ocjenjuje se relevantnost uspostavljanja proaktivnih mjera na internetskim platformama u vezi s oslobađanjem od odgovornosti, upotrebom tehnologije za otkrivanje i prepoznavanje nezakonitih sadržaja.

2.4.6. Uklanjanje nezakonitog sadržaja drugi je među aspektima ispitanim u Komunikaciji kojom se žele uspostaviti snažne mjere kojima će se ograničiti rizik od uklanjanja zakonitog sadržaja. Komisija želi postići navedenu „žurnost” u uklanjanju sadržaja i prijavljivanju zločina tijelima za kazneni progon. Također želi postići transparentnost politike sadržaja internetskih platformi i postupaka „prijave i djelovanja”.

⁽²⁾ SL C 75, 10.3.2017., str. 119.

⁽³⁾ Direktiva 2000/31/EZ Europskog parlamenta i Vijeća od 8. lipnja 2000. o elektroničkoj trgovini (SL L 178, 17.7.2000., str. 1).

2.4.7. Kada je riječ o uspostavljanju mjera protiv prekomjernog uklanjanja i zlouporabe sustava, Komisija razmatra osporavanje prijave i mjere protiv zlonamjernih prijava i odgovora na prijave.

2.4.8. Sprečavanje ponovnih pojava nezakonitih sadržaja istražuje se razmatranjem mogućnosti uvođenja mjera kojima se korisnici obeshrabruju od toga da više puta učitavaju nezakoniti sadržaj iste prirode i čiji je cilj djelotvorno onemogućiti širenje takvog nezakonitog sadržaja kao i podržavanjem daljnje uporabe i razvoja automatskih tehnologija za sprječavanje ponovnog pojavljivanja nezakonitog sadržaja na internetu, na primjer, automatskim filtrima za automatsko ponovno učitavanje.

2.4.9. U konačnici, u ovoj se Komunikaciji daju smjernice, i stoga se njome ne mijenja primjenjivi pravni okvir i ona ne sadržava pravno obvezujuća pravila. Njezin je glavni cilj internetskim platformama dati smjernice o tome kako mogu ispuniti svoje odgovornosti u pogledu nezakonitog sadržaja koji smještaju na poslužitelju. Njome se također nastoji uskladiti dobra praksa postupanja u slučaju različitih vrsta nezakonitog sadržaja i promicati bliža suradnja između platformi i nadležnih tijela.

3. Opće napomene

3.1. EGSO uzima u obzir Komunikaciju i poziva Komisiju da izradi programe i usvoji učinkovite mjere kojima bi se omogućio stabilan i dosljedan pravni okvir za uklanjanje nezakonitog sadržaja na učinkovit način. Također je smatra prikladnom s obzirom na utjecaj koji digitalne platforme imaju na svakodnevni život te s obzirom na rizike koji prate njihov doseg u društvu i učinak na jedinstveno digitalno tržište, čiji je smisao izbjegavanje fragmentacije između nacionalnih zakonodavstava i uklanjanje tehnoloških, zakonskih i poreznih prepreka kako bi se poduzećima, građanima i potrošačima omogućilo da u potpunosti ostvare koristi od digitalnih alata i usluga.

EGSO ističe da se internetske platforme protiv nezakonitog sadržaja i nepoštena poslovne prakse (kao što je preprodaja koncertnih karata po pretjerano visokim cijenama) trebaju boriti pravnim mjerama nadopunjenima učinkovitim mjerama samoregulacije (kao što su izrazito jasni uvjeti korištenja i odgovarajući mehanizmi za identificiranje recidivista ili donošenje posebnih pravila za upravljanje sadržajem i praćenje nezakonitog sadržaja);

3.2. EGSO smatra da je potrebno preispitati i kategorizirati slučajeve nezakonitog sadržaja, i to ne samo slučajeve navedene u Komunikaciji (poticanja na terorizam, ksenofobni i rasistički govor kojim se javno potiče na mržnju i nasilje te materijal koji prikazuje spolno zlostavljanje djece). Tu bi se mogli uključiti i drugi slučajevi poput onih jasne klevetničke namjere, distribucije materijala koji krši ljudsko dostojanstvo ili seksističkog sadržaja koji potiče rodno uvjetovano nasilje, bez sastavljanja sveobuhvatnog popisa takvih slučajeva i radi utvrđivanja kriterija za njihovu katalogizaciju.

Stoga bi primjenu vodećih načela za postupke utvrđivanja, istraživanja, obavješćivanja i uklanjanja sadržaja trebalo promicati u sljedećim slučajevima:

(a) za zaštitu prava priznatih u okviru međunarodnih konvencija, kao što su one za zaštitu:

— djece od digitalnog sadržaja koji može biti u suprotnosti s Konvencijom o pravima djece;

— osoba s invaliditetom od digitalnog sadržaja koji može biti u suprotnosti s Konvencijom o pravima osoba s invaliditetom;

(b) kako bi se osiguralo da nema diskriminacije na temelju spola u digitalnom sadržaju, poglavito u pogledu primjene načela jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pristupu robi i uslugama odnosno u pružanju robe i usluga te zajamčila ravnopravnost spolova i ljudsko dostojanstvo u oglašavanju;

(c) kako bi se zajamčilo i osiguralo da je digitalni sadržaj u skladu s odredbama Digitalne agende za unapređenje sigurnosti i prava potrošača u digitalnom društvu.

3.3. EGSO se zalaže za jačanje mjera za borbu protiv nezakonitog internetskog sadržaja te posebice za zaštitu maloljetnika, uklanjanje sadržaja povezanog s govorom mržnje, sadržaja povezanog s poticanjem na terorizam. Stoga zahtijeva da se posebna pozornost posveti borbi protiv vršnjačkog nasilja i nasilja nad ranjivim osobama.

3.4. To ne mijenja ni činjenica da se pojam nezakonitog sadržaja u digitalnim okruženjima razlikuje ovisno o pravnom stajalištu u svakoj državi članici i od osobe do osobe prema njihovu etičkom stajalištu. Tako se mogu iznijeti primjeri koji nisu tako očiti poput navedenih, u kojima će ocjenjivanje nezakonitog sadržaja ovisiti o tumačenju i rješavanju sporova u kojima dolazi do sukoba temeljnih prava, kao što su sloboda izražavanja i druga priznata prava, a ta prava stoga u najvećoj mogućoj mjeri trebaju biti ujednačena kako bi se spriječili takvi sukobi. Međutim, potrebno je naglasiti kako je važno poduzeti mjere protiv širenja lažnih vijesti, zbog čega EGSO smatra da internetske platforme korisnicima trebaju omogućiti korištenje alata za prijavljivanje lažnih vijesti kako bi se druge korisnike obavijestilo o sadržaju čija je vjerodostojnost upitna. Pored toga, internetske platforme mogle bi razviti partnerstva s provjerenim označivačima, odnosno certificiranim stranicama za provjeru podataka kako bi se povećalo povjerenje njihovih korisnika u valjanost sadržaja na internetu.

3.5. Kao ogledni primjer, preporučuje se sistematizacija slučajeva nezakonitog sadržaja kako bi se, koliko je to moguće, postiglo njegovo zajedničko razumijevanje u državama članicama, što bi olakšalo utvrđivanje prioriteta i ograničenja takvih slučajeva. U tom se smislu, između ostalog, predlažu sljedeći elementi:

- nacionalna sigurnost (terorizam, korupcija, trgovina drogama, trgovina oružjem, utaja poreza i pranje novca),
- zaštita maloljetnika (pornografija, nasilje itd.),
- trgovina ljudima, prostitucija i rodno uvjetovano nasilje, uključujući seksističko oglašavanje,
- zaštita ljudskog dostojanstva (poticanje na mržnju ili rasnu, rodno uvjetovanu ili ideološku diskriminaciju, poštovanje seksualne orijentacije),
- ekonomska sigurnost (prijevare i obmane, piratstvo i krivotvorenje, itd.),
- informacijska sigurnost (neovlašteno obavljanje računalnih djelatnosti, opskrba u komercijalne svrhe, zaobilaženje konkurencije, manipulacija informacijama, itd.),
- zaštita privatnosti (virtualno zlostavljanje, filtriranje i upotreba osobnih podataka, presretanje osobne komunikacije, utvrđivanje geografskog položaja osoba itd.),
- zaštita ugleda (kleveta, nezakonito komparativno oglašavanje, itd.),
- intelektualno vlasništvo.

3.5.1. Također je potrebno provesti konceptualnu usporedbu „nezakonitog sadržaja” i „opasnog sadržaja”, čime bi se spriječila pogrešna tumačenja predmetnih pojmova.

3.6. Imajući na umu posljedice koje mogu imati, posebnu pozornost treba posvetiti koncentraciji gospodarske moći određenih digitalnih platformi te funkciji izrade, obrade i distribucije isključivo informativnog sadržaja koji je samo prividno zakonit, drugim riječima sadržaj koji krije nezakonite ili pak opasne aspekte. Nadalje, jednako postupanje treba proširiti na sve ono što se odnosi na megapodatke i koristi koje internetske platforme imaju od njihovog korištenja.

3.7. Osim toga, uzimajući u obzir raširenost ovog problema, treba napomenuti da postoji mogućnost analiziranja i razmatranja relevantnih inicijativa za suradnju i uzajamnost na optimalan i učinkovit način, oslanjajući se na načela kao što su načelo informiranja, odabira, progresivnog prijenosa, sigurnosti, cjelovitosti podataka, pristupa i izvršavanja.

4. Posebne napomene

4.1. U općem kontekstu, trebalo bi razmisliti o reviziji Direktive o elektroničkoj trgovini usvojene 2000. te o reviziji Direktive o nepoštenoj praksi usvojene 2005. i Direktive o oglašavanju usvojene 2006. Osobito treba razmotriti stajališta prema novim poslovnim modelima te prema drugim oblicima u kojima ne postoji konvencionalni poslovni odnos. U svakom slučaju, treba osnažiti sustav odgovornosti za sadržaj na platformama koji bi bio usklađen u cijeloj Uniji te ukloniti nedostatke pri njegovom izvršavanju. To će ojačati pravnu sigurnost i povećati povjerenje poduzeća i potrošača.

4.1.1. U svakom bi slučaju trebalo uključiti mjere protiv mrežnih stranica koje krše njihove odredbe, nudeći mogućnost blokiranja pristupa mrežnim stranicama primjenom transparentnih postupaka koji pružaju odgovarajuća jamstva, s ciljem osiguravanja da se ograničenje odnosi samo na ono što je potrebno i da bude razmjerno te da korisnici budu obaviješteni o razlogu ograničavanja. Ta jamstva također uključuju mogućnost sudske zaštite.

4.1.2. U pogledu otkrivanja i prijavljivanja nezakonitog sadržaja, u Komunikaciji je utvrđeno da nacionalnim sudovima i tijelima treba osigurati da mogu usvajati mjere predostrožnosti i druge mjere za ukidanje i blokiranje pristupa nezakonitom sadržaju. To mora biti popraćeno mjerama sadržanima u uvjetima koje je EGSO iznio za mjere predviđene u Uredbi o suradnji između nacionalnih tijela odgovornih za zaštitu potrošača ⁽⁴⁾.

4.2. Također bi trebalo uspostaviti mehanizme za prepoznavanje odgovornih osoba te postupke djelovanja koji vode do prethodnih i naknadnih odobrenja. Trebalo bi i utvrditi mjere koje treba poduzeti u svakom slučaju, uzimajući u obzir pozadinu i postojeće informacije.

4.3. Jednako tako mogli bi se detaljno utvrditi aspekti u vezi s odobravanjem sadržaja, na što se upućuje u prijašnjim komunikacijama. Na primjer, mogli bi se izraditi popisi internetskih platformi s nezakonitim sadržajem te popisi platformi koje razvijaju najbolje prakse i službeno su priznate, što doprinosi povećanju ugleda i povjerenja u mrežu.

Inovacije potiču ulaganja u istraživanja, razvoj i poboljšanje kapaciteta radnika te su od presudne važnosti za stvaranje novih ideja i inovacija. Za postupke otkrivanja, prepoznavanja, uklanjanja i sprečavanja ponovnog objavljivanja nezakonitog sadržaja potrebno je koristiti tehnološke inovacije poput obrade podataka i umjetne inteligencije, korištenja tehnologija automatske detekcije i filtriranja; međutim, naposljetku je potrebno osigurati da su pri donošenju odluka i realizaciji aktivnosti zajamčeni temeljna prava i demokratske vrijednosti.

Ponovno potvrđujući da se mora pronaći ravnoteža između poštivanja temeljnih prava i ograničavanja nezakonitog sadržaja, EGSO naglašava da uporaba postojeće tehnologije automatskog filtriranja nameće nerazmjeran teret na slobodu posrednika prilikom obavljanja poslova, na pravo krajnjih korisnika na slobodu izražavanja i pravo na zaštitu osobnih podataka. Univerzalna rješenja, kao što su filteri za automatsko ponovno učitavanje, ne bi se trebala nametati industriji bez uzimanja u obzir posebnih potreba malih i srednjih poduzeća u sektoru informacijske tehnologije. Trenutačne najbolje prakse tehnologije automatskog filtriranja pokazuju da je sustavno sudjelovanje čovjeka nužno. To je sustav u kojemu konačne kontekstualne odluke u manjem broju spornih primjera donose ljudi kako bi se smanjila vjerojatnost povrede temeljnih prava na slobodu izražavanja. Mora biti jasno da umjetna inteligencija ne smije zamijeniti odluke koje ljudska bića donose na temelju etičke procjene.

4.4. Kada je riječ o prijavama, predlaže se uvođenje postupaka akreditacije provjerenih označivača, a kada je riječ o „osiguravanju visokokvalitetnih prijava”, trebalo bi procijeniti prikladnost javne objave prijava.

4.5. Komunikacija ne sadrži jasan prijedlog proaktivnih, preventivnih i obrazovnih mjera koje bi omogućile razvijanje niza odgovarajućih političkih inicijativa, a to bi bio glavni uvjet za cjelovitu i djelotvornu borbu protiv nezakonitog digitalnog sadržaja.

4.6. Treba predvidjeti mjere za slučajeve u kojima se moraju preispitati donesene odluke, kako bi se mogle opozvati i donijeti rješenja o vraćanju sadržaja koji je greškom uklonjen ili sadržaja u kojem postoji zlonamjeran interes za izdavanje određenih poruka, osobito u sustavima izvansudskih zahtjeva, s kodeksom ponašanja, koji sadrže sankcije u slučaju neizvršavanja.

EGSO poziva na uspostavu učinkovitih sustava za žalbene postupke i rješavanje sukoba, čime bi se MSP-ovima i korisnicima olakšalo ostvarivanje njihovih prava.

⁽⁴⁾ SL C 34, 2.2.2017., str. 100.

4.7. Kada je riječ o uklanjanju nezakonitog sadržaja, predlaže se povećavanje učinkovitosti prijedloga na način da se uvede jasan odvrćajući element, kao što je javna objava donesenih mjera u okviru odgovarajuće pravne sigurnosti, čime bi se dodatno pojačali standardi transparentnosti, što je nužan uvjet za optimalno i učinkovito uvođenje zakonskog prijedloga.

Treba zajamčiti visoku razinu zaštite između platformi, korisnika i drugih gospodarskih subjekata. Važno je poticati transparentnost sustava i promicati suradnju između samih platformi, kao i između platformi i vlasti u cilju poduzimanja daljnjih koraka u borbi protiv nezakonitog sadržaja.

4.8. Naposljetku, posebna rješenja razvijena za djecu trebaju se proširiti i na druge ranjive skupine odraslog stanovništva i prilagoditi razini njihove ranjivosti.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Izvješću Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija – Srednjoročna evaluacija programa Copernicus (2014.–2020.)

(COM(2017) 617 final)

(2018/C 237/04)

Izvjestitelj: **Mindaugas MACIULEVIČIUS**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 18.1.2018.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.3.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	178/0/2

1. Zaključci i preporuke

1.1. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) pozdravlja rezultate dosad ostvarene u okviru programa Copernicus o kojima je izvijestila Komisija. Vrlo precizni sateliti već su aktivni i dnevno šalju globalne visokokvalitetne podatke o praćenju Zemlje.

1.2. EGSO naglašava da pri procjeni rezultata programa Copernicus, osim gospodarskih, u obzir treba uzeti i socijalne aspekte i aspekte povezane s okolišem. EU se obvezao na postizanje ciljeva održivog razvoja i zahvaljujući svojoj jasnoj i vrlo ambicioznoj predanosti konferenciji COP21 jedan je od globalnih predvodnika u borbi protiv klimatskih promjena. Program Copernicus najvažniji je sustav za osiguravanje jasnih parametara i alata za mjerenje uspješnosti i postignuća, i to ne samo na razini EU-a, već i na globalnoj razini.

1.3. Program Copernicus u središtu je klimatskih promjena, sigurnosti opskrbe hranom, javnog zdravlja, upravljanja katastrofama, trgovanja ljudima, pomorske sigurnosti itd. EU je predvodnik u praćenju i pružanju preciznih podataka o klimatskim promjenama, emisijama raznih plinova, stanju poljoprivrednih i šumskih zemljišta te stanju u pomorstvu. Znanstvena zajednica bez tih podataka ne bi mogla razumjeti navedena pitanja i predlagati načine za uspješnu borbu protiv klimatskih promjena, održivu proizvodnju hrane itd.

1.4. Europski građani nemaju istinski osjećaj odgovornosti ili ponosa kad je riječ o programu Copernicus. Oni nisu svjesni njegova postojanja niti koristi koje od njega imaju, kao što često nisu svjesni europskih svemirskih programa općenito. Program i njegove aktivnosti trebaju imati veću vidljivost u masovnim medijima te biti otvoreni civilnom društvu i aktivnim građanima. EGSO smatra da je sudjelovanje civilnog društva nužno u definiranju svemirskih strategija i programa.

1.5. Eventualni forum o Copernicusu trebao bi biti otvoren predstavnicima poduzeća, potrošača i organizacija civilnog društva. Potrebno je omogućiti pristup cijelom društvu i uspostaviti istinsku **europsku svemirsku zajednicu**. EGSO izražava svoj interes i spremnost za preuzimanje aktivne uloge izravno i zajedno s nacionalnim organizacijama koje predstavljaju i koje imaju znatan potencijal za popunjavanje praznina utvrđenih u projektu EGSO-a pod nazivom „Svemir i društvo“.

1.6. Evaluacija učinkovitosti programa Copernicus ne bi se trebala temeljiti samo na gospodarskoj uspješnosti. Njegova najveća vrijednost proizlazi iz njegovih socijalnih aspekata i aspekata povezanih s okolišem. Program Copernicus neophodan je instrument u borbi protiv klimatskih promjena, održivu proizvodnju hrane za svjetsko stanovništvo, spašavanje života na moru itd. On je usluga koja se ne može kupiti od trećih strana zbog pitanja nacionalne sigurnosti i trenutnog nedostatka sličnih kvalitetnih usluga u ostalim područjima. To predstavlja naš odgovor na navedene globalne izazove i našu spremnost da ih riješimo kao zrelo globalno društvo.

1.7. Za uspješnu upotrebu podataka iz programa Copernicus ključno je sudjelovanje MSP-ova i mikropoduzeća, novoosnovanih poduzeća te neovisnih istraživača. Iz tog sektora dolaze nove ideje i nova područja primjene. Ključno je promicati razvoj različitih inicijativa te razviti alate za krajnje korisnike, čime se stvara dodana vrijednost. Program Obzor 2020. ima važnu ulogu koju bi trebao i zadržati. Od ključne je važnosti pristup financiranju sredstvima Europske investicijske banke (EIB) i Europskog fonda za strateška ulaganja (EFSU).

1.8. EGSO poziva razne glavne uprave na europskoj razini te nacionalna i regionalna tijela na razini država članica da ambicioznije promiču dosljednost i usklađenost programa Copernicus, svijest o njemu te uporabu njegovih alata u svrhu javnih usluga. Podaci u okviru programa Copernicus trebali bi se utvrditi kao neovisna i nacionalna norma na europskoj razini. Eurostat bi trebao imati veću ulogu u mjerenju napretka i koristi koje proizlaze iz programa Copernicus.

1.9. Male lokalne agencije na nacionalnoj razini mogu biti dobro rješenje za širenje podataka i svijesti o programu Copernicus kao alatu na nacionalnoj razini vlasti. Uspostavom lokalnih zajednica korisnika koje uključuju MSP-ove, mikropoduzeća, novoosnovana poduzeća i neovisne istraživače, zajedno s regionalnim upravama, predstavnicima civilnog društva, obrazovnim ustanovama te neovisnim i javnim savjetodavnim službama, dijelovi društva koji izravno surađuju s programom Copernicus, kao što su poljoprivrednici, stručnjaci u području šumarstva i ekolozi, mogu pridonijeti daljnjem povećanju upotrebe podataka u okviru programa Copernicus i povećati njegovu uspješnost u skladu s nacionalnim posebnostima.

1.10. Obrazovanje o programu Copernicus od ključne je važnosti. EGSO pozdravlja posebno osmišljene programe „Copernicus Masters”, kojima se podupire nekoliko studenata s europskih sveučilišta koji pripremaju magistarski rad o programu Copernicus. EGSO poziva na uspostavu posebnog ambicioznijeg programa (uključujući svu odgovarajuću tehničku potporu odjelima u području programa Copernicus) na svim relevantnim europskim sveučilištima, školama za stručno osposobljavanje i pružateljima savjetodavnih usluga. Moguća upotreba programa Copernicus trebala bi se, kao zasebna tema, uvesti u sva povezana područja proučavanja, kao što su poljoprivredne i šumarske znanosti, inženjerstvo, okoliš, proučavanje morskog okoliša itd. Potrebno je uzeti u obzir potrebe postojećih stručnjaka, uključujući krajnje korisnike u području osposobljavanja; neovisne nacionalne i javne savjetodavne službe mogle bi osigurati posebne programe u tu svrhu.

1.11. Brz i jednostavan pristup podacima će postati moguć kada uskoro počnu funkcionirati usluge pristupa podacima i informacijama u okviru programa Copernicus (DIAS). Time će se riješiti neka ključna pitanja koja su se pojavila u vezi s vremenom potrebnim za preuzimanje podataka u okviru programa Copernicus. EGSO također poziva na ubrzanje usklađivanja i potpune dostupnosti *in situ* podataka, a ta su pitanja regulirana nacionalnim zakonodavstvom. Standardizacija i interoperabilnost preduvjeti su potpunog uspjeha programa Copernicus.

1.12. Osposobljavanje kvalificiranih inženjera i tehničara, otvaranje novih radnih mjesta i stvaranje novih profesionalnih vještina povezanih s razvojem aplikacija prioritet su EU-a kad je riječ o uspostavi održivog i društveno korisnog gospodarstva.

1.13. EGSO se nada da će se prednost dati europskim lansirnim sustavima u cilju ostvarivanja važnih rezultata i njihove kvalitete. Europska izvrsnost trebala bi se nagraditi dugoročnim ugovorima na temelju uspješnih lansiranja, točnosti u provedbi programa i poštovanja rokova te fleksibilnosti upotrebe novih lansirnih sustava Ariane 6 i Vega C. EGSO se ne slaže s protekcionističkim politikama, ali istodobno smatra da je europsku industriju potrebno zaštititi od nepoštenih praksi načelom uzajamnosti.

1.14. Posebnu pozornost potrebno obratiti širenju mogućnosti koje se ovdje otvaraju na područje poljoprivrede, šumarstva i ribarstva, i to s pomoću ciljanih programa za podizanje razine svijesti i programa informiranja namijenjenih operaterima u sektoru. Uštede energije te uštede gnojiva i pesticida mogu pridonijeti znatnom povećanju i poboljšanju poljoprivredne proizvodnje i očuvanja vode. EGSO smatra da je potrebno osnažiti program Globalnog praćenja okoliša i sigurnosti (GMES) za Afriku, koji je već ostvario izvrsne rezultate, te ga proširiti i na ostala područja u razvoju.

1.15. EGSO pozdravlja model upravljanja koji se koristi u programu Copernicus, osobito uspostavu foruma korisnika, koji bi trebao biti otvoren predstavnicima operatera, istraživačima i civilnom društvu. U sljedećoj uredbi o programu Copernicus potrebno je potvrditi postojeći model raspodjele odgovornosti prema vještinama u kojemu se tehnička odgovornost za svemirsku komponentu, povjerena Europskoj svemirskoj agenciji (ESA), razlikuje od odgovornosti za usluge, povjerene „tijelima kojima su povjerene zadaće”.

1.16. Usporedno s poboljšanjem kvalitete pristupa i podataka, potrebno je ubrzati potpuno uvođenje širokopojasne veze u Europi, osobito u ruralnim i perifernim područjima, koja privatni operateri često previde. Učinkovita provedba strategije jedinstvenog digitalnog tržišta ključna je za maksimalno iskorištavanje mogućnosti programa Copernicus. EGSO u cijelosti podupire tu inicijativu Europske komisije te poziva Europski parlament i Vijeće da ubrzaju pregovore o konačnom odobrenju mjera o kojima se još raspravlja.

1.17. Prioritet su zaštita podataka od sve češćih napada te opasnost koja svemirskoj infrastrukturi prijete od svemirskog otpada. EGSO preporučuje jačanje sigurnosnih zaštitnih mjera i ubrzanje programa namijenjenih uklanjanju svemirskog otpada i satelita koji više nisu operativni⁽¹⁾. Europska komisija trebala bi intenzivirati napore kako bi postigla važan međunarodni sporazum.

1.18. EGSO se zalaže za veće sudjelovanje financijskog sustava i ulagača u svemirskim aktivnostima, koji bi širu javnost mogli uključiti izdavanjem posebnih „svemirskih obveznica”. Posebnu pozornost potrebno je usmjeriti na financiranje malih i srednjih poduzeća te novoosnovanih poduzeća koja se bave uvođenjem usluga i inovativnih aplikacija. Nedavnim sporazumima o ublažavanju posljedica globalnog zagrijavanja otvara se mogućnost novih gospodarskih aktivnosti povezanih s praćenjem emisija.

1.19. EGSO također preporučuje zadržavanje i moguće povećanje postojećeg financiranja programa Copernicus koji ne samo da potiče rast i razvoj već i jamči autonomiju i neovisnost Europe u upravljanju vlastitim područjem i sigurnošću te potiče inovacije, istraživanja i održivi razvoj.

2. Komunikacija Komisije

2.1. Svemirska komponenta programa za razdoblje od travnja 2014. do travnja 2017. u skladu je s predviđanjima, s izuzetkom kašnjenja od oko 10 mjeseci u lansiranju satelita Sentinel 2 B zbog problema s ruskim lansirnim sustavom Rockot. Kako bi se smanjila kašnjenja, Sentinel 2 B lansiran je u orbitu s pomoću lansirnog sustava Vega, koji je razvila ASI (talijanska svemirska agencija) u suradnji s ESA-om.

2.2. U ožujku 2017. pet satelita u orbiti slalo je ukupno 12 TB podataka dnevno, što je bilo znatno iznad očekivanja, kao i broj registriranih korisnika stranice za besplatnu distribuciju podataka, koji je s očekivanih 50 000 porastao na 85 000⁽²⁾.

2.3. Sentinel 5P uspješno je lansiran 13. listopada 2017. u cilju svakodnevnog pružanja podataka o sastavu naše atmosfere, praćenju stakleničkih plinova, ozonskom omotaču, sumpornom dioksidu i formaldehidu te vulkanskom pepelu i ugljičnom monoksidu.

2.4. Program Copernicus od samog početka ostvaruje koristi od suradnje s ostalim „dodatnim misijama”, koje su ključne za osiguranje podataka najveće razlučivosti, koju program Copernicus ne može jamčiti. Te su misije omogućile pokretanje projekta prije lansiranja prvog satelita Sentinel. Uz podatke dobivene iz „usporednih” misija, upotrebljavaju se i uspoređuju podaci iz kopnenih, morskih ili zračnih *in situ* senzora. Općepriznata točnost podataka iz programa Copernicus temelji se upravo na potvrđivanju podataka koji se unakrsno provjeravaju u odnosu na podatke dobivene iz *in situ* senzora.

2.5. Program Copernicus od samog je početka osmišljen kao usluga usmjerena na korisnike i temeljena na njihovim potrebama. Na tom pristupu, zajedno s otvorenom i besplatnom upotrebom podataka, temelji se njegov rastući uspjeh među korisnicima usluga i operaterima.

2.6. Programom Copernicus upravlja se na temelju nadležnosti.

2.6.1. Zadaće koordinacije i provedbe svemirske komponente delegirane su Europskoj svemirskoj agenciji (ESA) i djelomično Europskoj organizaciji za iskorištavanje meteoroloških satelita (EUMETSAT).

2.6.2. Usluge su delegirane Zajedničkom istraživačkom centru (JRC), Europskoj agenciji za okoliš (EEA), Europskom centru za srednjoročne vremenske prognoze (ECMWF), organizaciji Mercator Océan, Agenciji za europsku graničnu i obalnu stražu (FRONTEX), Europskoj agenciji za pomorsku sigurnost (EMSA) i Satelitskom centru EU-a. Usklađenošću programa Copernicus sa standardima za programe geoprostornih podataka INSPIRE osigurava se učinkovita upotreba svih dostupnih izvora podataka.

⁽¹⁾ SL C 327, 12.11.2013., str. 38.

⁽²⁾ Na dan 17. siječnja 2018. zabilježeno je ukupno 118 000 registriranih korisnika.

2.7. Komisija pozitivno ocjenjuje dosad ostvarene rezultate, usklađenost s proračunskim procjenama, rast korisničke potražnje te suradnju s institucijama i tijelima koje doprinose upravljanju uslugama.

2.8. Odbor programa Copernicus, koji čine predstavnici država članica, i forum korisnika surađuju s Komisijom u općem upravljanju programom.

2.9. Izvrsni rezultati ostvareni su u području komunikacije i širenja mogućnosti koje se nude u okviru programa Copernicus, uz posebne programe kao što su Copernicus Relays i Copernicus Academy, koji su zaduženi za podizanje razine svijesti, a djeluju i kao lokalne službe za korisničku podršku.

2.10. Komisija je zajedno s ESA-om organizirala godišnje natjecanje Copernicus Masters, usmjereno na poticanje inovacija. Program Copernicus za novoosnovana poduzeća uključuje i Copernicus Accelerator (program podučavanja za novoosnovana poduzeća) predstojeći hakaton (40 hakatona u dvije godine) te inkubacijski program programa Copernicus, kojime se u razdoblju od tri godine financijski podupire 60 novoosnovanih poduzeća.

2.11. Budući su prioriteti Komisije:

- iskorištavanje gospodarskog potencijala programa Copernicus pretvaranjem pruženih podataka u inovativne proizvode i usluge;
- osiguravanje buduće stabilnosti programa te besplatnog, potpunog i otvorenog pristupa podacima;
- potpuna provedba Svemirske strategije za Europu radi odgovaranja na izazove klimatskih promjena i održivog razvoja te praćenja emisija CO₂ i drugih stakleničkih plinova, upotrebe zemljišta i šumarstva i promjena na Arktiku;
- unapređenje sigurnosti koja se može zajamčiti programom Copernicus s pomoću kontrole granica i pomorskog nadzora.

3. Opće napomene

3.1. EGSO pozdravlja rezultate dosad ostvarene u okviru programa Copernicus o kojima je izvjestila Komisija. EGSO stalno podupire europsku svemirsku politiku u cjelini, osobito dva velika programa Galileo i Copernicus, a njegova se prethodna mišljenja o toj temi ⁽³⁾ uvelike odražavaju u Komunikaciji Komisije.

3.2. EGSO smatra da su glavni ciljevi programa postignuti, a u nekim područjima i nadmašeni.

3.3. Zbog količine i kvalitete podataka koji se svakodnevno prikupljaju s pomoću satelita Copernicus je postao jedan od vodećih svjetskih proizvođača podataka i time osigurao neovisnost Europske unije u nadzoru njezina područja, istodobno pružajući točne i besplatne podatke ostalim dijelovima svijeta. Njegov neočekivani uspjeh prouzročio je nekoliko teškoća u upravljanju protokom podataka. EGSO preporučuje brzo i učinkovito unapređenje čvorišta s otvorenim pristupom te ispunjavanje zahtjeva za preuzimanje velike količine podataka velikom brzinom.

3.4. Predstojećom primjenom sustava DIAS trebao bi se osigurati jednostavan pristup i, zajedno sa sustavom CORDA (čvor za pristup referentnim podacima programa Copernicus), korisnicima pružiti jasno poboljšanje u pogledu količine i kvalitete dostupnih podataka. Same podatke trebalo bi procijeniti u odnosu na prisutnost oblaka jer se veliki dio postojećih podataka nije mogao upotrijebiti zbog naoblake. To bi znatno smanjilo troškove vođenja i amortizacije sustava DIAS.

3.5. EGSO naglašava da pri procjeni rezultata programa Copernicus, osim gospodarskih, u obzir treba uzeti i socijalne aspekte i aspekte povezane s okolišem. EU se obvezao na postizanje ciljeva održivog razvoja i zahvaljujući svojoj jasnoj i vrlo ambicioznoj predanosti konferenciji COP21 jedan je od globalnih predvodnika u borbi protiv klimatskih promjena. Program Copernicus najvažniji je sustav za osiguravanje jasnih parametara i alata za mjerenje uspješnosti i postignuća, i to ne samo na razini EU-a, već i na globalnoj razini.

⁽³⁾ Prijedlog uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o uspostavljanju infrastrukture za prostorne informacije u Europskoj zajednici (INSPIRE) (SL C 221, 8.9.2005., str. 33.); Europski program za promatranje Zemlje (GMES) (SL C 339, 14.12.2010., str. 14.); Svemirska komponenta GMES-a (SL C 44, 11.2.2011., str. 153.); Europski program za praćenje Zemlje (GMES) (SL C 299, 4.10.2012., str. 72.); Program Copernicus (SL C 67, 6.3.2014., str. 88.); Svemirska strategija za Europu (SL C 209 30.6.2017., str. 15.).

3.6. Unatoč hvalevrijednim inicijativama Komisije i delegiranih agencija za pružanje usluga, ne postoji primjerena i koordinirana politika za informiranje javnosti o koristima koje proizlaze iz informacija dobivenih u okviru programa Copernicus pa stoga „stotine milijuna europskih građana nije svjesno koristi koje im svemir pruža”. EGSO je više puta pozvao na uspostavu velikog portala za pitanja svemira posvećenog europskim svemirskim politikama u cjelini. To bi trebao biti prvi korak prema uspostavi **europske svemirske zajednice** po uzoru na pozitivna iskustva Europske zajednice za ugljen i čelik i njezin model upravljanja, koji je pridonio uspostavi Europske zajednice.

3.7. Jedan od prioriteta europske svemirske strategije jest poticati rad i održivi rast. Pristup iskustvu i poznavanju tržišta kojim raspolažu gospodarski subjekti, inovativna novoosnovana poduzeća te stručnjaci za obradu podataka i stvaranje novih aplikacija može pridonijeti brzom razvoju načina za upotrebu podataka koji se svakodnevno proizvode, što bi moglo izuzetno pozitivno djelovati na gospodarstvo, okoliš i društvo.

3.8. Upravljanje programom Copernicus ocjenjuje se pozitivnim, a Komisiji i uključenim agencijama dodijeljene su jasne odgovornosti. U sljedećoj uredbi o programu Copernicus potrebno je zadržati tu ravnotežu te odgovornost za koordinaciju svemirske komponente ponovno dodijeliti ESA-i, a odgovornost za upravljanje uslugama „tijelima kojima su povjerene zadaće”.

3.9. Razvoj svemirskih usluga ključan je za razvoj digitalnih usluga namijenjenih pojedincima i poduzećima. Usluge programa Copernicus imaju brojne praktične primjene u svakodnevnom životu: na primjer, zahvaljujući satelitskom nadzoru zemljišta poljoprivredna gospodarstva u Austriji poboljšala su prinose za 26 %; u Nizozemskoj je isti sustav pridonio smanjenju troškova bušenja radi dobivanja ugljikovodika te smanjenju s time povezanog prijevoza i logistike; u nekoliko europskih gradova točnost mjerenja onečišćenja zraka povećana je za 60 % uz istodobno smanjenje troškova⁽⁴⁾.

3.10. EGSO poziva na ubrzanje uvođenja širokopojasne veze u Europi, osobito u ruralnim i perifernim područjima, kako je odobreno u strategiji za jedinstveno digitalno tržište.

3.11. EGSO poziva Komisiju da se osobito snažno obveže na širenje vještina i novih radnih mjesta. Europskim programima trebala bi se poduprijeti uspostava tečajeva za strukovno osposobljavanje. Širenjem precizne poljoprivrede ostvarit će se bolji prinosi tako što će se uštedjeti voda, gnojivo i pesticidi. Poljoprivreda 4.0 ostvarit će znatne koristi od mogućnosti upotrebe podataka o promatranju zemljišta i njihovog kombiniranja s geolokacijskim podacima i ostalim već dostupnim tehnologijama. Stvorit će se nova zanimanja, kao što su teritorijalni analitičar, kibragronom i stručnjak za razvoj aplikacija usmjerenih na ublažavanje klimatskih promjena.

3.12. Velik problem za brz razvoj mogućnosti koje se nude u okviru europskih svemirskih programa jest financiranje, osobito za MSP-ove i novoosnovana poduzeća.

3.13. Važan problem jesu i kibersigurnost, privatnost te sigurnost svemirske infrastrukture. Svakodnevni život sve više ovisi o primjeni podataka iz svemira. EGSO preporučuje osnaživanje sigurnosnih zaštitnih mjera i ubrzanje programa namijenjenih uklanjanju svemirskog otpada i satelita koji više nisu operativni⁽⁵⁾. Radi sigurnosti infrastrukture, EU bi trebao promicati postizanje važnog međunarodnog sporazuma.

3.14. Pružanje pristupa treba biti nova misao vodilja usmjerena na javna tijela i privatni sektor kako bi se osiguralo učinkovito sudjelovanje civilnog društva. Raspršenost informacija među raznim javnim i privatnim operaterima odvraća prvenstveno MSP-ove od ozbiljnog sudjelovanja u razvoju mogućih primjena sustava.

3.15. EGSO pozdravlja zaključke Europskog vijeća od 1. prosinca 2017., koji se velikim dijelom podudaraju s pitanjima koje Odbor dugo ističe, a to su: uključenost privatnih dionika i obveza pružanja cjelovitih informacija, dugoročna vizija s dostatnim financijskim resursima, razvoj i podržavanje inovativnih poduzeća, veća neovisnost Unije i njezino vodstvo u području svemirskih politika (što tradicionalni i novi konkurenti trenutačno dovode u pitanje) pristup usmjeren na korisnike pod nevojnim nadzorom i upravljanjem u okviru programa Copernicus te daljnje djelovanje besplatnog, otvorenog i pristupačnog sustava.

⁽⁴⁾ Društveni i gospodarski utjecaj Copernicusa u EU-u po sektorima.

⁽⁵⁾ SL C 327, 12.11.2013., str. 38.

3.16. Komisija je u nedavnoj studiji procijenila da će koristi koje proizlaze iz programa Copernicus iznositi od 67 do 131 milijardu EUR za razdoblje 2017. – 2035. Nastavkom programa nakon 2021. ostvarit će se dobit s faktorima od 11 do 21 te pridonijeti stvaranju 4 000 visokokvalificiranih radnih mjesta godišnje.

3.17. EGSO ističe važnost programa Globalnog praćenja okoliša i sigurnosti (GMES) za Afriku i uspjeh nedavnih sporazuma o suradnji između EU-a i Komisije Afričke unije. Prijenos vrlo korisnih podataka i tehnologija temeljenih na Copernicusu za upravljanje zemljištem, pronalaženje i održavanje vodnih resursa te poboljšanje poljoprivrednih prinosa treba biti ključna značajka sve većih obveza koje EU preuzima prema Africi i zemljama u razvoju.

4. Posebne napomene

4.1. EGSO potvrđuje svoju spremnost na sudjelovanje u inicijativama za potporu i širenje u cilju informiranja civilnog društva o socioekonomskom potencijalu i koristima sustava Copernicus, kao što je to bio slučaj s projektom „Svemir i društvo”, koji namjerava i dalje provoditi. Okupljanje nadležnih tijela, agencija, javnih i privatnih poduzeća za pružanje usluga te civilnog društva ključno je za izvanredan uspjeh koji se očekuje od primjena proizašlih iz strateških projekata kao što su Galileo i, prije svega, Copernicus.

4.2. EGSO dijeli zabrinutost Komisije u pogledu slabe uključenosti „nesvemirskih” korisnika. Taj aspekt zahtijeva znatno veću pozornost od dosadašnje. Pozitivno iskustvo Agencije za europski globalni navigacijski sustav (GSA) može se ponoviti s programom Copernicus tako što će se jednom tijelu dodijeliti odgovornost za informacije i mogućnosti koje se nude kroz razne usluge u okviru programa Copernicus. Nova agencija mogla bi biti jedno od rješenja.

4.3. EGSO smatra da se jedan od najvećih uspjeha programa Copernicus temelji na njegovu podrijetlu kao programu usmjerenom na korisnike, a osobito cijeni njegov uključivi model upravljanja. To je prvi put da je u nekom strateškom programu Unije zajednica korisnika uključena putem foruma korisnika u strateško odlučivanje zajedno s državama članicama. EGSO predlaže da se u forum trajno uključe i privatni korisnici, koje će odabrati njihova europska udruženja, zajedno s korisnicima koje su imenovala države članice. EGSO izražava spremnost na sudjelovanje u forumu. Forumi korisnika trebali bi biti što šire otvoreni prema sudjelovanju civilnog društva i na nacionalnoj razini.

4.4. Neki od problema koji je potrebno brzo riješiti jesu standardizacija i interoperabilnost *in situ* podataka. Ti problemi proizlaze iz različitih primjena Direktive INSPIRE⁽⁶⁾ i neusklađenog zakonodavstva na nacionalnoj razini. EGSO preporučuje da se Komisija i države članice obvežu na brzo usklađivanje jezičnih aspekata i postupaka u cilju osiguravanja potpune, učinkovite i besplatne upotrebe podataka.

4.5. EGSO smatra da je sudjelovanje privatnih ulagača, europskog i međunarodnog financijskog sustava te investicijskih fondova od ključne važnosti. Jedno od dobrih rješenja moglo bi biti uvođenje „svemirskih obveznica” za razne svemirske projekte, uključujući i projekte u zemljama u razvoju. Te bi obveznice bile osigurane jamstvima koja mogu pružiti europske bankovne institucije poput EIB-a ili međunarodne institucije poput Međunarodne banke za obnovu i razvoj.

4.6. EGSO smatra da je potrebno primijeniti načelo uzajamnosti s trećim zemljama, osobito u pogledu primjene lansirnih sustava. Potrebno je dati prednost europskim lansirnim sustavima, koji unapređuju ponudu predstojećim lansiranjem lansirnih sustava Ariane 6 i Vega C, koji su rezultat europske suradnje. Riječ je o fleksibilnim nosačima, kojima se upotpunjuje niz dostupnih mogućnosti. Lansirni sustav Ariane 5, koji je aktivan od 1996. i bilježi 82 uspješna lansiranja, bit će operativan do 2023. te je odabran kao nosač teleskopa James Webb, nasljednika teleskopa Hubble. Međunarodno tržište izrazito je konkurentno, a neka poduzeća u konkurentskim zemljama s protekcionističkim politikama predlažu dampinške cijene kako bi sljedećih godina osigurala narudžbe.

4.7. Pored gospodarskih i socijalnih aktivnosti, EGSO izuzetno važnim smatra i borbu protiv trgovanja ljudima, spašavanje migranata u iznimno opasnim situacijama i osiguravanje granica EU-a poduzimanjem učinkovitih mjera za borbu protiv terorizma koji velikim dijelom potječe iz ratom razorenih regija na Bliskom istoku. Sigurnost i obrana državnog područja odgovor su na veće zahtjeve europskih građana.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽⁶⁾ Direktiva INSPIRE.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o:

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Uravnotežen sustav provedbe prava intelektualnog vlasništva kao odgovor na današnje društvene izazove

(COM(2017) 707 final)

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Smjernice o određenim aspektima Direktive 2004/48/EZ Europskog parlamenta i Vijeća o provedbi prava intelektualnog vlasništva

(COM(2017) 708 final)

Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru – Utvrđivanje pristupa EU-a patentima bitnima za normu

(COM(2017) 712 final)

(2018/C 237/05)

Izvjestiteljica: **Franca SALIS-MADINIER**

Zahtjev za mišljenje	Europska komisija, 18.1.2018.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.3.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	180/0/3

1. Zaključci i preporuke

1.1. U tu je svrhu nužno poticati proces europske inovacije dajući prednost poduzećima sa sjedištem u državama članicama.

1.2. Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) podupire ciljeve Komisije u pogledu usklađivanja pravnih sustava i tumačenja Direktive o provedbi prava intelektualnog vlasništva (DPPIV)⁽¹⁾ iz 2004., kojom se žele primijeniti mjere, procedure i rješenja potrebna za osiguravanje snažnijih prava intelektualnog vlasništva u građanskim postupcima, i utvrditi način na koji se može izračunati šteta kako bi se nadoknadila nositeljima prava intelektualnog vlasništva u državama članicama.

1.3. Odbor naglašava važnost da se zaštiti opći interes društva u cjelini, i to pravednom raspodjelom vrijednosti stvorene između različitih dionika intelektualnog vlasništva kako bi se osigurao napredak u Europi, poštovanje prava vlasnika intelektualnog vlasništva te sigurnost i zdravlje potrošača.

1.4. EGSO podupire načela FRAND (eng. Fair, reasonable and non-discriminatory) povezana s patentima bitnima za normu. Odbor smatra da se slična načela također mogu prenijeti i primijeniti *mutatis mutandis* na autorsko pravo, na srodna prava, patente, žigove, dizajne i modele, itd.

⁽¹⁾ SL L 195 od 2.6.2004., str. 16.

1.5. Odbor preporučuje da načela prema kojima se uređuju tehničke „norme” budu nadopunjena društvenim „normama” kako bi se osigurala ravnoteža između privatnih dionika i javnih investitora koji djeluju u općem interesu.

1.6. Odbor se osobito zalaže za ravnotežu između pravednog priznavanja intelektualnih prava i razvoja inovacija koje mogu donijeti pravu korist društvu u cijelosti. Bez namjere da ograniči temeljno pravo ostvarivanja privatnih prava putem pravnog sustava, Odbor navodi da se u slučaju kada su posebni interesi u sukobu s javnim interesom mora provesti arbitraža u korist zaštite općeg interesa.

1.7. EGSO se zalaže za propise koji će poticati mlade istraživače da svoja znanja i sposobnosti primjenjuju za pokretanje novih poslovnih projekata. Države članice Europske unije moraju osobito usvojiti mjere kao što su dostupne cijene koje mladim poduzetnicima omogućuju da razvijaju svoje inovativne projekte.

1.8. EGSO smatra da u je u području borbe protiv krivotvorenja važno ispravno utvrditi ⁽²⁾ zainteresirane strane (poduzeća, tvorce, izumitelje, umjetnike ⁽³⁾, potrošače ⁽⁴⁾, posrednike, „nositelje” ⁽⁵⁾, itd.) ovisno o vrsti prava intelektualnog vlasništva (patenti i modeli) te da se one udruže kako bi se odredio glavni nositelj prava intelektualnog vlasništva.

1.9. U borbi protiv krivotvorenja važno je podignuti razinu svijesti potrošača kako bi usvojio praksu snažnije društvene odgovornosti prema „nematerijalnom” vlasništvu, usporedivu s odgovornošću u području „materijalnog” vlasništva, a da se u području zaštite prava autora ne ugrozi njegovo pravo na „privatno kopiranje”. EGSO izrazito cijeni medijske kampanje koje su organizirali EUIPO i Europski opservatorij za povrede prava intelektualnog vlasništva kako bi podigli razinu svijesti o povredi prava intelektualnog vlasništva te će ubuduće podržavati prijedloge za osnaživanje i ponavljanje takvih kampanja.

1.10. Odbor smatra da se u području javnih istraživanja mora ispravno provesti načelo open source. Pojam i načelo open source stvarnost su koja se provodi u sveučilišnim istraživačkim centrima i zaslužuju odgovarajući pravni okvir.

1.11. Odbor podupire proširenje uloge Ureda Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO).

1.12. Kako bi se poboljšalo upravljanje sukobima, EGSO preporučuje osnivanje europske mreže za posredovanje koja bi radila u skladu s odlukama Suda Europske unije.

1.13. Radi boljeg poštivanja prava intelektualnog vlasništva, Odbor se slaže sa svim preporukama Komisije za poboljšanje mehanizma Pravnog foruma.

2. Prijedlog Komisije

2.1. Sustavi zaštite intelektualnog vlasništva temeljni su instrument inovacija i rasta koji **poduzećima, tvorcima i izumiteljima** omogućuju da **ostvare dobit od svojeg ulaganja u znanje i kreativnost**. Prema određenim ispitivanjima, sektori koje se intenzivno koriste pravima intelektualnog vlasništva predstavljaju približno 42 % BDP-a Europske unije (EU), u vrijednosti od otprilike 5 700 milijardi eura godišnje, a zapošljavaju 38 % njezinih radnika i čine do 90 % izvoza ⁽⁶⁾.

⁽²⁾ COM(2017) 707 final, stranica 3., točka 1.: „mjere za olakšavanje dionicima u području intelektualnog vlasništva da iskoriste pogodnosti ujednačenog, pravednog i učinkovitog sustava sudskog izvršenja u EU-u”.

⁽³⁾ COM(2017) 708 final, uvod, druga rečenica alineje 4.: „Razlog za to je što budući da se Direktivom predviđa minimalno usklađivanje” (odnosno člankom 2. izričito se dopušta da se nacionalnim zakonodavstvom predvide povoljnija sredstva za nositelje prava).

⁽⁴⁾ COM(2017) 712 final, stranica 1., druga rečenica prve alineje.

⁽⁵⁾ COM(2017) 707 final, stranica 4., prva alineja: „kako bi se (...) nositelje patenata nagradilo za ulaganje u aktivnosti istraživanja i razvoja te normizacije pa tako i potaknulo da ponude svoje najbolje tehnologije radi uključivanja u norme”.

⁽⁶⁾ Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo (EUIPO), „Industrije koje se intenzivno koriste pravima intelektualnog vlasništva i ekonomska učinkovitost u EU-u”, 2016.

2.2. Digitalnom revolucijom otvorile su se brojne nove mogućnosti, ali je i prava intelektualnog vlasništva EU-a izložila novim i većim rizicima zbog jednostavnijeg **kretanja** krivotvorene robe i sadržaja **na internetu**, što stvara konfuziju među potrošačima između onoga što je krivotvoreno i što je originalno i zakonito, otežavajući **identifikaciju počinitelja kaznenih djela**. To je dovelo do općeg porasta povreda intelektualnog vlasništva.

2.3. **Krivotvorena ili piratska roba** trenutno predstavlja 2,5 % svjetske trgovine, a industrija EU-a osobito je tome izložena ⁽⁷⁾, posebice u sektorima u kojima su poduzeća EU-a **predvodnici na svjetskoj razini**.

2.4. Trenutnim paketom mjera Komisije želi se dodatno poboljšati **primjena i kontrola poštovanja** prava intelektualnog vlasništva u državama članicama EU-a, na našim granicama i na međunarodnoj razini. Paket sadrži:

- Komunikaciju o uravnoteženom sustavu provedbe prava intelektualnog vlasništva kao odgovoru na **današnje društvene izazove** [COM(2017) 707 final],
- Komunikaciju o smjernicama za primjenu Direktive o **provedbi prava intelektualnog vlasništva** (DPPIV) („Direktiva DPPIV”) [COM(2017) 708 final],
- radni dokument o evaluaciji Direktive DPPIV [SWD(2017) 431 final i SWD(2017) 432 final],
- Komunikaciju o **patentima bitnima za normu** [COM(2017) 712 final],
- radni dokument službi Komisije o evaluaciji Memoranduma o razumijevanju o **prodaji krivotvorene robe na internetu** [SWD(2017) 430 final].

2.5. Paket sadrži mjere koje se sastoje od četiri glavna odjeljka u kojima se utvrđuju:

1. mjere za olakšavanje dionicima u području intelektualnog vlasništva da **iskoriste pogodnosti ujednačenog, pravednog i učinkovitog sustava sudskog izvršenja u EU-u**;
2. mjere za potporu inicijativa **pod okriljem industrije** za suzbijanje povreda prava intelektualnog vlasništva;
3. inicijative za **poboljšanje kapaciteta carinskih i drugih tijela** za provedbu prava intelektualnog vlasništva;
4. mjere za jaču borbu protiv povreda prava intelektualnog vlasništva **na globalnoj razini**, promicanjem najboljih praksi i boljom suradnjom s trećim zemljama.

3. Opće napomene

3.1. Tekstovi koje predlaže Komisija relevantni su i obuhvaćaju velik broj aspekata povezanih s pravom intelektualnog vlasništva. Svrha EGSO-vog prijedloga utvrditi je mjere i preporuke kojima se osnažuje provedba prava intelektualnog vlasništva u svjetlu njegovog institucijskog mandata, koji je uglavnom usmjeren na društvene i gospodarske perspektive.

3.2. Tri dokumenta Komisije moraju se promatrati zajedno i sadržavati sve aspekte intelektualnog vlasništva. Stavljajući naglasak na Memorandum o razumijevanju i na usko tumačenje patenata bitnih za normu (SEP) i načela FRAND, postoji rizik da će se savjetovanje usredotočiti samo na inovacije u digitalnom svijetu. Međutim, našim primjedbama i preporukama želimo skrenuti pozornost na sva područja prava intelektualnog vlasništva.

3.3. Iako EGSO dijeli zabrinutost Komisije u pogledu učinaka digitalizacije na rizike kojima su izložena prava intelektualnog vlasništva, predlaže da se pitanju prava intelektualnog vlasništva, kreativnosti i inovacija pristupi s pravnog i društvenog aspekta kako bi se ta prava bolje zaštitila.

3.4. Komisija prijedlozima u području prava intelektualnog vlasništva želi osnažiti gospodarski rast i povećati zaposlenost u Europi. Odbor se slaže s tim ciljevima, ali i smatra da je temelj svake inovativnosti i stvaralaštva pitanje osobne kreativnosti i skupine kojoj stvaratelj ili izumitelj pripada. Kreativnost je urođena ljudska sposobnost i nužan preduvjet inovacija.

⁽⁷⁾ Prema nedavnom istraživanju, 5 % ukupnog uvoza u EU rezultat je krivotvorenja ili piratstva, a vrijednost te nezakonite trgovine procjenjuje se na 85 milijardi eura.

3.5. EGSO po tom pitanju preporuča jasniji europski okvir za prijenos prava između različitih zainteresiranih strana. U okviru postojećih nacionalnih i europskih propisa to savjetovanje IPRED-a ne uključuje konkretno utvrđivanje pojma „nositelja prava” odnosno stvaratelje, poduzeća, posrednike ili izdavače, jer su ti pojmovi definirani u europskom i nacionalnom materijalnom pravu o pravima intelektualnog vlasništva, a ne u DPPIV-u.

3.5.1. Pravo intelektualnog vlasništva obuhvaća širok raspon perspektiva (autorska prava i srodna prava, patente, žigove, industrijski dizajn, zemljopisno podrijetlo itd.) Ako nam je u konačnici cilj stvaranje jedinstvenog europskog tržišta, morat ćemo napredovati prema zajedničkom shvaćanju i obratiti pažnju na detaljnije utvrđivanje koncepta „nositelja prava”, i to stvaranjem uvjeta kojima bi se dionicima omogućilo da rasprave, utvrde interese i riješe sporove. Odbor preporučuje da nacionalna i europska razina budu usklađene kako bi se izbjegli sukobi ili dvosmislenost.

3.6. EGSO smatra da čak i ako se Direktivom ne može osigurati ujednačeni okvir za cijelu Europu, njome se može više poticati države članice na stvaranje stupa načela za usklađivanje, primjerice izradom posebnih i prilagođenih „kodova” za svako pravo intelektualnog vlasništva. EGSO snažno podupire primjenu prava intelektualnog vlasništva na etička načela kao što su jednakost, proporcionalnost i nediskriminacija.

3.7. EGSO podupire inicijative Europske komisije u pogledu dostupnosti podataka. Jasno je da europski pristup pravu intelektualnog vlasništva predstavlja znatnu ekonomiju razmjera i stoga pruža nove prilike za gospodarstvo u pogledu rasta i povećanja broja radnih mjesta.

3.8. Gospodarski proces odvija se između osobe koja stvara i potrošača koji kupuje proizvode. Između toga postoji cijeli niz gospodarskih aktivnosti u kojima različiti interesi trebaju pronaći svoje pravo mjesto. Potrošač se nalazi na kraju ovog procesa. On je često žrtva prijevara i piratstva jer plaća previsoke cijene za krivotvorene proizvode.

3.8.1. Do brojnih inovacija dolazi u razvoju digitalni procesa. U digitalnom sektoru inovacije nastaju izuzetno velikom brzinom. To pokreće pitanja o sigurnosti i povjerljivosti i znatno otežava zaštitu „intelektualnog vlasništva”, iako je ne čini nemogućom. Potrebno je utvrditi sve stranke, posebice one prisutne na internetu, kako bi se otkrili lažni računi koji trguju po nepoštenim cijenama.

3.8.2. EGSO podupire prijedloge Komisije za dodjelu licence i nadzor poštivanja prava. Međutim, izražava žaljenje što se Komisija u prijedlozima o kontroli sukoba interesa ograničava na sporove (Jedinstveni sud za patente), a ne nudi konkretne instrumente poput centara za mirenje putem kojih bi zainteresirane strane među sobom riješile sporove u pogledu općih pravnih propisa i započele zajednički dijalog prije odlaska na sud.

3.8.3. Odbor je proveo analizu i smatra da posebna platforma može pružiti znatnu dodanu vrijednost. Prikladnim instrumentom poput „platforme prava intelektualnog vlasništva” po mogućnosti sa statusom koji bi bio ustavno priznat, može se organizirati i koordinirati izvansudski dijalog između reprezentativnih dionika kako bi im se pružili mirenje, arbitraža i pomirba. Ta će platforma ispunjavati potrebe, tako što će strane sjesti za stol i izložiti svoju zabrinutost i različita stajališta te predložiti odgovarajuće kodekse ponašanja koje treba usvojiti.

3.8.4. Ta platforma može prikupiti najbolje prakse koje već postoje u Europi i predstaviti ih kao temelj za druge prakse. Sam EGSO predstavlja cjelokupno civilno društvo, a dijalog se vodi u Europi i državama članicama, no to je i dalje općenito pa bi trebalo omogućiti uže povezivanje sa skupinama određenih struka poput pisaca, novinara i izdavača te povezati istraživače i institute, kako bi se osigurala odgovarajuća dodjela prava vlasništva i izbjegli sporovi.

4. Posebne napomene

4.1. Inovacije u Europi

4.1.1. Inovacije su u središtu strategije Europa 2020. Inovacije poduzeća sa sjedištem u Europi moraju se poticati i štiti. Brojni se inovativni projekti razvijaju u novoosnovanim inovativnim poduzećima i MSP-ovima. Često imaju stabilni financijsku bazu i predstavljaju laki plijen za kupnju velikim poduzećima koji ih dugoročno premještaju na druge kontinente. Stoga njihova dodana vrijednost i to što stvaraju radna mjesta ne doprinose Europi.

4.1.2. U Europi se MSP-ovi šire na račun tradicionalnih velikih poduzeća. Ponekad tradicionalna poduzeća nestaju u trenutku kada se počinju razvijati novi poslovni projekti. U tim poduzećima glavnu ulogu u inovacijama imaju tranzicijski procesi. Osobita se pozornost u tim procesima mora posvetiti radnicima kako bi im se omogućilo da ostanu u utrci zahvaljujući dalekovidnim i prilagođenim mehanizmima stručne obuke.

4.2. Etička načela

4.2.1. Analogno s načelima FRAND koje predlaže Komisija u okviru patenata bitnih za normu, Odbor također podupire primjenu načela i normi pravednosti *mutatis mutandi* u drugim područjima prava intelektualnog vlasništva. Međutim, načela FRAND strogo podrazumijevaju pravno ograničenje zakona o patentima. Načela se ne mogu jednostavno usvojiti u drugim sektorima, nego je potrebno razmotriti svaki slučaj pojedinačno i raspraviti o istima ⁽⁸⁾.

4.2.2. Jednako tako treba uvesti načelo open source bez kažnjavanje javnog istraživanja. Državne institucije često financiraju znanstvena istraživanja. Prije objavljivanja u stručnim časopisima za znanstvene je članke potrebno istorazinsko ocjenjivanje, kojim se radovi istraživača kritički procjenjuju. Ti su časopisi dostupni u sveučilišnim istraživačkim centrima putem digitalnih i globaliziranih mreža poput baze *web of science*. Sveučilišta za pristup tim mrežama trebaju platiti visoke iznose, umjesto da je njihov sadržaj dostupan po razumnim cijenama. Sveučilišta ne bi trebala ponovno plaćati da svojim studentima omoguće čitanje tekstova prijašnjih istraživanja. Ovakva dvostruka upotreba javnih sredstava ne čini se učinkovitim i u sukobu je s vrijednostima pravednosti i razumnosti.

4.3. Socijalna zaštita

4.3.1. Iza 85 % izuma stoje zaposlenici. To je veliki izazov za Komisiju koja uvodi uravnoteženi sustav za nadzor pridržavanja prava intelektualnog vlasništva – odgovor na društvene izazove današnjice ⁽⁹⁾. Odbor ističe da je socijalna zaštita kreativnog radnika također doprinosi toj ravnoteži. Znatno bi mogla poboljšati položaj umjetnika i istraživača.

5. Alati za bolju zaštitu i upravljanje interesima zainteresiranih strana

5.1. Organiziranje dionika ⁽¹⁰⁾

5.1.1. U međusektorskom pristupu dobre se prakse mogu prenositi na druge sektore: organizacije koje predstavljaju novinare, na primjer, mogu pregovarati sa strukovnom organizacijom izdavača o prijenosu njihova autorskog prava u zamjenu za pravednu naknadu, kao i o kasnijoj upotrebi njihovih tekstova u druge aplikacije (digitalne). Novinari mogu također sklopiti sporazume o načelima slobode tiska, zaštiti zviždača, kodeksa o povjerljivosti podataka, izdavačkih prava lektora.

5.1.2. Za razvoj vjerodostojnog izvanpravnog okvira svi dionici morali bi se zajedno dogovoriti oko usklađenog načina prijenosa prava intelektualnog vlasništva i uvođenja kodeksa ponašanja ili prikladnih i izvedivih sektorskih sporazuma, prilagođenih određenoj posebnoj situaciji i u vezi s osobitostima predmetnog sektora i područja prava.

5.1.3. „Platforma prava intelektualnog vlasništva” za usklađivanje i dijalog između zainteresiranih strana mogla bi odlučiti o opsegu primjene postignutih dogovora. Europsko savjetovanje ima dugačku tradiciju u postizanju ravnoteže između nacionalnih i europskih interesa. Taj forum za usklađivanje također bi mogao imati ulogu posrednika putem organiziranja dionika koji predstavljaju autore, istraživače, umjetnike, nevladine organizacije, socijalne partnere (sindikate i poslodavce), sveučilišta, strukovne organizacije, posrednike i državne institucije kako bi sudjelovali u pravnom forumu u suradnji s Komisijom i europskim institucijama EUIPO i Centar za praćenje.

⁽⁸⁾ Vidi točku 1.6.

⁽⁹⁾ COM(2017) 707 final.

⁽¹⁰⁾ Vidjeti točku 3.8.1.

5.2. Organiziranje potrošača i podizanje razine njihove svijesti

5.2.1. Suzbijanje krivotvorenja ostvaruje se podizanjem razine svijesti potrošača preko medijskih kampanja u cilju boljeg poštivanja prava nefinancijske imovine, a da se u području zaštite prava autora ne ugrozi njegovo pravo na „privatno kopiranje“. Osim toga, kampanje bi trebale podići razinu svijesti potrošača o opasnostima koje za njihovo zdravlje i sigurnost predstavlja upotreba određenih krivotvorenih proizvoda.

5.3. Poboljšanje učinkovitosti sustava izvršenja sudskih presuda

5.3.1. Kako bi se poboljšala učinkovitost sustava sudskog izvršenja, Odbor podupire prijedloge Komisije ⁽¹¹⁾ koja poziva države članice da „sustavno objavljuju sudske presude“ kao i da daju važnu ulogu EUIPO-u i Centru za praćenje. Na Komisiji je da odluči koje je najprimjerenije tijelo za organiziranje rasprave između dionika unutar „platforme prava intelektualnog vlasništva“ ako je zbog toga politika prava intelektualnog vlasništva u Europi dosljednija i prilagođenija jedinstvenom tržištu. EGSO također smatra da valja razmotriti mogućnost razvoja drugih mehanizama za alternativno rješavanja sporova (ARS) kako bi se osiguralo načelo pravednosti.

5.3.2. Bez obzira na to što Komisija nije prenijela kaznenopravnu zaštitu prava intelektualnog vlasništva na EU, EGSO podržava njezin rad na poboljšanju poštovanja prava intelektualnog vlasništva u svijetu. U tom okviru mora se pojačati koordinacija između WIPO-a (Svjetske organizacije za intelektualno vlasništvo) i EUIPO-a.

6. Ocjena prijedloga Komisije

6.1. EGSO napominje da se preporuke Komisije odnose prije svega na područje prava.

6.2. Ne dovodeći u pitanje Sud Europske unije, bilo bi dobro uspostaviti jači okvir za pravno posredovanje između zainteresiranih strana kako bi se izradili prijedlozi za usklađivanje. Tim se postupkom za usklađivanje mogu riješiti sporovi između različitih strana i spriječiti komplicirani, skupi i dugotrajni pravni postupci. Načelo već postoji u okviru jedinstvenog patentnog sustava, koji raspolaže centrom za arbitražu i mirenje. EGSO podržava napore Komisije da u suradnji s EUIPO-om dodatno istraži ovo pitanje te pozdravlja i podržava tu ideju u drugim područjima prava intelektualnog vlasništva.

6.3. Odbor podupire poziv Komisije sektorskim dionicima da poduzmu odgovarajuće mjere opreza za suzbijanje povreda intelektualnog vlasništva. Međutim, bilo bi dobro prethodno osigurati posebne institucijske instrumente kako bi se sve zainteresirane strane organizirale i sjele za stol radi pokretanja i (gdje već postoji, primjerice u obliku memoranduma o razumijevanju) nastavka dijaloga i dodjele prava intelektualnog vlasništva legitimnom vlasniku. Moraju se promicati i razvijati dobrovoljni sporazumi koji povezuju nositelje prava, internetske platforme i dionike iz sektora internetskog oglašavanja, slanja i pružanja usluga naplate.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽¹¹⁾ COM(2017) 707 final, str. 6.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Vijeća o programu za istraživanja i osposobljavanje Europske zajednice za atomsku energiju (2019.–2020.) koji nadopunjuje Okvirni program za istraživanja i inovacije Obzor 2020.

(COM(2017) 698 final – 2017/312 (NLE))

(2018/C 237/06)

Izjavitelj: **Jacques LEMERCIER**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 18.1.2018. Vijeće Europske unije, 10.1.2018.
Pravni temelj:	članak 106.a Ugovora o Euratomu i članak 304. UFEU-a
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za jedinstveno tržište, proizvodnju i potrošnju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	9.3.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	178/0/7

1. Zaključci i preporuke

1.1. Program Euratoma za razdoblje 2019. – 2020. nastavlja istraživačke aktivnosti programa Euratoma za razdoblje 2014. – 2018. i u potpunosti je usklađen s njime. Prijedlog Komisije sadržava vrlo malo izmjena koje se odnose većinom na proračun i cilj im je osigurati nastavak programa.

1.2. EGSO prima na znanje te izmjene uzimajući u obzir svoja prethodna mišljenja o tom pitanju ⁽¹⁾.

1.3. Primarni je cilj istraživanja fisije koje financira Euratom povećati sigurnost nuklearnih tehnologija. EGSO smatra da se aspektima povezanim s nuklearnom sigurnošću mora pridati što više pažnje. Smanjenje i skladištenje dugoživućeg radioaktivnog otpada, nadzor fisijskog materijala i zaštita od zračenja također moraju biti među prioritetima. Ta se područja istraživanja moraju podijeliti u okviru Europskog foruma za nuklearnu energiju (ENEF) u kojemu je zastupljeno i civilno društvo, među ostalim i EGSO.

1.4. EGSO ponavlja i potvrđuje bit poruke koju je u tom pogledu iznio u svojim prethodnim mišljenjima, odnosno „da valja održavati i produbiti znanja o nuklearnim tehnologijama, njihovoj upotrebi i posljedicama. S obzirom na svoju funkciju koordinacije, udruživanja resursa i zajedničkih napora, okvirni program za istraživanje i razvoj Euratoma donosi znatnu europsku dodanu vrijednost u tom pogledu” ⁽²⁾.

1.5. EGSO podsjeća i na svoju želju da Europska komisija nastavi poticati razvoj nefosilnih obnovljivih izvora energije i provede uravnoteženje udjela nuklearne energije u strukturi izvora energije država.

1.6. Nekoliko nesreća u europskim elektranama pokazalo je da se podugovaranjem ugrožava sigurnost u održavanju nuklearnih elektrana. EGSO smatra da podugovaranje treba ograničiti i jasno regulirati.

1.7. EGSO traži da se tim pitanjima posveti posebna pozornost u kontekstu Brexita i činjenice da Ujedinjena Kraljevina *de facto* napušta Ugovor o Euratomu.

⁽¹⁾ SL C 34, 2.2.2017., str. 66.; SL C 181, 21.6.2012., str. 111. i SL C 318, 29.10.2011., str. 127.

⁽²⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 111. i SL C 318, 29.10.2011., str. 127.

2. Sažetak dokumenta Komisije

2.1. Cilj je prijedloga Komisije donošenje nove uredbe o produljenju svih istraživačkih aktivnosti koje se provode na temelju Uredbe Vijeća (Euratom) br. 1314/2013 o programu za istraživanja i osposobljavanje Europske zajednice za atomsku energiju (2014. – 2018.) koji nadopunjuje Okvirni program za istraživanja i inovacije Obzor 2020.

2.2. Prijedlog programa Euratoma za razdoblje 2019. – 2020. nadopunjuje program Obzor 2020. U njemu se utvrđuje proračun za izravna i neizravna djelovanja, postavljaju ciljevi u području istraživanja i razvoja te utvrđuju instrumenti potpore za istraživanje i razvoj.

2.3. U skladu s člankom 7. Ugovora o Euratomu aktualni program Euratoma (2014. – 2018.) može trajati najviše pet godina. Prijedlogom se nastoji osigurati nesmetan nastavak programa 2019. i 2020. Time će se zajamčiti veća usklađenost s vremenskim okvirom programa Obzor 2020. To je osobito važno zato što se ciljevi programa Euratoma i Obzor 2020. međusobno nadopunjuju.

3. Opće napomene

3.1. EGSO prima na znanje zaključke Komisije o privremenoj evaluaciji programa Euratoma za razdoblje 2014. – 2018. i osobito činjenicu da analize koje je provela Komisija „nisu ukazale na to da su strategija i format programa za razdoblje 2014. – 2018. sporni niti da treba predložiti reviziju opsega, aktivnosti ili načina provedbe programa u razdoblju 2019. – 2020.“.

3.2. EGSO napominje i da je javno savjetovanje provedeno od listopada 2016. do siječnja 2017. za potrebe privremene evaluacije programa Euratoma za razdoblje 2014. – 2018. i prijedloga programa Euratoma za razdoblje 2019. – 2020. pokazalo uglavnom pozitivne ocjene: 80 % sudionika smatralo je da je program koristan (slažu se s time ili se u potpunosti slažu s time). Osim toga, sudionici su osobito cijenili rezultate postignute u obrazovanju i osposobljavanju, istraživanju u području gospodarenja otpadom, sigurnosti postojećih nuklearnih reaktora i istraživanju u području fuzije. Suprotno tome, čini se da program nije povoljno utjecao na privatna ulaganja.

3.3. Naposljetku, Komisija se obvezuje da će osiguravati da se preporuke raznih dionika uzmu u obzir tijekom pripreme programa rada Euratoma za razdoblje 2019. – 2020. ili u okviru njezinih uobičajenih aktivnosti nadzora i upravljanja programom Euratoma te da se preporuke u pogledu dugoročnih aspekata ispituju u *ex ante* procjeni učinka za sljedeći program Euratoma koji je obuhvaćen novim višegodišnjim financijskim okvirom (nakon 2020.).

3.4. EGSO prima na znanje navedene elemente i, uzimajući u obzir svoja prethodna mišljenja o tom pitanju, daje svoju potporu prijedlogu Komisije.

3.5. U skladu sa svojim prethodnim mišljenjima, EGSO ističe da je prvi cilj istraživanja u području fisije koje financira Euratom jačanje sigurnosti nuklearne tehnologije. EGSO smatra da se aspektima povezanim s nuklearnom sigurnošću mora pridati što više pažnje. Smanjenje i skladištenje dugoživućeg radioaktivnog otpada, nadzor fizijskog materijala i zaštita od zračenja također moraju biti među prioritetima.

3.6. EGSO još jednom naglašava „da valja održavati i produbiti znanja o nuklearnim tehnologijama, njihovoj upotrebi i posljedicama.“, „S obzirom na svoju funkciju koordinacije, udruživanja resursa i zajedničkih napora, okvirni program za istraživanje i razvoj Euratoma donosi znatnu europsku dodanu vrijednost u tom pogledu“⁽³⁾.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽³⁾ SL C 181, 21.6.2012., str. 111. i SL C 318, 29.10.2011., str. 127.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o**Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o provedbi akcijskog plana o PDV-u „Put k jedinstvenom EU-ovom području PDV-a – vrijeme je za djelovanje”***(COM(2017) 566 final),***Prijedlogu Uredbe Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 904/2010 u pogledu ovjerenog poreznog obveznika***(COM(2017) 567 final – 2017/0248 (CNS))***Prijedlogu Provedbene uredbe Vijeća o izmjeni Provedbene uredbe (EU) br. 282/2011 u pogledu određenih izuzeća za transakcije unutar Zajednice***(COM(2017) 568 final – 2017/0249 (NLE))***i Prijedlogu Direktive Vijeća o izmjeni Direktive 2006/112/EZ u pogledu usklađivanja i pojednostavnjenja određenih pravila sustava poreza na dodanu vrijednost i uvođenja konačnog sustava za oporezivanje trgovine među državama članicama***(COM(2017) 569 final – 2017/0251 (CNS))**(2018/C 237/07)*Izvjestitelj: **Giuseppe GUERINI**Suizvjestitelj: **Krister ANDERSSON**

Zahtjev za savjetovanje:	Vijeće Europske unije, 23.10.2017.; Europska komisija, 17.11.2017. i 13.12.2017.
Pravni temelj:	članak 113. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te gospodarsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	28.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	185/9/7

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da je trenutačni sustav PDV-a u EU-u izrazito rascjepkan i složen te da se njime posljedično smanjuju i narušavaju trgovina i ulaganja stvaranjem nepotrebnog i znatnog administrativnog opterećenja i trgovinskih zapreka za poduzeća.

1.2. EGSO smatra da bi sustav PDV-a trebao biti usmjeren na olakšavanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Konkretno, sustav PDV-a trebao bi biti manje rascjepkan i njime je potrebno učinkovitije upravljati, posebno u pogledu prekogranične trgovine, te ga je potrebno osuvremeniti s obzirom na rastuću globalizaciju i digitalizaciju gospodarstva.

1.3. EGSO pozdravlja odlučnost Europske komisije kad je riječ o uklanjanju razlike između planiranog i prikupljenog PDV-a, kao i nedavno usvojenu Direktivu br. 2017/1371 o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima, kojom se predviđa uključivanje Ureda europskog javnog tužitelja u slučajeve utaje PDV-a kod kojih šteta iznosi više od 10 milijuna EUR.

1.4. EGSO smatra da bi porezna tijela trebala istražiti kako buduće tehnologije mogu pridonijeti borbi protiv utaje PDV-a. Digitalne tehnologije mogu biti i korisno sredstvo pojednostavljenja administrativnog opterećenja za poduzeća i porezne uprave jer unose potrebnu transparentnost. Države članice trebale bi uspostaviti odgovarajuće forume za razmjenu najboljih praksi kad je riječ o prikupljanju prihoda i načinima razvoja tehnologija za olakšavanje pravilnog prikupljanja poreza u slučajevima prekogranične trgovine. Trebalo bi razmisliti o provedbi dubinske analize u vezi s mogućnošću primjene viših stopa PDV-a na luksuznu robu. Rasprave o učinkovitim sustavima povrata PDV-a te poreznim obrascima i postupcima potrebno je voditi usporedno s raspravama o racionaliziranim sustavima za razmjenu informacija o osobama koje su počinile prijevare. Europska komisija trebala bi pridonijeti uspostavi takvih institucijskih foruma te tako povećati rast i smanjiti gubitke prihoda.

1.5. EGSO smatra da je funkcionalna jedinstvena kontaktna točka ključna sastavnica sustava zasnovanog na odredištu. Stoga treba pozdraviti inicijative Komisije poput predloženog proširenja male jedinstvene kontaktne točke na sve usluge između poduzeća i potrošača te na prodaju robe između poduzeća i potrošača unutar i izvan Zajednice.

1.6. EGSO poziva sve institucije uključene u postupak reforme sustava PDV-a da ispituju kako što brže uvesti zajednički sustav za usluge i robu, čime će se ublažiti predvidljivi problemi koji proizlaze iz postojanja dvaju sustava, od kojih se jedan odnosi na robu, a drugi na usluge. EGSO bi takav razvoj smatrao pozitivnim, pod uvjetom da bude u skladu s načelom porezne neutralnosti.

1.7. EGSO ističe važnost porezne neutralnosti među različitim poduzećima, napominjući da plaćanja PDV-a ne bi smjela negativno utjecati na likvidnost poduzeća. U tom pogledu, uvoznici robe morali bi plaćati PDV samo ako proizvodi zaista budu stavljeni na tržište, a ne ako su jednostavno uvezeni i uskladišteni.

1.8. Kad je riječ o ovjerenom poreznom obvezniku, EGSO napominje da Komisija taj koncept smatra važnim za prelazak na sustav PDV-a zasnovan na načelu odredišta te se slaže da bi poduzeća koja su dokazano pouzdana kad je riječ o plaćanju poreza trebala moći ostvariti koristi od odgovarajućih mjera pojednostavljenja.

1.9. EGSO usmjerava pozornost na činjenicu da će biti potrebno određeno vrijeme za dogovor država članica o konceptu ovjerenog poreznog obveznika i za ovjeravanje većine poduzeća te na važnost koju brza rješenja iznesena u prijedlogu imaju za funkcioniranje sustava PDV-a; stoga potiče države članice da prihvate brza rješenja za sva poduzeća prije nego što se koncept ovjerenog poreznog obveznika u cijelosti razvije.

1.10. Kad je riječ o određenim izuzećima za transakcije unutar Zajednice navedenima u prijedlogu za izmjenu Provedbene uredbe br. 282/2011, EGSO napominje da zahtjev kojim Vijeće od Komisije traži pojednostavljenje i pojašnjenje pravnog okvira za izuzeća predstavlja koristan alat za smanjivanje slučajeva prijevara i ograničavanje troškova izvršenja obveza za MSP-ove.

1.11. EGSO smatra važnim da Komisija provede sveobuhvatnu procjenu regulatornog učinka kako bi se utvrdile praktične posljedice koje akcijski plan o PDV-u u cjelini ima na pojedince, poduzeća i porezna tijela, pored ostalog i u kvantitativnom smislu.

1.12. EGSO ponovno ističe da je potrebno poduzeti sve napore kako bi se u razumnom roku uveo konačni sustav PDV-a. U suprotnom bi navedeni ciljevi mogli biti dovedeni u pitanje ili tek djelomično postignuti, što bi moglo naštetiti unutarnjem tržištu i europskim poduzećima i potrošačima.

2. Uvod i kontekst

2.1. Komisija je u svojoj Komunikaciji naslovljenoj „Put k jedinstvenom europskom području PDV-a – vrijeme je za donošenje odluka” od 7. travnja 2016. predstavila akcijski plan usmjeren na osuvremenjivanje sustava PDV-a u EU-u i najavila nekoliko konkretnih prijedloga u vezi s tom temom.

2.2. Konkretno, akcijskim planom predviđa se sljedeće: i. osuvremenjivanje sustava PDV-a i njegova prilagodba novim digitalnim tehnologijama; ii. olakšavanje izvršenja poreznih obveza za MSP-ove; iii. razvoj odgovarajuće politike za utvrđivanje stopa PDV-a; te iv. smanjenje razlika između planiranog i prikupljenog PDV-a u državama članicama i suzbijanje poreznih prijevара.

2.3. Budući da prekogranična trgovina u EU-u ostvaruje promet u iznosu od više od 4,1 bilijun EUR (izvoz) i 3,9 bilijuna EUR (uvoz), funkcionalan sustav PDV-a od ključne je važnosti za sve europske građane.

2.4. Komisija je 1. prosinca 2016. objavila dva prijedloga: jedan se odnosio na PDV za prekograničnu e-trgovinu ⁽¹⁾, a drugi na stope PDV-a za e-publikacije ⁽²⁾.

2.5. U cilju smanjenja utaje PDV-a i kao odgovor na zahtjeve koje su neke države članice podnijele u Vijeću, Komisija je 21. prosinca 2016. objavila prijedlog o privremenom općem mehanizmu prijenosa porezne obveze za robu i usluge u vrijednosti većoj od 10 000 EUR.

2.6. U listopadu 2017. Europska komisija objavila je dodatni paket mjera u području PDV-a. Taj paket obuhvaća: i. prijedlog o izmjeni sadašnje Direktive o PDV-u br. 2006/112/EC uvođenjem pojma ovjerenog poreznog obveznika te nekoliko korektivnih mjera ⁽³⁾; ii. mjere s pomoću kojih se postavlja temelj za postupan prelazak na načelo oporezivanja u državi članici odredišta i opće pravilo o odgovornosti isporučitelja ⁽⁴⁾; iii. prijedlog o izmjeni Provedbene uredbe br. 282/2011 u cilju usklađivanja i pojednostavljenja pravila o dokazivanju prijevoza unutar Zajednice u svrhu izuzeća od PDV-a ⁽⁵⁾; iv. prijedlog o izmjeni Uredbe o administrativnoj suradnji nacionalnih tijela u području PDV-a ⁽⁶⁾.

2.7. Točnije, Komisija je predstavila četiri „brza rješenja” kako bi se u okviru trenutnog sustava smanjilo administrativno opterećenje za poduzeća. Ta četiri brza rješenja jesu: i. pojednostavljenje pravila o PDV-u za poduzeća koja se bave prijevozom robe iz jedne države članice u drugu državu članicu u kojoj se roba skladišti prije isporuke unaprijed poznatom kupcu; ii. pojednostavljenje i usklađivanje pravila o lančanim transakcijama; te iii. pojednostavljenje dokazivanja prijevoza robe između dvije države članice. Ta su pojednostavljenja ograničena na poduzeća sa statusom ovjerenog poreznog obveznika. Četvrto brzo rješenje, koje se odnosi na PDV identifikacijski broj trgovinskih partnera pohranjen u elektroničkom sustavu za razmjenu informacija o PDV-u (VIES), bit će dostupno poduzećima sa statusom ovjerenog poreznog obveznika i poduzećima koja nemaju taj status.

2.8. Kad je riječ u budućim koracima, Komisija namjerava – pomoću niza zakonodavnih mjera i postupnih prilagodbi – postupno zamijeniti važeće prijelazne odredbe za oporezivanje trgovine među državama članicama konačnim odredbama koje se temelje na načelu oporezivanja robe u zemlji odredišta.

3. Opće napomene: suzbijanje prijevара i suradnja nacionalnih tijela

3.1. Postojeći sustav PDV-a izrazito je rascjepkan i složen, što dovodi do nepotrebnog i znatnog administrativnog opterećenja i trgovinskih zapreka za poduzeća te posljedičnog smanjenja i narušavanja trgovine i ulaganja.

3.2. EGSO smatra da bi sustav PDV-a u EU-u trebao biti usmjeren na olakšavanje pravilnog funkcioniranja unutarnjeg tržišta. Sustav PDV-a u EU-u osobito bi trebao biti manje rascjepkan i njime je potrebno učinkovitije upravljati, posebno u pogledu prekogranične trgovine, te ga je potrebno osuvremeniti s obzirom na rastuću globalizaciju i digitalizaciju gospodarstva.

3.3. Odbor se istodobno slaže sa stajalištem Komisije da je utaja PDV-a ozbiljan problem, što dokazuju i procjene prema kojima gubitak prihoda zbog utaje iznosi 151 milijardu EUR, te da se u vezi s tim moraju poduzeti praktične i sve učinkovitije mjere radi smanjenja nezakonitih praksi, ali bez ugrožavanja konsolidacije jedinstvenog tržišta ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ COM(2016) 757 final.

⁽²⁾ COM(2016) 758 final.

⁽³⁾ COM(2017) 567 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 566 final.

⁽⁵⁾ COM(2017) 568 final.

⁽⁶⁾ COM(2017) 569 final.

⁽⁷⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a o PDV-u, odstupanjima i prijenosu porezne obveze, osobito točke 1.2 – 3.2, SL C 288, 31.8.2017., str. 52.

3.4. EGSO pozdravlja odlučnost Europske komisije kad je riječ o uklanjanju razlike između planiranog i prikupljenog PDV-a, kao i nedavno usvojenu Direktivu br. 2017/1371 o suzbijanju prijevара počinjenih protiv financijskih interesa Unije kaznenopravnim sredstvima, kojom se predviđa uključivanje Ureda europskog javnog tužitelja u slučajeve utaje PDV-a kod kojih šteta iznosi više od 10 milijuna EUR.

3.5. Stoga je važno dati prednost cilju osiguravanja istinskog unutarnjeg tržišta i suzbijanja prijevара ostvarivanjem konkretnih rezultata u tom području bez odgađanja, i to užom suradnjom poreznih tijela u pogledu razmjene informacija i razvoja baza podataka i platformi za razmjenu podataka među raznim nacionalnim tijelima kako bi se poduprla učinkovita provedba poreznih pravila. EGSO posebno poziva Komisiju i nacionalna porezna tijela na užu i intenzivniju svakodnevnu međusobnu suradnju kako bi se zajamčilo ispunjavanje zahtjeva unutarnjeg tržišta i smanjili administrativni troškovi za poduzeća i porezna tijela. Osim toga, Europska komisija i porezna tijela trebala bi, u suradnji s organiziranim civilnim društvom i ostalim dionicima, ispitati kako buduće tehnologije mogu pridonijeti borbi protiv utaje PDV-a s obzirom na to da nove tehnologije mogu biti koristan alat za pojednostavljenje administrativnog opterećenja koje pogađa poduzeća i porezne uprave, kao i za uvođenje potrebne transparentnosti.

3.6. EGSO ističe da bi države članice trebale uspostaviti odgovarajuće forume za razmjenu najboljih praksi kad je riječ o prikupljanju prihoda i načinima razvoja tehnologija za olakšavanje pravilnog prikupljanja poreza u slučajevima prekogranične trgovine. Konkretno, rasprave o učinkovitim sustavima povrata PDV-a te poreznim obrascima i postupcima potrebno je voditi usporedno s raspravama o učinkovitim sustavima za razmjenu informacija o osobama koje su počinile prijevare. Europska komisija trebala bi pridonijeti uspostavi takvih institucijskih foruma te tako povećati rast i smanjiti gubitke prihoda.

4. Načelo odredišta i stope

4.1. Kao što je naveo u svojem mišljenju o *Akcijskom planu o PDV-u*⁽⁸⁾, EGSO smatra da bi preustroj trenutnog sustava trebao dovesti do konačnog sustava PDV-a koji neće biti samo jasan, otporan i sveobuhvatan nego i razmjeran u odnosu na poduzeća te prilagođen brzim promjenama u gospodarstvu i na tržištima.

4.2. U tom kontekstu Odbor prihvaća prijedlog da se načelo zemlje odredišta odredi kao temelj konačnog sustava PDV-a jer se očekuje da će se time stvoriti jednaki uvjeti za sve dobavljače na istom nacionalnom tržištu što će smanjiti narušavanje tržišta EU-a.

4.3. Funkcionalna jedinstvena kontaktna točka ključna je sastavnica sustava zasnovanog na odredištu. Stoga treba pozdraviti inicijative Komisije poput predloženog proširenja male jedinstvene kontaktne točke na sve usluge između poduzeća i potrošača te na prodaju robe između poduzeća i potrošača unutar i izvan Zajednice. Bez potpuno funkcionalne jedinstvene kontaktne točke zasnovane na revizijama u matičnoj državi, prilagodljivim pojednostavljenjima i mogućnosti prebijanja ulaznog PDV-a iz svih država članica, svaki će sustav zasnovan na odredištu znatno povećati administrativno opterećenje, osobito za MSP-ove.

4.4. EGSO ističe važnost porezne neutralnosti među različitim poduzećima, napominjući da plaćanja PDV-a ne bi smjela negativno utjecati na likvidnost poduzeća. U tom pogledu, uvoznici robe koji posluju na određenim nacionalnim tržištima morali bi plaćati PDV samo ako proizvodi zaista budu stavljeni na tržište, a ne ako su jednostavno uvezeni i uskladišteni u očekivanju kasnije komercijalizacije.

4.5. Kad je riječ o prvoj fazi akcijskog plana, koja je usmjerena na isporuku određene robe, Odbor poziva sve institucije uključene u postupak reforme sustava PDV-a da ispituju kako što brže uvesti zajednički sustav za usluge i robu, čime će se ublažiti predvidljivi problemi koji proizlaze iz postojanja dvaju sustava, od kojih se jedan odnosi na robu, a drugi na usluge.

4.6. To je osobito važno s obzirom na činjenicu da u digitalnom gospodarstvu podjela između robe i usluga postaje sve nejasnija i da će se vjerojatno dodatno izmijeniti u trenutnom okruženju u kojemu se tehnologija mnogo brže razvija nego pravila koja donose relevantne institucije. Stoga EGSO poziva Europsku komisiju da vodi računa o tom pitanju te ga eventualno razmotri u okviru tekuće reforme sustava PDV-a.

⁽⁸⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 43.

4.7. EGSO smatra da bi politika stopa PDV-a koju provodi Komisija i koja je usmjerena na to da državama članicama omogući veću fleksibilnosti u pogledu smanjenih stopa načelno trebala biti usklađena s načelom zemlje odredišta jer će se u okviru tog sustava narušavanje trgovine vjerojatno smanjiti.

4.8. Međutim, davanje veće slobode državama članicama da odrede vlastite stope ne smije dovesti do rascjepkanosti ili prekomjerne složenosti sustava u cjelini. Stoga je potrebno usvojiti razmjern pristup, koji će dovesti do jasnog i predvidljivog provedbenog okvira, osobito u interesu MSP-ova te smanjenja troškova izvršenja obveza za gospodarske subjekte općenito ⁽⁹⁾.

4.9. Iz toga proizlazi da je odobrena izuzeća potrebno ograničiti na konkretne i valjano opravdane slučajeve kako bi se zajamčio ujednačen i predvidljiv regulatorni okvir.

4.10. Kad je riječ o mogućim izuzećima, Odbor smatra da bi se ciljem Komisije koji se odnosi na potporu društvenim inovacijama i jačanje europskog socijalnog stupa mogle opravdati smanjene stope za socijalna poduzeća i sektor socijalnih usluga na temelju posebnih inicijativa koje će države članice u tu svrhu provesti unutar novog pravnog okvira kojim se uređuje PDV.

4.11. Važno je uspostaviti internetski alat za informiranje kako bi poduzeća mogla pratiti različite sustave stopa u 28 država članica. Taj alat treba biti pristupačan, pouzdan i po mogućnosti dostupan na svim jezicima EU-a.

5. Ovjereni porezni obveznik

5.1. Kad je riječ o ovjerenom poreznom obvezniku, EGSO napominje da Komisija taj koncept smatra važnim za prelazak na sustav PDV-a zasnovan na načelu odredišta te se slaže da bi poduzeća koja su dokazano pouzdana kad je riječ o plaćanju poreza trebala moći ostvariti koristi od odgovarajućih mjera pojednostavljenja.

5.2. U okviru koncepta ovjerenog poreznog obveznika i mehanizma prijenosa porezne obveze poduzećima se mogu ponuditi znatne olakšice. Međutim, da bi se poduzeća, a osobito mala i srednja poduzeća, mogla prijaviti za status ovjerenog poreznog obveznika, u svim državama članicama nužno je provesti usklađene, jasne i razmjerne kriterije i pravila koja će im omogućiti što širi pristup tom statusu.

5.3. Budući da treba vremena za dogovor država članica o konceptu ovjerenog poreznog obveznika i ovjeravanje većine poduzeća te s obzirom na važnost koju brza rješenja iznesena u prijedlogu imaju za funkcioniranje sustava PDV-a, EGSO potiče države članice da prihvate brza rješenja za sva poduzeća prije nego što se koncept ovjerenog poreznog obveznika u cijelosti razvije.

5.4. EGSO se također slaže da je za najbolje iskorištavanje statusa ovjerenog poreznog obveznika potrebno uspostaviti odgovarajuće elektroničke sustave za pohranu, koji bi trebali biti lako dostupni nacionalnim poreznim tijelima.

5.5. Međutim, s obzirom na trenutačnu formulaciju prijedloga Komisije, nemoguće je provesti iscrpniju i detaljniju procjenu tog koncepta jer je on i dalje nejasan, a nisu jasne ni praktične posljedice njegove provedbe.

5.6. Stoga EGSO u ovoj fazi ističe samo da bi instrument ovjerenog poreznog obveznika trebalo poduprijeti jasnim i transparentnim kriterijima provedbe. U tom pogledu valja napomenuti da bi utvrđivanje kriterija sličnih onima kojima se regulira koncept ovlaštenog gospodarskog subjekta moglo dovesti do smanjenog pristupa sustavu ovjerenog poreznog obveznika i brzim rješenjima te uključivati samo mali dio poslovne zajednice. Postoji opasnost da bi sustav ovjerenog poreznog obveznika mogao biti dostupan vrlo malom broju poduzeća.

5.7. Europska komisija mora pažljivo nadzirati taj koncept, osobito u prvoj fazi provedbe, kako gubitak pravne sigurnosti i regulatorne ujednačenosti na unutarnjem tržištu ne bi nadmašio prednosti koje proizlaze iz uporabe koncepta ovjerenog poreznog obveznika, odnosno pojednostavljenja poreza i olakšavanja izvršenja obveza.

⁽⁹⁾ Vidjeti mišljenje EGSO-a o akcijskom planu o PDV-u, (SL C 389, 21.10.2016., str. 43.), točke 3.1.6 i 3.1.7.

5.8. Kad je riječ o prijedlogu za izmjenu Provedbene uredbe br. 282/2011 u pogledu određenih izuzeća za transakcije unutar Zajednice, EGSO napominje da zahtjev kojim Vijeće od Komisije traži pojednostavljenje i pojašnjenje pravnog okvira za izuzeća predstavlja koristan alat za smanjivanje slučajeva prijevara i ograničavanje troškova izvršenja obveza za MSP-ove.

6. Sljedeći koraci i završne napomene

6.1. Općenito, EGSO smatra važnim da Komisija provede sveobuhvatnu procjenu regulatornog učinka kako bi se utvrdile praktične posljedice koje akcijski plan o PDV-u u cjelini ima na pojedince, poduzeća i porezna tijela, pored ostalog i u kvantitativnom smislu.

6.2. Naposljetku, pozivajući se na svoje prethodno mišljenje o akcijskom planu o PDV-u⁽¹⁰⁾, EGSO ističe važnost provedbe svih dijelova akcijskog plana kao neodvojive cjeline.

6.3. Odbor ponovno ističe da je potrebno poduzeti sve napore kako bi se u razumnom roku uveo konačni sustav PDV-a. U suprotnom bi navedeni ciljevi mogli biti dovedeni u pitanje ili tek djelomično postignuti, što bi moglo naštetiti unutarnjem tržištu i europskim poduzećima koja na njemu posluju.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽¹⁰⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 43.

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o „Komunikaciji Komisije Europskom parlamentu, Vijeću, Europskoj središnjoj banci, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o dovršetku bankarske unije”

(COM(2017) 592 final)

(2018/C 237/08)

Izvjestitelj: **Carlos TRIAS PINTÓ**

Suizvjestitelj: **Daniel MAREELS**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 17.11.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te gospodarsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	28.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	180/3/4

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO podupire mjere donesene nakon 2012. godine kojima je ostvaren ključni doprinos financijskoj stabilnosti te je prekinuta negativna povratna veza između bankarskih sustava i njihovih država.

1.2. Stoga pozdravljamo nov skup mjera, koje je Europska komisija predložila za dovršenje ekonomske i monetarne unije (EMU) i ostvarivanje **optimalne monetarne zone**, kojima se prevladava postojeći otpor i postiže što je prije moguće veća preciznost u pogledu dovršetka trećeg stupa bankarske unije postepenim smanjenjem i uzajamnom podjelom financijskih rizika i pozivamo na njihovu konkretnu provedbu. Naime, dovršenje bankarske unije – i unije tržišta kapitala – trebalo bi omogućiti potpuno uspostavljanje financijske unije, jednog od temeljnih stupova EMU-a.

1.3. Konkretno, EGSO podupire različite predložene ciljeve za jačanje jedinstvenog nadzornog mehanizma (SSM) i jedinstvenog sanacijskog mehanizma (SRM) za olakšavanje postepenog smanjenja financijskih rizika i naposljetku prelaska na **paneuropski sustav osiguranja depozita** kojim se, uz osiguravanje likvidnosti, mogu preuzeti gubici i dovršiti treći stup bankovne unije.

1.4. Kako bi to bilo moguće, bit će nužno poduzeti daljnje mjere istodobno s nastojanjima da se podijele i smanje rizici solventnosti i likvidnosti u financijskom sektoru. Kao što je navedeno u mišljenju o prijedlozima o uspostavi EDIS-a, Odbor ponovno ističe svoje prijašnje stajalište o ovom pitanju. Uz druga pitanja u tom području, pitanje loših kredita treba svakako ostati na vrhu dnevnog reda, osobito sada kada gospodarstvo ponovno bilježi rast.

1.5. S obzirom da izvorni prijedlozi u pogledu europskog sustava osiguranja depozita (EDIS) još uvijek, nakon više od dvije godine, nisu dali rezultate, vjerojatno bi bila dobra ideja promijeniti pristup. Postojećom komunikacijom osigurava se mogućnost šire rasprave i postupni pristup provedbi EDIS-a, što Odbor podupire. Važno je ne izgubiti zamah u provedbi bankovne unije te u obzir uzeti zaključke donesene tijekom pregovora. U svakom slučaju, Odbor smatra prijeko potrebnim da se EDIS i relevantne mjere za smanjenje rizika započnu i provedu bez odgode te uistinu usporedno, u skladu s jasnim i konkretnim vremenskim planom.

1.6. Odbor podupire odluku da se u prvoj fazi osigura samo likvidnosna pokrivenost, koja će se tijekom godina povećavati. Istodobno, punu pozornost još uvijek treba posvetiti nacionalnim sustavima osiguranja depozita koji su odgovorni za pokrivanje gubitaka. Naime, Odbor smatra da je radi uspostave međusobnog povjerenja te da bi naknadni prelazak na drugu fazu protekao što neometanije potrebno poduzeti hitne mjere za što učinkovitije daljnje usklađivanje nacionalnih sustava. Ujedno je važno rješavati naslijeđene probleme i moralne rizike.

1.7. Pokrivanje gubitaka dodat će se u drugoj fazi, ali taj se prijelaz ne odvija automatski. Po mišljenju Odbora predložena formalna odluka trebala bi biti utemeljena na najširoj mogućoj osnovi te se stoga čini prikladnim da tu odluku ne donese Komisija samostalno, već zajedno s Vijećem i Parlamentom.

1.8. Postupno povećavanje pokrivanja gubitka u okviru EDIS-a u načelu je dobra stvar, ali mehanizmi za provedbu tog sustava zaslužuju da im se posveti veća pozornost u tekstovima.

1.9. Općenito gledajući, Komunikacija je u pogledu niza točaka formulirana na vrlo općeniti način, a prijedlozi u njoj su „uvjetno” izrečeni. Time se nedvojbeno ostavlja prostor za daljnju raspravu, ali to ponekad ide nauštrb odlučnosti. Ujedno postoji niz važnih aspekata koji su izostavljeni ili pomalo zanemareni. Odbor poziva na ostvarivanje brzog napretka, u suradnji sa svim dionicima, te na iznošenje konkretnijih prijedloga. Osim toga, države članice trebaju preuzeti svoju odgovornost i nastaviti rad na prethodno usvojenim mjerama, posebice mjerama koje se odnose na sustave osiguranja depozita. To je izrazito važno, posebice u kontekstu postupnog pristupa, kako je utvrđeno u Komunikaciji.

1.10. U skladu s ciljem stvaranja paneuropskog sustava osiguranja depozita, od ključne je važnosti da Europski monetarni fond koji djeluje kao zaštitni mehanizam za jedinstveni sanacijski mehanizam (vjerovnika zadnje instance) bude odmah operativan. Isto tako, EGSO snažno podupire planirane funkcije tog tijela u pogledu borbe protiv takozvanih asimetričnih šokova.

1.11. Istodobno s poboljšanjem i konsolidacijom stupova bankarske unije te primjenom **jedinstvenih pravila** financijski sektor mora provoditi **ciljeve održivog razvoja do 2030.** i obveze iz Pariškog sporazuma o klimatskim promjenama, čime se uspostavlja povlašteno postupanje u pogledu kapitalnih zahtjeva za ulaganja u zeleno gospodarstvo te razne dugoročne, jednostavne operacije „uključivog zajma” poput hipoteka, posebice one koje su povezane s energetskom učinkovitošću, instalacijom solarnih ploča itd.

1.12. Isto tako, financijske tehnologije i druge financijske inovacije (poput lanca blokova ili pametnih ugovora) novi su poziv na djelovanje u cilju dovršenja i revitalizacije bankarske unije te poboljšanja financijske i digitalne uključenosti europskog građanstva, u skladu sa strateškim ciljevima EU-a. U postojećem obliku ciljeva održivog razvoja do 2030., financijska uključenost već pridonosi ostvarivanju sedam od 17 ciljeva, dok digitalna uključenost, koja bi je u novom kontekstu mogla osigurati ili ugroziti, izravno ili neizravno, utječe na skoro sve ciljeve.

1.13. Kao što je već navedeno u različitim mišljenjima, EGSO ponavlja svoju predanost raznovrsnom financijskom ekosustavu u kojem veliki paneuropski igrači koegzistiraju s malim i srednjim bankama i drugim nebankarskim subjektima koji su pouzdano usredotočeni na ravnopravno financiranje realnog gospodarstva u okruženju znatno smanjenog sistemskog rizika. Raznolikost, transparentnost i održivost najbolji su odgovor na buduće financijske krize.

1.14. EGSO smatra da je sada presudno potaknuti sudjelovanje država koje nisu dio europodručja. Istovremeno, svaki od triju stupova bankarske unije trebao bi pridonijeti jačanju globalne financijske arhitekture, povećavajući suradnju na europskoj i međunarodnoj razini u okviru svog regulatornog okvira i prenoseći svoja iskustva, prvenstveno na trideset neeuropskih zemalja čija je monetarna referenca euro, uključujući frankofone zemlje Afrike.

2. Povijest, pozadina i sažetak nove Komunikacije

2.1. Velika recesija koja je počela prije deset godina poljuljala je euro i prouzročila visoke troškove, u većoj ili manjoj mjeri, za zemlje europodručja. Shodno tome aktivnosti financijskog spašavanja također su negativno utjecale na rizik države.

2.2. Bankarska unija uspostavljena je 2012. godine radi stvaranja ujednačenog i integriranog financijskog sustava za učinkovitu provedbu monetarne politike, čime se omogućuje prikladna podjela rizika među državama članicama te vraćanje povjerenja u bankarski sustav europodručja kao odgovor na **strukturne nedostatke** nedovršenog dizajna eura. Zahvaljujući pozitivnim promjenama u monetarnoj politici Europske središnje banke (ESB) i proračunskim politikama država članica EU-a postignut je napredak prema ekonomskoj i monetarnoj uniji (EMU). Trenutačni izazov uključuje **uvođenje eura u svih 27 država članica** te dovršetak **trećeg stupa** bankovne unije.

2.3. U svjetlu populističkih prijetnji i sve veće opasnosti od zaokreta prema nacionalizmu, prvenstveno zbog povećanih nejednakosti proizašlih iz asimetričnih šokova u europodručju, postoji široki politički konsenzus u pogledu potrebe da se dovrši financijska unija (bankovna unija i unija tržišta kapitala) kako bi se zaštitila **financijska stabilnost i teritorijalna cjelovitost** EU-a od, prema riječima predsjednik Komisije Jean-Claudea Junckera, „**otrova**” nacionalizma.

2.4. Drugi važan izazov odnosi se na **financijsku tehnologiju (FinTech)** i druge inovacije u financijskoj infrastrukturi koje su do sad promicale **financijskom nadzoru**. U Komunikaciji Komisije iz rujna 2017. „Jačanje integriranog nadzora u cilju jačanja unije tržišta kapitala i financijske integracije u okruženju koje se mijenja” navodi se da „pri razvoju financijske unije treba u potpunosti iskoristiti mogućnosti koje nude financijske inovacije, ali je potrebno i upravljati novim rizicima”. Akcijski plan najavljen je za početak 2018. ⁽¹⁾ godine.

2.5. Napredak prema bankarskoj uniji koji je postignut uspostavom **regulatornih i kontrolnih zadaća i zadaća povezanih s izricanjem sankcija jedinstvenog nadzornog mehanizma (SSM)** ⁽²⁾ i **jedinstvenog sanacijskog mehanizma (SRM)**, koji zajedno s „**jedinstvenim pravilima**” utvrđenima u Planu za razvoj bankarske unije predstavljaju najvažniju prekretnicu, umanjen je tijekom početnog gospodarskog oporavka jer su partneri iz europodručja radije odbijali sinergije koje proizlaze iz financijske integracije nego dijelili rizike.

2.6. Stoga nailazimo na široki raspon izjava i prijedloga koji su pridonijeli napretku, ali nisu doveli do **smanjenja i podjele rizika**. Suzakonodavci EU-a još nisu pružili dovoljno određene odgovore na pitanje kako dovršiti ekonomsku i monetarnu uniju, posebice u pogledu: usklađenosti s direktivom iz 2014., koju je 2017. ojačalo Vijeće ⁽³⁾, prijedloga uredbe iz studenoga 2015.; djelomičnog i daljnjeg napretka unije tržišta kapitala; pokretanja Akcijskog plana za financijske usluge namijenjene potrošačima (2017.), novih mjera za smanjenje loših kredita ⁽⁴⁾ itd.

2.7. Navedenim Prijedlogom uredbe iz 2015. godine utvrđen je postupni i progresivni razvoj europskog sustava osiguranja depozita (EDIS). U prvoj fazi primijenio bi se sustav reosiguranja, prije postupnog prelaska na objedinjeni sustav (suosiguranje) i konačno bi, u trećoj fazi, došlo do situacije u kojoj rizik od 2024. godine nadalje u potpunosti snosi EDIS. Zajedno s tim nacrtom, Komisija je istodobno objavila niz mjera usmjerenih na smanjenje rizika u bankovnoj uniji. Nažalost, pregovori do sada nisu bili uspješni.

2.8. I dalje treba raditi i na nacionalnim sustavima osiguranja depozita, koji bi mogli pomoći u daljnjem djelovanju. Među pitanjima je i činjenica da među državama članicama i dalje postoje značajne razlike u provedbi pravila iz Direktive o sustavima osiguranja depozita i potreba za poboljšanom razmjenom informacija i instrumenata za promicanje koordinacije među nacionalnim sustavima osiguranja depozita ⁽⁵⁾.

2.9. Radi otklanjanja zastoja između zakonodavaca, Komunikacijom se pooštrava kriterij za **sanaciju vlastitim sredstvima** i predlaže, prvo, uvođenje zajedničkog zaštitnog mehanizma za jedinstveni fond za sanaciju, i drugo, stvaranje sveobuhvatnijeg plana za **europski sustav osiguranja depozita**, počevši od **reosiguranja** (nudeći samo postepenu likvidosnu pokrivenost, dok banke opskrbljuju zajednički fond), a zatim se, u drugoj fazi, kreće prema **suosiguranju**, koje

⁽¹⁾ Vidjeti COM(2017) 542 final (odjeljak 4, str. 11.)

⁽²⁾ Uredba Vijeća (EU) br. 1024/2013 (SL L 287, 29.10.2013., str. 63.).

⁽³⁾ Vijeće je 16. lipnja 2017. u okviru direktive postiglo sporazum o hijerarhiji bankovnih vjerovnika u postupku u slučaju nesolventnosti na temelju kojeg države članice mogu uvesti izričitu podređenost neosiguranih depozita koje bi trebalo „spasiti” u slučaju propasti banke.

⁽⁴⁾ COM(2018) 37 final

⁽⁵⁾ Vidjeti Komunikaciju, stranica 12.

bi moglo biti uvjetovano dostatnim ograničavanjem rizika povezanih s lošim kreditima ⁽⁶⁾. U tu je svrhu predložena prva dodatna mjera usmjerena na smanjenje vjerojatnosti nesolventnosti poduzeća postupcima restrukturiranja, a također se istodobno ulažu napor u pogledu ranog uvođenja odredbi o lošim kreditima u okviru revizije Uredbe o SSM-u. U Komunikaciji Komisije o preispitivanju akcijskog plana o uniji tržišta kapitala sredinom provedbenog razdoblja koja je donesena sredinom 2017. g. također se najavljuju kratkoročne mjere za razvoj sekundarnog tržišta za loše kredite ⁽⁷⁾. Naposljetku, to znači da se mora postići dovoljan napredak i u smislu smanjenja rizika u bankarskom sektoru.

2.10. Druga dodatna mjera odnosi se na diversifikaciju državnih dužničkih instrumenata banaka. Tome mogu pridonijeti **vrijednosni papiri osigurani državnim obveznicama** te istodobno ponuditi dodatna jamstva. Nastavno na rad Europskog odbora za sistemske rizike (ESRB), Komisija razmatra podnošenje **zakonodavnog prijedloga** početkom 2018. godine.

2.11. Stoga bi do proljeća 2019. godine sve mjere za podjelu rizika trebale bi uvedene te bi trebalo biti moguće započeti **fazu provedbe**, počevši od sporazuma između suzakonodavaca o osnovnim elementima **bankarskog paketa** iz studenoga 2016. godine i znatnog napretka u pogledu ostalih elemenata, nakon čega slijedi pojašnjenje postojećih **ovlasti kontrole** kako bi se ublažio rizik povezan s lošim kreditima i prijedlog za **procjenu investicijskih društava**.

3. Opće napomene

3.1. Sada kada gospodarstva europodručja ponovno bilježe rast, a povećava se i financiranje gospodarstava od strane banaka, vrijeme je da se potakne otpornost našeg financijskog sustava, i to osiguravanjem da potencijalne financijske krize ne dovedu do daljnje rascjepkanosti tržišta ⁽⁸⁾ i budu još jedan skupi ispit za euro i europsku integraciju u cjelini.

3.2. U tu svrhu nužno je uspostaviti **„potpuno objedinjeni” zajednički fond za osiguranje depozita kako bi se dovršila financijska struktura Europske unije** i riješila trenutačnu neusklađenost između nadzora i sanacije banaka (koje su centralizirane) s jedne strane i nacionalnog sustava za osiguranje depozita (koji nisu usklađeni) s druge strane. To također zahtijeva dostatan napredak u smislu smanjenja rizika u bankarskom sektoru.

3.3. Napredak u području smanjenja rizika i zaštite depozita idu ruku pod ruku i stoga Odbor ponovno potvrđuje načela koja je već istaknuo u odnosu na izvorne prijedloge o uspostavi EDIS-a ⁽⁹⁾. Konkretno, navedeno je da se, s obzirom da obje vrste mjera imaju niz važnih zajedničkih temeljnih ciljeva u vezi s jačanjem i dovršetkom bankovne unije, obje moraju **provesti na isti način i uz pomoć uistinu jednakovrijednih instrumenata i metoda**. Iz tog razloga te kako bi se postigao stvarni napredak, Odbor smatra **prijeko potrebnim** da se EDIS i relevantne mjere za smanjenje rizika **započnu i provedu bez odgode te uistinu usporedno**, u skladu s jasnim i konkretnim vremenskom planom. Stvaranje pravih uvjeta za poduzimanje daljnjih koraka također je od velike važnosti za **dovršenje EMU-a**, čiji bitan dio čini **bankovna unija**.

3.4. Uz ostale inicijative povezane sa smanjenjem rizika, pitanje loših kredita ⁽¹⁰⁾ i njihove nejednake raspodjele po državi zasigurno mora i dalje ostati jedan od prioriteta, jer je ključno za postizanje napretka u tom području. Kako je nedavno navedeno, napredak je u cjelini ostvaren, ali prosječne vrijednosti nisu uvijek pravi odraz stanja ⁽¹¹⁾. Uz banke koje učinkovito rješavaju to pitanje ili se barem kreću u pravom smjeru, još uvijek postoje i one banke koje poriču problem ili ga

⁽⁶⁾ Unatoč poboljšanjima, krajem 2016. godine europske banke imale su dvostruko više rizikom ponderirane imovine na svojim bilancama (u prosjeku 19,1 % u EU-u, 18,8 % za europodručje) od banaka u Sjedinjenim Američkim Državama (japanske banke nalazile su se negdje između), dok su na početku krize 2008. godine europski brojevi podaci bili bolji od drugih dvaju velesila. Osim toga, postotak loših kredita i dalje je tri puta veći nego u SAD-u i Japanu.

⁽⁷⁾ Vidjeti COM(2017) 292 final, osobito „peta prioriteta mjera”.

⁽⁸⁾ Banke su smanjile svoju izloženost drugim državama članicama i prekogranična plaćanja još uvijek predstavljaju samo 7 %.

⁽⁹⁾ SL C 177 od 18.5.2016., str. 21.

⁽¹⁰⁾ Loši krediti.

⁽¹¹⁾ Intervju s Danièlom Nouy, predsjednikom Nadzornog odbora ESB-a, u Pùblicu, 11. prosinca 2017. g. Vidjeti <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/interviews/date/2017/html/ssm.in171211.en.html>

ne rješavaju dovoljno ambiciozno. Sada kada gospodarstvo ponovno raste važno je tome dati prioritet te razriješiti pitanja naslijeđena iz prethodnih razdoblja te ona buduća. Izazov je ostvariti učinkovite rezultate na terenu. To je iznimno važno radi ostvarivanja napretka u provedbi trećeg stupa bankovne unije.

3.5. U usporedbi s izvornim prijedlozima o uspostavi EDIS-a iz 2015. godine, ta Komunikacija pruža mogućnost za širu raspravu o europskom sustavu osiguranja depozita i postupniji pristup njegovoj provedbi. U vrijeme kada je važno ne izgubiti zamah u provedbi bankovne unije i uzeti u obzir zaključke donesene tijekom pregovora, novi je pristup Komisije realan i Odbor mu može pružiti potporu.

3.6. Odbor podupire odluku o osiguranju likvidosne pokrivenosti u prvoj fazi, što znači da će tijekom te faze gubici biti pokriveni iz nacionalnih sustava za osiguranje depozita. Kako bi se izbjeglo da naknadni prijelaz na sljedeću fazu bude nepotrebno složen te radi postizanja uzajamnog povjerenja, Odbor smatra važnim da se od samog početka jasno istakne da treba poduzeti daljnje mjere radi što boljeg usklađivanja nacionalnih sustava kako bi se uklonile velike razlike među državama članicama. Istodobno je važno rješavati i naslijeđena pitanja i moralne rizike.

3.7. Što se tiče prijelaza iz faze reosiguranja (vidjeti prethodno navedeno) na fazu suosiguranja, što ovisi o nizu uvjeta, odluka o nastavku procesa trebala bi, prema mišljenju Odbora, biti utemeljena na najširoj mogućoj osnovi i stoga se čini prikladnim da tu odluku ne donosi Komisija samostalno, već zajedno s Vijećem i Parlamentom⁽¹²⁾.

3.8. Također je neophodno biti što je moguće jasniji u pogledu uvjeta koji će se primjenjivati tijekom i nakon⁽¹³⁾ prijelaza na fazu suosiguranja, u kojoj će se osigurati likvidosna pokrivenosti i pokrivenost gubitaka. Prijedlog da se to provede postupno⁽¹⁴⁾ je dobar, ali istodobno postoji i zabrinutost da je postojeći tekst još uvijek preopćenit i previše nejasan te da ostavlja previše prostora za različita tumačenja i rasprave. Od samog početka treba pružiti više smjernica i biti što jasniji o toj temi.

3.9. Općenito govoreći, valja istaknuti da je u ovim općim odrednicama Komunikacija u odnosu na niz točaka formulirana na vrlo općeniti način te da su prijedlozi u njoj uvjetno izneseni. S jedne strane, to ostavlja manevarski prostor koji bi mogao biti koristan u budućim pregovorima između država članica i s njima, ali s druge strane radi toga se tekst čini manje odlučnim⁽¹⁵⁾, a njegova jasnoća nije uvijek u skladu s očekivanjima. Brojni važni aspekti izostavljeni su ili zapostavljeni, uključujući prepoznavanje uloge institucionalnih sustava zaštite, na koje je Odbor prethodno skrenuo pozornost⁽¹⁶⁾. Da bismo riješili ova pitanja, sada je važno surađivati sa svim ostalim dionicima (uključujući Vijeće, Parlament, države članice, Komisiju itd.) radi ostvarivanja brzog napretka i donošenja konkretnijih prijedloga.

3.10. EGSO poziva suzakonodavce da primjene sveobuhvatni paket mjera za jačanje ekonomske i monetarne unije⁽¹⁷⁾, objavljen 6. prosinca 2017. godine kako bi **ubrzali postizanje konsenzusa**.

3.11. EGSO podupire namjeru ESB-a da zajamči da banke nude usklađene usluge u svim državama članicama⁽¹⁸⁾ i tako iskoriste pogodnosti većeg tržišta. Poziva one države članice koje još ne sudjeluju u zajedničkoj valuti da se pridruže jedinstvenom nadzornom mehanizmu (SSM) kao prvom koraku prema punoj integraciji u europsko područje.

⁽¹²⁾ Ne dovodeći u pitanje važnu ulogu nadzornih tijela u tom pogledu.

⁽¹³⁾ Vidjeti Komunikaciju., točka 3.

⁽¹⁴⁾ Općenito govoreći, trenutno se predlaže pokrivanje gubitaka kroz nacionalne sustave osiguranja depozita i europski sustav osiguranja depozita, u skladu s ključem koji će se razvijati postupno, počevši s doprinosom u okviru EDIS-a u iznosu od 30 % od prve godine faze suosiguranja.

⁽¹⁵⁾ Mnogi od elemenata izrečeni su u kondicionalu: vidjeti redovitu uporabu „bi” i „mogla” u opisu dviju faza provedbe europskog sustava osiguranja depozita (str. 10. i sljedeće).

⁽¹⁶⁾ SL C 177, 18.5.2016., str. 21.

⁽¹⁷⁾ COM(2017) 821 final

⁽¹⁸⁾ SL C 434 od 15.12.2017., str. 51.

3.12. Dovršetak financijske arhitekture mora ići ruku pod ruku s digitalnom i financijskom uključenošću u skladu s **ciljevima održivog razvoja do 2030. godine Ujedinjenih naroda**. EGSO ističe potencijalnu ulogu koju banke mogu imati u borbi protiv klimatskih promjena i primjenu 13 od 17 ciljeva održivog razvoja u okviru svojih funkcija posrednika između svjesne štednje i društveno odgovornog ulaganja. U tom bi pogledu detaljno trebalo pregledati zaključak reformi sporazuma Basel III od 7. prosinca 2017. kako bi se osiguralo da zajmovi Europske banke nisu ograničeni u područjima koja su ključna za održivo financiranje.

4. Posebne napomene

4.1. EGSO podupire mjere koje predlaže Komisija za ograničavanje rizika u području nadzora, sanacije i osiguranja depozita (u mogućem prijelazu od reosiguranja do suosiguranja).

4.2. EGSO ističe da bi usklađivanje nacionalnih sustava osiguranja depozita trebalo ići ruku pod ruku s procesom uspostave EDIS-a. EGSO potiče Komisiju da uspostavi inicijativu kojom bi se omogućilo da **nacionalni fondovi za osiguranje depozita** pridonese dovršetku arhitekture europskog sustava s jamstvom jednakog postupanja prema subjektima koji nisu sistemski važni⁽¹⁹⁾. EGSO podržava pravo nacionalnih sustava osiguranja depozita da primijene alternativne mjere, ako nisu u suprotnosti s pravilima tržišnog natjecanja, kao što stoji u članku 11. Direktive o sustavima osiguranja depozita 2014/49/EU.

4.3. EGSO snažno podupire uvođenje zaštitnih mjera za jedinstveni sanacijski mehanizam što je prije moguće upotrebljavajući kreditnu liniju iz Europskog stabilizacijskog mehanizma (ESM), kao što to predlaže primjerice Radna skupina za usklađeno djelovanje.

4.4. EGSO podupire jačanje nadzornih ovlasti u okviru jedinstvenog nadzornog mehanizma kao i zakonskih bonitetnih zaštitnih mjera (prvi stup) za rješavanje loših kredita na usklađen način. U tom bi smislu Komisija trebala pokazati da u svjetlu novih nadzornih ovlasti nadležna tijela mogu utjecati na politiku rezervacija banaka za loše kredite.

4.5. Prethodno navedeni mehanizmi bonitetne regulatorne zaštite trebali bi se primjenjivati u svakoj od banaka razmjerno njezinom profilu sistemskog rizika, što je često povezano s njezinim poslovnim modelom. To bi značilo da za male i srednje banke koje ne stvaraju prekomjerne rizike vrijede odgovarajući zahtjevi te da te banke nisu „prekomjerno” regulirane.

4.6. Isto tako, EGSO preporučuje da kapitalni zahtjevi za bankarski sektor budu povoljniji za ulaganja u zeleno gospodarstvo te da se u okviru njih razmotri primjena dodatnih kapitalnih zahtjeva za ulaganja u „smeđe”⁽²⁰⁾ gospodarstvo. Jedinstveni nadzorni mehanizam u tom bi području trebao provoditi poseban nadzor.

4.7. Treba razmotriti mogućnost daljnjeg inoviranja zakonodavstva o lošim kreditima ispitivanjem mogu li **privatne usluge kreditnog osiguranja** – koje imaju trostruku funkciju prevencije, kompenzacije i oporavka, zbog čega su financijske inovacije sve više povezane s bankama – imati veću ulogu. U svojim izvješćima ESB zaključuje da većina europskih kreditnih institucija prikladno upravlja tim rizicima, primjerice kamatnim rizikom. Valja napomenuti i da je SAD nadvladao **veliku hipotekarnu kriznu** kada se velikim reosigurateljima osigurao pristup likvidnosti i iz savezne rezerve.

⁽¹⁹⁾ Na temelju Uredbe (EU) br. 1024/2013 samo sistemski važne kreditne institucije podliježu nadzoru u okviru jedinstvenog nadzornog mehanizma.

⁽²⁰⁾ Argumenti u korist „zelenog pomoćnog faktora” odnose se na pozitivnu sustavnu vrijednost zelenih aktivnosti koje smanjuju dugoročne rizike za okoliš i na potrebu za integracijom pozitivnih vanjskih učinaka. Vidjeti: <http://www.finance-watch.org/our-work/publications/1445> i https://ec.europa.eu/info/publications/180131-sustainable-finance-report_en

4.8. Naposljetku, EGSO poziva, kao i u različitim prijašnjim mišljenjima, na konkurentne uvjete koji su pravedni i neutralni u pogledu **tehnologija i poslovnih modela**. Što se tiče ovog mišljenja, Odbor još jednom poziva na **ravnopravne uvjete** s obzirom na nadzorne zadaće. To znači da treba provesti više provjera u pogledu bankarstva u sjeni, investicijskih društava i financijsko-tehnoloških poduzeća, u skladu s osnovnim pristupom „isti rizici, ista pravila, isti nadzor”. Zahvaljujući pravilima za te nove sudionike, koja su često dovela do pokretanja pravnih postupaka, povećat će se mogućnosti financijske uključenosti bez dovođenja u pitanje zaštite potrošača.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

Mišljenje Europskoga gospodarskog i socijalnog odbora o**„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) 2017/825 radi povećanja financijske omotnice Programa potpore strukturnim reformama i izmjene njegova općeg cilja”***(COM(2017) 825 final – 2017/0334 (COD))*

i

„Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o izmjeni Uredbe (EU) br. 1303/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 17. prosinca 2013. o utvrđivanju zajedničkih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu, Europskom poljoprivrednom fondu za ruralni razvoj i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo i o utvrđivanju općih odredbi o Europskom fondu za regionalni razvoj, Europskom socijalnom fondu, Kohezijskom fondu i Europskom fondu za pomorstvo i ribarstvo te o stavljanju izvan snage Uredbe Vijeća (EZ) br. 1083/2006 u pogledu potpore strukturnim reformama u državama članicama”*(COM(2017) 826 final – 2017/0336 (COD))**(2018/C 237/09)*Izjavitelj: **Mihai IVAȘCU**Suizjavitelj: **Stefano PALMIERI**

Zahtjev za savjetovanje:	Europski parlament, 14.12.2017. Vijeće Europske unije, 21.12.2017. i 31.1.2018.
Pravni temelj:	članak 175., članak 177., članak 197. stavak 2. i članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	28.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	183/2/9

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO podržava prijedlog za povećanje proračuna Programa potpore strukturnim reformama (SRSP) te uvođenje namjenskog instrumenta za ispunjavanje „obveza za provedbu reformi”. Prioritetne bi trebale biti reforme koje imaju izravan učinak prelijevanja na druge države članice.

1.2. EGSO se, u skladu sa svojim prethodnim mišljenjima, zalaže za strukturne reforme usmjerene na socijalni i gospodarski razvoj, uključujući izgradnju institucionalnih kapaciteta radi unapređenja administrativne kvalitete. Takve bi reforme trebale biti prilagođene pojedinačnim državama i imati demokratsku potporu, uz izbjegavanje univerzalnog pristupa za sve države članice.

1.3. EGSO ističe da su strukturne reforme pozitivne ne samo ako smanje javnu potrošnju na socijalno održiv način nego i ako je kratkoročno povećaju s ciljem da se u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju poboljša ravnoteža proračunskog salda država članica.

1.4. Premda je povećanje proračuna SRSP-a dobrodošlo, njegov opseg nije dovoljan s obzirom na sve veći broj zahtjeva iz država članica. Samo za 2018. zatražen je iznos koji je pet puta veći od predloženog proračuna.

1.5. S druge strane, EGSO smatra kako je izrazito važno da Europska komisija predstavi svoje namjere u vezi s distribucijom novog proračuna SRSP-a na transparentan način – što u ovom prijedlogu nije slučaj – te osmisli jasne kriterije odabira.

1.6. EGSO naglašava da se povećanje financijske omotnice Programa potpore strukturnim reformama mora izvršiti bez smanjenja proračuna drugih jednako važnih fondova.

1.7. Međutim, od presudne je važnosti jasna strategija na razini EU-a za praćenje napretka i razine razvoja u svakoj državi članici, ali i za iznošenje vizionarskih smjernica za raspodjelu sredstava, uzimajući u obzir kriterije konvergencije. Trebalo bi intenzivirati i razmjenu najboljih praksi, pri čemu bi potrebnu tehničku potporu pružala Europska komisija.

1.8. Posebnu bi pažnju trebalo posvetiti državama članicama koje su na putu da se pridruže europodručju. Ubrzanje tog procesa ključno je za budućnost Europske unije, kao što je istaknuo Jean-Claude Juncker u svom govoru o budućnosti Europe ⁽¹⁾.

1.9. EGSO predlaže da se uvede pravilo prema kojemu se državi članici financijska sredstva dodjeljuju isključivo pod uvjetom da je pri donošenju odluka o paketima višegodišnjih obveza za provedbu reformi u potpunosti usvojila primjenu načela partnerstva s istinskim uključivanjem socijalnih partnera i civilnog društva ⁽²⁾. Primjena načela partnerstva od presudne je važnosti za osiguravanje provedbe reformi zasnovanih na dokazima i povezanih sa stvarnim stanjem gospodarstva određene države članice.

1.10. EGSO podupire namjeru da se novom reformskom instrumentu dodijeli vlastiti namjenski mehanizam financiranja u višegodišnjem okviru za razdoblje nakon 2020.

1.11. EGSO preporučuje da se od slučaja do slučaja odlučuje hoće li se određena reforma u okviru SRSP-a financirati i povezati s novim instrumentom za provedbu reformi, posebno kada je riječ o pridruživanju europodručju ili reformama kojima bi se mogao povećati stupanj europske integracije.

2. Uvod i opće napomene

2.1. Europska komisija u svojem je Paketu za ekonomsku i monetarnu uniju objavljenom u prosincu 2017. iznijela dva konkretna prijedloga za usvajanje uredbi po uobičajenom zakonodavnom postupku: prvi se odnosi na jačanje Programa potpore strukturnim reformama radi povećanja tehničke potpore koja stoji na raspolaganju svim državama članicama i radi uvođenja posebnog postupka za potporu državama članicama u pridruživanju europodručju ⁽³⁾, a drugi na uvođenje ciljanih izmjena Uredbe o zajedničkim odredbama radi proširenja mogućnosti korištenja pričuva za uspješnost ugrađene u postojeće europske strukturne i investicijske fondove s ciljem pružanja potpore nacionalnim reformama ⁽⁴⁾.

2.2. EGSO je zaprimio ukupno četiri zahtjeva za savjetovanje: dva od Europskog parlamenta i dva od Vijeća za svaki prijedlog uredbe. Stoga je svrha ovog mišljenja iznijeti stajališta EGSO-a o tim dvama zakonodavnim prijedlozima te time odgovoriti na posebne institucionalne zahtjeve, ne dovodeći u pitanje daljnji rad Odbora na ostatku Komisijina paketa o EMU-u.

2.3. EGSO smatra da bi instrument za provedbu reformi mogao biti važno sredstvo kojim bi se državama članicama koje ne pokazuju dobre rezultate u primjeni raspoloživih sredstava iz strukturnih fondova pomoglo da na socijalno održiv način bolje koriste ta sredstva i smanje gospodarske nejednakosti.

2.4. Novi instrument za provedbu reformi kojim bi se pružila podrška državama članicama u ispunjavanju obveza za provedbu reformi u okviru europskog semestra od ključne je važnosti. Prioritetne bi trebale biti reforme koje imaju izravan učinak prelijevanja na druge države članice. Međutim, EGSO poziva na aktivno i detaljno praćenje napretka u provedbi, u okviru europskog semestra.

⁽¹⁾ Stanje Unije 2017.

⁽²⁾ Delegirana uredba Komisije (EU) br. 240/2014 od 7. siječnja 2014. o europskom kodeksu ponašanja za partnerstvo u okviru Europskih strukturnih i investicijskih fondova (SL L 74, 14.3.2014., str. 1.).

⁽³⁾ COM(2017) 825 final.

⁽⁴⁾ COM(2017) 826 final.

3. Prijedlozi za potporu strukturnim reformama u državama članicama

3.1. EGSO ponavlja kako je od ključne važnosti da države članice osiguraju primjenu načela partnerstva i pravu uključenost socijalnih partnera i organiziranog civilnog društva prilikom odlučivanja o tome kakvu strategiju strukturnih reformi žele promicati, kao i tijekom postupka praćenja u okviru europskog semestra. Kako bi se osigurala istinska primjena tog načela u svim državama članicama, EGSO predlaže da se uvede pravilo prema kojemu se državi članici financijska sredstva dodjeljuju isključivo pod uvjetom da u donošenje odluka o paketima višegodišnjih obveza za provedbu reformi u potpunosti uključi organizirano civilno društvo.

3.2. Od uvođenja SRSP-a 2017., 16 država članica izrazilo je namjeru korištenja njegovih sredstava. Dok je dodijeljeni proračun iznosio 22,5 milijuna EUR, u 271 zahtjevu zatraženo je više od 80 milijuna EUR. Komisija je za 2018. predložila proračun u iznosu od 30,5 milijuna EUR. Međutim, 24 države članice podnijele su 444 zahtjeva i zatražile više od 150 milijuna EUR.

3.3. EGSO pozdravlja povećanje sredstava Programa potpore strukturnim reformama, ali izražava sumnju u djelotvornost te mjere s obzirom na opseg zahtjeva koje su podnijele države članice.

3.4. EGSO smatra da se povećanje financijske omotnice Programa potpore strukturnim reformama mora izvršiti bez ugrožavanja proračuna drugih jednako važnih fondova.

3.5. EGSO smatra da je izrazito važno da Komisija na transparentan način iznese svoje namjere u vezi s distribucijom novog proračuna SRSP-a kako bi svaka država članica mogla dobiti pravedan dio dostupne potpore u skladu s reformama koje se provode.

3.6. Europska komisija trebala bi utvrditi jasna i objektivna pravila za odabir reformi koje se financiraju iz proračuna EU-a, pri čemu treba osigurati da sve države članice imaju jednak pristup fondovima. Osim toga, reforme koji su predložene za financiranje trebale bi biti u skladu sa strategijom EU-a te pod pomnim nadzorom u okviru europskog semestra.

3.7. S obzirom na to da države članice već imaju vlastite inicijative za reforme, EGSO preporučuje da se SRSP usmjeri na mjere kojima će se na najbolji mogući način podržati preporuke za pojedine države.

3.8. Treba podsjetiti na to da države članice mogu same financirati reforme, pa poticaji Europske komisije iz proračuna SRSP-a ne bi trebali podrazumijevati da se države oslanjaju samo na financijska sredstva EU-a. Funkcioniranje cijele ekonomske i monetarne unije temelji se na supsidijarnosti i odgovornom djelovanju svih država članica.

3.9. Uzimajući u obzir ograničene resurse, EGSO smatra da bi Europska komisija trebala podupirati reforme i mjere koje bi mogle imati multiplikacijski učinak na aktivnosti koje provode same države članice.

3.10. EGSO se u skladu sa svojim ranijim mišljenjima zalaže za strukturne reforme usmjerene na socijalni i gospodarski razvoj: veći broj boljih radnih mjesta, konkurentnost proizvodnih i uslužnih djelatnosti te nadmetanje unutar tih sektora, administrativnu i institucionalnu kvalitetu, dobre i učinkovite javne usluge, kao i održivost okoliša⁽⁵⁾. Takve bi reforme trebale biti prilagođene pojedinačnim državama i usklađene s nacionalnim programima reformi te imati demokratsku potporu, uz izbjegavanje univerzalnog pristupa za sve države članice.

3.11. Budući da su gotovo sve države članice Ugovorima obvezane na uvođenje eura, EGSO preporučuje da se posebna pozornost posveti reformama kojima je cilj proširenje europodručja te da se po mogućnosti za taj cilj izdvoje dodatna sredstva.

⁽⁵⁾ Na primjer: unapređenje poslovnog okruženja, financiranja poduzeća i izdataka za istraživanje i razvoj; povećanje produktivnosti poduzeća, sektora i gospodarstava; promicanje otvaranja kvalitetnih i bolje plaćenih radnih mjesta uz istodobno smanjenje privremenih, nestabilnih i loše plaćenih radnih mjesta; jačanje kolektivnog pregovaranja i autonomije socijalnih partnera koji u njemu sudjeluju te socijalni dijalog na lokalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i europskoj razini; reformiranje javne uprave radi povećanja njezine učinkovitosti u pogledu gospodarskog i socijalnog rasta te njezine transparentnosti u korist građana; promicanje kvalitetnih sustava obrazovanja i osposobljavanja za radnike kako bi se svim društvenim skupinama omogućile jednake prilike i postizanje istih rezultata.

3.12. Europska unija u boljem je položaju od samih država članica da prati napredak koji ostvaruju države izvan europodručja. Tijekom cijelog procesa treba razmjenjivati najbolje prakse, a EGSO preporučuje da se u tu svrhu uspostavi posebna komunikacijska platforma.

4. Prijedlog za uvođenje novog instrumenta za potporu strukturnim reformama u državama članicama

4.1. Uvažavajući činjenicu da je pojam „strukturne reforme” postao vrlo širok, EGSO izražava zadovoljstvo zbog uvrštavanja njegove definicije u Prijedlog uredbe.

4.2. EGSO Europskoj komisiji preporučuje da surađuje s državama članicama na pronalaženju različitih rješenja za fiskalnu i proračunsku održivost. Neke bi reforme mogle podrazumijevati kratkoročno povećanje javnih rashoda u svrhu provedbe novih procesa i aktivnosti koje će pridonijeti uštedi resursa ili prikupljanju više prihoda, ali samo u srednjoročnom i dugoročnom razdoblju. Stoga je uputno ne usredotočavati se samo na kratkoročne rezove, nego i na načine za povećanje proračunskih prihoda.

4.3. EGSO pozdravlja novi instrument za provedbu reformi predložen u okviru višegodišnjeg financijskog okvira za razdoblje nakon 2020., s obzirom na to da europske institucije moraju usko surađivati s državama članicama kako bi se postigla snažnija integracija i konvergencija u Uniji. EGSO poziva na aktivno i detaljno praćenje napretka u provedbi, u okviru europskog semestra.

4.4. Iako europski semestar i izvješća o pojedinim državama članicama koja se podnose u okviru semestra predstavljaju izvrstan osnovni instrument za evaluaciju programa potpore reformama, EGSO smatra da treba razviti dodatne instrumente za ispravnu procjenu napretka. Te bi instrumente trebalo prilagoditi posebnim gospodarskim okolnostima u svakoj državi članici.

4.5. EGSO podržava privremeno rješenje za financiranje ogledne faze novog instrumenta za potporu reformama putem pričuve za uspješnost. Predloženim se mjerama ne bi trebalo zadirati u postojeće europske strukturne i investicijske fondove (ESI), nego bi se za njih trebao izdvojiti zaseban namjenski proračun.

4.6. Napredak koji ostvari svaka država članica trebalo bi pravodobno pratiti u okviru europskog semestra. Taj postupak izvješćivanja trebao bi dati jasnu sliku o postignutom napretku i budućim proračunskim potrebama.

4.7. S obzirom na to da bi novi instrument za potporu reformama trebao nadopunjavati dobrovoljnu tehničku podršku koja se pruža putem SRSP-a, EGSO preporučuje da se od slučaja do slučaja odlučuje hoće li se određena reforma financirati i povezati s novim instrumentom za provedbu reformi, posebno kada je riječ o pridruživanju europodručju ili reformama kojima bi se mogao povećati stupanj europske integracije.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu odluke Vijeća o smjernicama za politike zapošljavanja država članica

(COM(2017) 677 final – 2017/0305 (NLE))

(2018/C 237/10)

Izjavitelj: **Michael McLOUGHLIN**

Zahtjev za savjetovanje:	Zahtjev Vijeća za mišljenje, 1.12.2017.
Pravni temelj:	članak 29. stavak 1. i članak 148. stavak 2. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Odluka Plenarne skupštine:	24.1.2017.
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za zapošljavanje, socijalna pitanja i građanstvo
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	23.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	15.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	159/43/15

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO pozdravlja nacrt smjernica za zapošljavanje i njihovo usklađivanje s europskim stupom socijalnih prava. Odbor smatra da bi se u okviru smjernica moglo učiniti više kako bi se istinski ispunila obećanja sadržana u stupu.

1.2. Smjernice za zapošljavanje trebale bi pridonijeti većoj uravnoteženosti makroekonomskih pravila i socijalne Europe u skladu s izvješćem petorice predsjednika iz 2015. o dovršetku europske ekonomske i monetarne unije ⁽¹⁾. EGSO smatra da bi se pitanje konvergencije između makroekonomske i socijalne situacije trebalo rješavati kad se pojave naznake oporavka.

1.3. EGSO ponavlja svoj poziv na uspostavu odgovarajućeg paketa mjera za socijalna ulaganja kao dio europskog programa za rast i ulaganja u vrijednosti od 2 % BDP-a ⁽²⁾.

1.4. Odbor skreće pozornost na brojne zaključke iz Nacrta zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2018. ⁽³⁾ u kojima se prikazuje nejednak oporavak u pogledu zapošljavanja među državama članicama EU-a, regijama i skupinama ljudi.

1.5. EGSO podupire stavljanje većeg naglaska na učinak i ostvarivanje rezultata stupa te smjernice za zapošljavanje zajedno s pregledom socijalnog stanja i ostalim mjerama gdje je to potrebno. Učinak koji se odnosi na ta pitanja trebao bi biti uključen u rasprave i postupak planiranja između država članica i EU-a pri dodjeli financijskih sredstava EU-a.

1.6. U odredbama o inovativnim oblicima rada iz smjernice br. 5 trebalo bi pojasniti da ti oblici ne dovode uvijek do veće kazualizacije rada iako se to katkad može pretpostaviti. Mjere koje podržavaju neometanu tranziciju na tržištu rada, uključujući odgovarajuće odredbe za sigurnost radnika pomogle bi osigurati da novi oblici rada pružaju pravedne prilike za zapošljavanje.

⁽¹⁾ Izvješće petorice predsjednika „Dovršetak europske ekonomske i monetarne unije”, 22. lipnja 2015.

⁽²⁾ SL C 226, 16.7.2014., str. 21.

⁽³⁾ Nacrt zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2018.

1.7. Pozdravlja se preusmjeravanje oporezivanja s rada na druge izvore u smjernicama, iako bi one trebale pružiti jasnoću u pogledu drugih mogućih izvora. EGSO je sastavio mišljenja o agresivnom poreznom planiranju, poreznim prijevarama i izbjegavanju plaćanja poreza te porezima u području zaštite okoliša⁽⁴⁾ što bi također moglo pružiti alternativne izvore prihoda za prijedlog u smjernicama.

1.8. EGSO smatra da je u smjernici br. 6 potrebno zadržati konkretno upućivanje na ESF.

1.9. Nepristrano rješavanje sporova iz smjernice br. 7 trebalo bi se primjenjivati na sva područja, ne samo u slučaju neopravdanog otkaza. Alternativno rješavanje sporova pravnim lijekovima ne bi smjelo strankama uskratiti pravo na pristup sudu.

1.10. U smjernici br. 8 potrebno je zadržati mjere u području nezaposlenosti mladih, osobito zajamčena sredstva namijenjena Jamstvu za mlade te daljnjem razvoju jamstva za vještine.

1.11. Dugoročna nezaposlenost mora i dalje biti u središtu smjernice br. 8 te može biti izvor rada na tržištu koje se pooštrava.

1.12. Položaj osoba s invaliditetom potrebno je promatrati s gledišta prava, ali i uz praktične mjere uključivanja u području zapošljavanja, s posebnim naglaskom na suzbijanju diskriminacije kako je utvrđeno Ugovorima.

1.13. U sve je smjernice potrebno uključiti odredbe o rodnoj ravnopravnosti te je potrebna iznimna usredotočenost na pitanja niskih plaća u rješavanju pitanja razlike u plaćama između žena i muškaraca.

1.14. U smjernicama posebno treba navesti pitanje migranata i izbjeglica.

1.15. EGSO ponavlja svoje stajalište o povećanju granice zakonske dobi za umirovljenje, odnosno da bi stvarna dob najprije trebala biti slična zakonskoj dobi⁽⁵⁾. EGO također ističe da je potrebno osigurati održivost mirovinskih sustava u državama članicama suočavanjem s izazovima kao što su povećanje očekivanog životnog vijeka, promjene na tržištu rada koje utječu na financiranje mirovina i osiguravanje primjerene visine mirovina.

1.16. EGSO pozdravlja jasnoću toga da će odredbe za države članice unutar i izvan europodručja biti ujednačene kad je riječ o smjernicama za stup socijalnih prava i za zapošljavanje.

2. Kontekst

2.1. Smjernice za zapošljavanje dio su kombinacije politika EU-a od 1997. Pravni je temelj članak 148. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU)⁽⁶⁾: „Vijeće svake godine ... utvrđuje smjernice koje države članice uzimaju u obzir u svojim politikama zapošljavanja”.

2.2. Smjernice su 1997. bile jedan od prvih primjera otvorene metode koordinacije u politikama EU-a, pri čemu se dobrovoljan pristup cilju utvrđivao zajedno sa snažnim sustavima izvješćivanja i stručnog vrednovanja. Te su smjernice sada povezane s općim smjernicama ekonomskih politika iz članka 121. UFEU-a.

2.3. Nacrt zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2018.⁽⁷⁾ objavljen je zajedno s nacrtom smjernica za zapošljavanje i u njemu se iznose važna istraživanja i zaključci o stanju u pogledu zapošljavanja u cijelom EU-u. Prema podacima iz izvješća, opće se stanje u pogledu zapošljavanja u EU-u poboljšava, nezaposlenost mladih i dugoročna nezaposlenost opadaju te je za EU u cjelini moguće ostvariti glavni cilj od 75 % u području zapošljavanja utvrđen u strategiji Europa 2020., iako to nije slučaj za određene države članice. Međutim, razina poboljšanja znatno se razlikuje među državama članicama, regijama i skupinama ljudi. Znatno broj ljudi i dalje ne vidi naznake oporavka u svojim životima. Kvaliteta radnih mjesta i povećanje siromaštva zaposlenih također su važna pitanja koja je potrebno uzeti u obzir.

⁽⁴⁾ Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Nejednaka raspodjela bogatstva u Europi” (SL C 129, 11.4.2018., str. 1.), razmatračko mišljenje EGSO-a „Oporezivanje ekonomije suradnje” (SL C 81, 2.3.2018., str. 65., SL C 434, 15.12.2017., str. 18., SL C 71, 24.2.2016., str. 42.).

⁽⁵⁾ SL C 84, 17.3.2011., str. 38., SL C 299, 4.10.2012., str. 115.

⁽⁶⁾ UFEU.

⁽⁷⁾ Nacrt zajedničkog izvješća o zapošljavanju za 2018.

2.4. Europski stup socijalnih prava⁽⁸⁾ donesen je kao međuinstitucijski proglas na Socijalnom samitu održanom u Göteborgu u studenom 2017. Stup je zapravo politička izjava kojom se EU obvezuje na poštovanje 20 ključnih načela. Zapravo predstavlja novu sveobuhvatnu predanost EU-a uspostavi socijalne Europe. Stupu je priložen pregled socijalnog stanja koji sadržava 14 glavnih pokazatelja za procjenu trendova u području zapošljavanja i socijalnih trendova.

3. Opće napomene

3.1. Europska unija u prošlosti je nastojala uskladiti ciljeve socijalnih prava i gospodarskog rasta s pomoću kombinacije ugovornih odredaba, zakonodavstva i neobvezujućih mehanizama socijalne politike i unapređenja jedinstvenog tržišta, međutim, to nije uvijek bilo uspješno. Tijekom globalne gospodarske krize provedena je važna gospodarska reforma kako se ne bi ugrozio opstanak eura. Mnogi ističu da je od razdoblja Delorove Komisije predanost EU-a socijalnoj politici u stalnom padu. Nadalje, očit je politički i socijalni učinak gospodarske krize i povezanih mjera štednje. Neki to čak, više ili manje izravno, povezuju s porastom populizma i Brexitom. Potreba za ponovnom uspostavom konvergencije između gospodarske integracije i odgovarajućih socijalnih politika službeno je prihvaćena u izvješću petorice predsjednika iz 2015. pod nazivom „Dovršetak europske ekonomske i monetarne unije”⁽⁹⁾. Godišnji pregled rasta za 2018.⁽¹⁰⁾ sadržava nekoliko izmjena u opisu i snažniji naglasak na jednakim mogućnostima, kvalitetnim radnim mjestima i potrebi za ispitivanjem distribucijskog učinka reformi. To je uvelike dobrodošlo.

3.2. Europski stup socijalnih prava nov je i EGSO je već izrazio svoju zabrinut zbog nedostatka jasnoće u pogledu stupa i njegove buduće provedbe. U okviru promicanja politika za dobrobit građana EU-a treba izbjegavati prethodne neuspjehe u pogledu ispunjavanja velikih političkih obveza. EGSO je 2017. razmatrao stup u dvama mišljenjima⁽¹¹⁾ i uvelike podržao načela i prava, kao i ulogu stupa kao kompasa pri ponovnoj uspostavi konvergencije u državama članicama, te potaknuo sve stranke da zajamče ostvarivanje rezultata i učinkovitost. Odbor je u skladu s time pozvao i na veću jasnoću u pogledu stupa i njegova praktičnog djelovanja. Stup nema pravni učinak i nije dio Ugovora. Odbor je također smatrao da bi se stupom ponajprije trebala promicati „postojeća pravna stečevina EU-a na socijalnom polju i njezina potpuna i ispravna primjena”. Uz naglasak na ulogu civilnog društva i, osobito, posebnu ulogu socijalnih partnera u politikama zapošljavanja i tržišta rada, u mišljenjima je pozornost usmjerena i na relevantna pitanja u području zapošljavanja koja se odnose na:

- postizanje pravedne ravnoteže između gospodarske i socijalne dimenzije,
- budućnost rada,
- skupine u osobito nepovoljnom položaju na tržištu rada,
- zapošljavanje i stvaranje kvalitetnih radnih mjesta,
- potporu novim i raznolikijim profesionalnim mogućnostima,
- potrebu za „jamstvom za vještine”,
- potrebu za približavanjem stvarne dobi za umirovljenje zakonskoj dobi,
- cilj produženja radnog vijeka građana uz pristup koji tijekom čitavog životnog ciklusa objedinjuje dobre radne uvjete,
- pravednu mobilnost radne snage i pravedne radne uvjete za sve,
- potrebu za socijalnim ulaganjima,
- potrebu za obvezujućom najmanjom razinom socijalne zaštite,

⁽⁸⁾ Europski stup socijalnih prava.

⁽⁹⁾ Izvješće petorice predsjednika.

⁽¹⁰⁾ Godišnji pregled rasta za 2018.

⁽¹¹⁾ SL C 125, 21.4.2017., str. 10. i mišljenje „Utjecaj socijalne dimenzije i europskog stupa socijalnih prava na budućnost Europske unije” (SL C 81, 2.3.2018., str. 145.).

- ulogu europskog semestra, osobito potrebu za jednakošću ciljeva zapošljavanja i socijalnih i makroekonomskih ciljeva,
- potrebu za izdvajanjem sredstava iz Europskog fonda za strateška ulaganja za socijalna ulaganja,
- situaciju u kojoj se nalaze zemlje izvan europodručja.

3.3. U ovom mišljenju razmatraju se smjernice za zapošljavanje i s njima povezana pitanja u kontekstu novog europskog stupa socijalnih prava. Ažuriranje smjernica također se temelji na stupu i njegovoj metodologiji koju je razvila Komisija. Izmijenjene smjernice za zapošljavanje mogu se po mnogočemu smatrati i dobrim prvim ispitom za stup. EGSO bi trebao ispitati smjernice s obzirom na stajališta o stupu koja je prethodno iznio.

3.4. Odbor je u svojim mišljenjima iz 2015. i u prethodnim mišljenjima o toj temi istaknuo pitanja učinka i provedbe smjernica za zapošljavanje⁽¹²⁾. Ta su pitanja važna i kad je riječ o procjeni smjernica za zapošljavanje s gledišta stupa. Europski stup socijalnih prava sadržava pregled stanja od 14 točaka koji je osmišljen za mjerenje napretka i s pomoću kojeg se mogu otkloniti sumnje u učinkovitost stupa. Međutim, neki od tih pokazatelja nisu novi i već su bili uvršteni u pregled stanja u području zapošljavanja iz 2013. Pozdravlja se činjenica da je pregledom stanja obuhvaćen stup, međutim, bilo bi važno da se opća mjerenja svedu na detaljnije operativne sastavnice politika zapošljavanja država članica. Usto, može se postaviti pitanje hoće li se smjernicama za zapošljavanje u dovoljnoj mjeri obuhvatiti pitanja ili skupine koje nisu izričito obuhvaćene stupom ili pregledom stanja.

3.5. Smjernice za zapošljavanje i dalje se provode s pomoću otvorene metode koordinacije, a provedba stupa je kombinacija neobvezujućeg prava i zakonodavstva EU-a. To je oduvijek bio slučaj za smjernice, pa njihova učinkovitost zbog toga ne gubi na snazi. Budući da se uz stup u njegovoj ranoj fazi veže visok politički prioritet, možemo pretpostaviti da će se to prenijeti na smjernice za zapošljavanje, no dugoročno gledajući, to se možda neće dogoditi.

3.6. U svojem najnovijem mišljenju o stupu Odbor je također usmjerio pozornost na potrebu za poboljšanjem pregleda stanja i potrebu za gospodarskim i socijalnim europskim semestrom⁽¹³⁾. Ključan je odnos između nadzora makroekonomskih pitanja i politika zapošljavanja i socijalnih politika. Postoji suprotnost između pristupa zapošljavanju i iznimno snažnih pravnih ovlasti u području eura, kao što su paket dviju mjera i paket šest mjera, zajedno s Fiskalnim ugovorom. Ipak, EGSO smatra da je unatoč napretku u pogledu stupa i integraciji smjernica za zapošljavanje u opće smjernice ekonomskih politika i dalje prisutna potreba za usklađivanjem tih dvaju elemenata. EGSO ponavlja svoju zabrinutost u vezi s nedostatkom konvergencije između smjernica za zapošljavanje i opsežnih smjernica ekonomskih politika⁽¹⁴⁾. Glavnom porukom izvješća petorice predsjednika o postizanju ocjene AAA u području socijalne politike u Europi također se poziva na veću konvergenciju između gospodarskih i socijalnih aspekata. Izmjenom smjernica i primjenom pregleda stanja politika se dodatno usklađuje sa stupom, što je dobrodošlo. Međutim, to nije značajan napredak u odnosu na opću potrebu za konvergencijom između socijalnih i makroekonomskih aspekata. Čak bi se moglo postaviti pitanje jesu li neke smjernice ekonomskih politika u suprotnosti sa smjernicama za zapošljavanje.

3.7. Preporuke za pojedine zemlje⁽¹⁵⁾ mogu imati ključnu ulogu u ostvarivanju učinkovitosti smjernica za zapošljavanje i europskog stupa socijalnih prava. One su važna prilika za oblikovanje nacionalne politike u skladu sa smjernicama i načelima stupa kako bi se postigli zajednički ciljevi. Unatoč poboljšanju stanja u Europi i dalje postoje razlike među državama članicama, regijama i različitim skupinama ljudi na tržištu rada. Preporukama za pojedine zemlje koje proizlaze iz smjernica za zapošljavanje trebalo bi nastojati smanjiti te razlike te povećati i usmjeriti sredstva namijenjena postizanju tog cilja.

3.8. Europski stup socijalnih prava bio je upućen svim državama članicama, iako je zamišljen za europodručje⁽¹⁶⁾, pa stoga načela stupa i socijalni pokazatelji služe kao temelj za izradu preporuka za pojedine zemlje za sve države članice, što treba pozdraviti.

⁽¹²⁾ SL C 332, 8.10.2015., str. 68.

⁽¹³⁾ Mišljenje EGSO-a „Utjecaj socijalne dimenzije i europskog stupa socijalnih prava na budućnost Europske unije” (SL C 81, 2.3.2018., str. 145.).

⁽¹⁴⁾ SL C 458, 19.12.2014., str. 1., SL C 173, 31.5.2017., str. 73.

⁽¹⁵⁾ Preporuke za pojedine zemlje.

⁽¹⁶⁾ Vidjeti Proglas o europskom stupu socijalnih prava.

3.9. Nakon donošenja prethodnih smjernica ideja „jamstva za vještine” potaknula je veliko zanimanje. Uzimajući u obzir pristup Jamstva za mlade i komunikaciju Komisije o Novom programu vještina za Europu⁽¹⁷⁾, koncept je ponajprije usmjeren na niskokvalificirane odrasle osobe i stjecanje vještina pismenosti, matematičke pismenosti i digitalnih kompetencija te ostvarivanje napretka prema stjecanju više sekundarne razine obrazovanja⁽¹⁸⁾.

3.10. U budućnosti će i dalje biti važno financiranje provedbe stupa i smjernica za zapošljavanje s pomoću europskih sredstava. Pregovori o sljedećem višegodišnjem financijskom okviru uskoro će započeti i jasno je da će se pojaviti golemi izazovi, osobito kad je riječ o izradi proračuna nakon Brexita. Odbor je o tom pitanju iznio svoja stajališta u svojem mišljenju o reviziji višegodišnjeg financijskog okvira sredinom provedbenog razdoblja za razdoblje 2014. – 2020., u kojem se navodi da je „europskoj dodanoj vrijednosti potreban širok politički konsenzus za podršku djelovanju EU-a kojim se može jamčiti stvarna korist za građane”⁽¹⁹⁾.

4. Posebne napomene

4.1. Komisija je jasno izmijenila smjernice za zapošljavanje kako bi ih uskladila s europskim stupom socijalnih prava. To je uvelike dobrodošlo. Zaključci i preporuke iz EGSO-ova mišljenja o smjernicama za zapošljavanje iz 2015.⁽²⁰⁾ većinom i dalje vrijede. Međutim, potrebno je ažurirati napomene o nekim konkretnim pitanjima.

4.2. Gospodarska situacija u zemljama EU-a trenutačno se i dalje poboljšava, no potrebno je učiniti mnogo više, osobito za države članice, regije i skupine ljudi koje se suočavaju s više teškoća. Time se dodatno podupire argument za snažniju socijalnu politiku usklađenu s europskim stupom socijalnih prava.

4.3. EGSO je prethodno pozdravio paket mjera za socijalna ulaganja Komisije⁽²¹⁾ smatrajući da bi se njime moglo znatno pridonijeti promjeni političkog smjera u korist održivog rasta i otpornijih društava. Odbor je pozvao na ostvarivanje europskog programa za rast i ulaganja u iznosu od 2 % BDP-a te na „veću usredotočenost na socijalna ulaganja pri postupku koordinacije europskog semestra”. EGSO ponavlja taj zahtjev u pogledu trenutačnih smjernica za zapošljavanje i poziva na njihovu izmjenu kako bi odražavale tu ideju.

Trenutačnom gospodarskom situacijom i situacijom na tržištu rada doista se podupire obnovljena usredotočenost na socijalna ulaganja.

4.4. EGSO je sad još svjesniji položaja određenih skupina ljudi na tržištu rada u smislu ponude radnih mjesta i ostvarivanja ujednačenijih rezultata. EGSO redovito iznosi napomene o situaciji u kojoj se nalaze mnogi od tih ljudi, koji su i dalje važni za smjernice za zapošljavanje. U dijelu 8. obrazloženja smjernica za zapošljavanje Komisije jasno se navodi preporuka Komisije o aktivnom uključivanju osoba isključenih s tržišta rada⁽²²⁾. Radi se o dokumentu iz 2008. koji će možda trebati revidirati kako bi se osigurala dosljednost sa stupom i smjernicama za zapošljavanje, osobito s obzirom na to da će se na pooštrenom tržištu rada ponuditi mogućnosti za te skupine ljudi.

5. Smjernice

5.1. Usklađivanjem smjernica sa stupom ili na neki drugi način došlo je do konkretnih izmjena u njihovoj formulaciji. Prema navodima u **smjernici br. 5**, države članice trebale bi „poticati inovativne oblike rada kojima se na odgovoran način stvaraju mogućnosti zapošljavanja za sve”. Iako novi oblici rada i inovacija pružaju mogućnosti za rast, oni ujedno mogu imati štetan učinak na ljude ako prouzroče nesigurnije oblike rada. Potrebna je ravnoteža kako bi se obuhvatile neupitne koristi za rast, poduzetništvo i zapošljavanje. Istovremeno je potrebna odgovarajuća procjena učinka novih oblika rada⁽²³⁾. U okviru smjernica za zapošljavanje treba težiti tomu da trendovi povezani s tim novim oblicima rada dovedu do pravednih mogućnosti zapošljavanja utemeljenih na ravnoteži između glatke tranzicije na tržištu rada i odgovarajućih odredbi za sigurnost radnika. U odredbama ove smjernice trebalo bi pojasniti da ti oblici ne dovode uvijek do veće kazualizacije rada iako se to katkad može pretpostaviti. Mjere koje podržavaju glatku tranziciju na tržištu rada, uključujući odgovarajuće

⁽¹⁷⁾ Novi program vještina za Europu.

⁽¹⁸⁾ Vidjeti preporuku Vijeća iz 2016. naslovljenu „Oblici usavršavanja: nove prilike za odrasle”.

⁽¹⁹⁾ SL C 75, 10.3.2017., str. 63.

⁽²⁰⁾ SL C 332, 8.10.2015., str. 68.

⁽²¹⁾ SL C 226, 16.7.2014., str. 21.

⁽²²⁾ Preporuka Komisije 2008/867/EZ od 3. listopada 2008. o aktivnom uključivanju osoba isključenih s tržišta rada (SL L 307, 18.11.2008., str. 11.).

⁽²³⁾ Vidjeti posebno (SL C 303, 19.8.2016., str. 54.).

odredbe za sigurnost radnika pomogle bi osigurati da novi oblici rada pružaju pravedne prilike za zapošljavanje. U nedavnom samoinicijativnom mišljenju ⁽²⁴⁾ EGSO je pozvao vlasti da utvrde ulogu poslodavca i zaposlenika, obvežu pojedince na plaćanje doprinosa za socijalnu sigurnost, povežu elektronički sustav socijalne sigurnosti s poreznim bazama podataka i istraže nove načine za financiranje sustava socijalne sigurnosti.

5.2. Kad je riječ o „inovativnim” oblicima rada, potrebno je bolje povezati i usmjeriti veću pozornost na trendove kao što su digitalizacija i ekologizacija poslova, koji su povezani s Digitalnom agendom EU-a i Paketom za kružno gospodarstvo. Budući da se države članice potiče na jačanje socijalnih inovacija, Odbor usmjerava pozornost na nekoliko vrijednih modela socijalnih inovacija nagrađenih Nagradom EGSO-a za razvoj civilnog društva 2017 ⁽²⁵⁾.

5.3. Kad je riječ o poduzetništvu i stvaranju rasta u kontekstu mikropoduzeća i malih poduzeća, Odbor podržava njihovo promicanje, kao i poticanje poduzetničkog duha ⁽²⁶⁾. Tu bi bio koristan pokazatelj namijenjen mjerenju uvjeta za poduzetništvo.

5.4. Kad je riječ o provedbi prijedloga Komisije o Novom programu vještina za Europu, EGSO je u svojem mišljenju ⁽²⁷⁾ istaknuo mnoge izazove, kao što je potreba za „uvođenjem inovativnijih rješenja u područjima obrazovanja i razvoja vještina” kojima se podupire jamstvo za vještine te pruža njihovo odgovarajuće i povećano financiranje, kao i univerzalan pristup tim vještinama.

5.5. U smjernici br. 5 također se upućuje na „osiguravanje pravedne plaće za pristojan životni standard” i „odgovarajuće razine minimalne plaće, uzimajući u obzir njihov utjecaj na konkurentnost, stvaranje radnih mjesta i siromaštvo zaposlenih”. U usporedbi s prethodnim smjernicama, povećana je usredotočenost na pitanja niskih plaća i siromaštva zaposlenih, iako EGSO i dalje smatra da je potrebna jasna definicija „kvalitetnih radnih mjesta”. U tom bi smislu bilo korisno, na primjer, jačanje učinkovitosti kolektivnih ugovora povećanjem njihova područja primjene. Istovremeno je preduvjet i od iznimne važnosti da se u potpunosti poštuju načelo supsidijarnosti i neovisna uloga socijalnih partnera.

5.6. Odbor smatra da je prevelik naglasak stavljen na prepreke u pogledu ponude te da odgovarajuća pozornost nije usmjerena na potrebu za socijalnim ulaganjima i rastom. Pozdravlja se preusmjeravanje oporezivanja s rada na druge izvore u smjernicama, iako bi one trebale pružiti jasnoću u pogledu drugih mogućih izvora. EGSO je sastavio mišljenja o agresivnom poreznom planiranju, poreznim prijevarama i izbjegavanju plaćanja poreza te porezima u području zaštite okoliša ⁽²⁸⁾ što bi također moglo pružiti alternativne izvore prihoda za prijedlog u smjernicama.

5.7. Pozdravlja se upućivanje na tehnološke promjene i promjene u okolišu u **smjernici br. 6** te bi ujedno bilo korisno navođenje više pojedinosti o potencijalu za zeleni rast. Slično tomu, novom obvezom u pogledu „prijenosa prava na osposobljavanje pri promjeni radnog mjesta i karijere” trebala bi se povećati mobilnost. U tu svrhu EGSO ističe potrebu za zaštitom dostojanstvenog života tijekom osposobljavanja, bez obzira na mjesto njegovog održavanja. Također je potrebno ispitati instrumente koji se koriste u nekim državama članicama EU-a, kao što su subvencije, zajmovi, kolektivni ugovori za plaćeni dopust za stručno osposobljavanje ili drugi poticaji uz pomoć kojih bi dobre prakse u području minimalnih standarda u pogledu prava na dopust za stručno osposobljavanje postale standardna praksa u nekim državama članicama. Odbor pozdravlja novu formulaciju smjernice br. 6 koja se odnosi na priznavanje neformalnog učenja i povećanje uporabe fleksibilnog kontinuiranog strukovnog osposobljavanja te pojačane mjere za odrasle učenike. Poduzeti su određeni koraci u vezi s proširenjem odredaba o preprekama zapošljavanju žena na veći broj skupina koje su sadržane u smjernici br. 6 te u vezi s postizanjem veće rodne neutralnosti odredaba. Odbor poziva na određeni oprez u tom pogledu kako se ne bi izgubila

⁽²⁴⁾ Mišljenje EGSO-a „Održiva socijalna sigurnost i zaštita / digitalno doba” (SL C 129, 11.4.2018., str. 7.).

⁽²⁵⁾ Ovom nagradom odaje se priznanje izvrsnim projektima koji doprinose integraciji na tržište rada za osobe kojima je potrebna pomoć, kao što su osobe migrantskog podrijetla, osobe s invaliditetom, dugotrajno nezaposlene osobe, žene udaljene od tržišta rada, mladi i osobe koje žive u siromaštvu. Vidjeti internetske stranice EGSO-a posvećene Nagradi civilnog društva za 2017.

⁽²⁶⁾ SL C 332, 8.10.2015., str. 20.

⁽²⁷⁾ SL C 173, 31.5.2017., str. 45.

⁽²⁸⁾ Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Nejednaka raspodjela bogatstva u Europi” (SL C 129, 11.4.2018., str. 1.), razmatračko mišljenje EGSO-a „Oporezivanje ekonomije suradnje” (SL C 81, 2.3.2018., str. 65., SL C 434, 15.12.2017., str. 18., SL C 71, 24.2.2016., str. 42.).

posebna usredotočenost na rodnu ravnopravnost. Pozdravljaju se odredbe o ravnoteži između poslovnog i privatnog života, koje su u određenoj mjeri već na snazi. U tom pogledu EGSO ponavlja svoju potporu zakonodavnom prijedlogu Komisije o postizanju ravnoteže između poslovnog i privatnog života, uključujući plaćeni obiteljski dopust i dopust za skrbnike, kako je naveo u nedavnom mišljenju ⁽²⁹⁾ (taj dio nedostaje u zadnjem odlomku smjernice br. 6). Odbor smatra da je u smjernici br. 6 potrebno zadržati konkretno upućivanje na Europski socijalni fond.

5.8. Tekst **smjernice br. 7** poboljšana je kad je riječ o nesigurnim i fleksibilnim radnim uvjetima. To se osobito odnosi na upućivanje na „očuvanje zdravog, sigurnog i dobro prilagođenog radnog okruženja”. Međutim, odredbe o „okruženju za zapošljavanje” ne bi se trebale upotrebljavati za smanjenje zaštite u okviru radnog prava. Odredbe o aktivnim mjerama tržišta rada i javnim službama za zapošljavanje znatno su izmijenjene. Te su izmjene uvelike dobrodošle i usklađene su s najboljom praksom u tom području. S obzirom na važnost tog područja, koju mu, na primjer, pridaje OECD, bila bi korisna povećana pozornost u postupku donošenja preporuka za pojedine zemlje. Odbor pozdravlja novu formulaciju socijalnog dijaloga, no ponavlja svoja stajališta o neujednačenosti socijalnog dijaloga u EU-u i učinku gospodarske krize u tom području, koji u nekoliko država članica nije obrnut.

5.9. Odredbe o pristupu nepristranom rješavanju sporova trebale bi imati opću primjenu, umjesto da se primjenjuju samo u slučaju neopravdanog otkaza. Međutim, u slučaju neuspješnog alternativnog rješavanja sporova treba poštovati pravo stranaka na pristup sudovima. Potrebno je uputiti na uključenost radnika u pitanja kao što je, na primjer, radno vrijeme. Nadalje, naknade za nezaposlenost ne bi trebale odvrćati od zapošljavanja, ali to ne bi trebalo ugrožavati njihovu funkciju zaštite pristojnog životnog standarda nezaposlenih osoba. Osim toga, odredbe o olakšavanju prekograničnog rada potrebno je uskladiti s odredbama o osiguravanju pravednog postupanja prema radnicima i izbjegavanju socijalnog dampainga.

5.10. Postoje zemlje u kojima je socijalni dijalog manje razvijen i zemlje koje su zbog krize nazadovala u tom području. Pozdravljamo napore Europske komisije u pogledu poboljšanja suradnje sa socijalnim partnerima u kontekstu europskog semestra. S obzirom na središnju ulogu socijalnog dijaloga u ostvarivanju rezultata stupa socijalnih prava i provedbi smjernica za zapošljavanje i preporuka za pojedine zemlje, EGSO ponavlja svoj poziv na održavanje socijalnog dijaloga u svim državama članicama te potiče sve političke dionike na nacionalnoj i europskoj razini da osnaže strukture za kolektivno pregovaranje na svim razinama umjesto da ih oslabljuju. Usto, Komisija je postigla napredak u pogledu uključivanja civilnog društva u izvješća za pojedine zemlje, i to je potrebno pozdraviti i proširiti.

5.11. U **smjernici br. 8** predviđa se nova formulacija u području širih socijalnih odredaba. Dobrodošle su obveze o zastupanju nedovoljno zastupljenih skupina, kao i odredbe o primjerenom minimalnom dohotku. Međutim, upućivanje na način izračuna tog minimalnog dohotka, posebno u pogledu referentnih proračuna, bilo bi osobito pohvalno. U smjernicu br. 8 potrebno je uključiti poboljšani pristup socijalnoj zaštiti za sve skupine radnika neovisno o njihovom statusu. Podupire se daljnje upućivanje na siromaštvo zaposlenih u okviru te smjernice, kao i detaljno upućivanje na određene socijalne usluge jer smjernice tako postaju dio socijalne politike u skladu s odredbama stupa te se ponovno podupire poziv EGSO-a na socijalna ulaganja. Odbor u ovom mišljenju ponavlja svoja stajališta o dobi za umirovljenje, no iako su odredbe u smjernicama koje se odnose na „mjere za produljenje radnog vijeka” dobrodošle, potrebno je objasniti da je takvo produljenje dobrovoljno. EGSO će pravodobno izraziti svoje mišljenje o Komisijinom stajalištu o pristupu socijalnoj sigurnosti.

5.12. Nezaposlenost mladih i broj mladih koji nisu zaposleni, ne obrazuju se i ne osposobljavaju (NEET) pitanja su koja i dalje izazivaju zabrinutost i koja su osobito teško rješiva. U Pregledu kretanja u području zapošljavanja i socijalnih pitanja u Europi za 2017. ⁽³⁰⁾ osobito je istaknuto kako je gospodarska kriza nerazmjerno zahvatila mlade i čini se da oporavak nije pridonio izmjeni tog trenda u dovoljnoj mjeri. Jamstvo za mlade, koje podupiru Inicijativa za zapošljavanje mladih i ESF, bilo je poticajno u relativno brzom provođenju političke obveze u djelo, ali i dalje postoje neriješena pitanja. Kao što je to često slučaj, razina namijenjenog financiranja bila je minimalna, a mnoga sredstva nisu bila nova. Bit će važno zajamčiti barem zadržavanje novih sredstava (Inicijativa za zapošljavanje mladih). Bilo bi važno zadržati usredotočenost na nezaposlenost mladih čak i kad se brojke poboljšavaju jer su često potrebne strukturne reforme kako bi se zajamčilo da ta

⁽²⁹⁾ Razmatračko mišljenje EGSO-a „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života zaposlenih roditelja i skrbnika” (SL C 129, 11.4.2018., str. 44.).

⁽³⁰⁾ Pregled kretanja u području zapošljavanja i socijalnih pitanja u Europi za 2017..

skupina neće biti prva koju će pogoditi novi šok. Potrebno je provesti više istraživanja kako bi se utvrdile uzročno-posljedične veze između poboljšanih brojki u području zapošljavanja mladih (gdje one postoje) i stvarnih mjera koje su poduzete u okviru Jamstva. Slično tomu, u okviru Jamstva potrebno je uzeti u obzir kvalitetu intervencija i neravnomjerne promjene u području nezaposlenosti mladih. EGSO je prethodno pozvao na stalnu usredotočenost na to područje u europskim strukturnim i investicijskim fondovima (ESIF) i veću ulogu organizacija mladih i socijalnih partnera na lokalnoj razini⁽³¹⁾.

5.13. Kao što je to često slučaj, ponovno uključivanje dugotrajno nezaposlenih osoba može potrajati najdulje dok se položaj na tržištu rada poboljšava. U tu će svrhu biti potrebne konkretne mjere, kao što je osposobljavanje za fleksibilno tržište rada i usluge pojedinačnog usmjeravanja u području zapošljavanja. Potrebno je usmjeriti pozornost na brojke o nemotiviranim i marginalno vezanim radnicima u našim statističkim podacima jer se njih često previdi. Poboljšano tržište rada može pridonijeti vraćanju tih skupina aktivnom traženju posla, no potrebne su usmjerene i konkretne potpore, a nacionalni sustavi moraju se uskladiti s tim izazovom. Pritom bi važnu ulogu ponovno mogla imati usredotočenost na socijalna ulaganja. Okvir pokazatelja za nadzor provedbe preporuke Vijeća o integriranju dugotrajno nezaposlenih osoba na tržište rada koji je razvio Odbor za zapošljavanje⁽³²⁾ uvelike je dobrodošao te mora i dalje biti uključen u njegovo djelovanje, a Vijeće za zapošljavanje, socijalnu politiku, zdravlje i pitanja potrošača mora ga preispitivati.

5.14. U smjernicama je potrebno konkretno navesti potrebe i situaciju migranata i izbjeglica⁽³³⁾.

5.15. Razlike u plaćama između žena i muškaraca i prevelika zastupljenost žena u slabo plaćenim poslovima i dalje su razlozi za zabrinutost te ih je potrebno uključiti u smjernice izvan pitanja ponude radne snage. Djelovanje u tom području usko je povezano s konceptom dostojanstvenog rada i minimalnog dohotka te ga je potrebno više uključiti u postupak utvrđivanja smjernica. Slično tomu, u tom će pogledu biti važne inicijative o ravnoteži između poslovnog i privatnog života te skrbi o djeci. U nedavnom mišljenju EGSO-a⁽³⁴⁾ o prijedlozima Komisije u vezi s ravnotežom između poslovnog i privatnog života te se inicijative smatraju važnim prvim korakom. To je područje za djelovanje s pomoću smjernica i stupa s obzirom na to da su brojna različita područja politike međusobno povezana.

5.16. Pitanja zapošljavanja osoba s invaliditetom sad su ključna sastavnica modernih politika zapošljavanja i pozdravlja se njihovo navođenje u smjernicama, iako je ono minimalno i moglo bi se povećati. EGSO djeluje sa stajališta Konvencije UN-a o pravima osoba s invaliditetom i smatra da je u tom području ključna Direktiva Vijeća 2000/78/EZ od 27. studenoga 2000. o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja⁽³⁵⁾. U Europskoj strategiji za osobe s invaliditetom (2010. – 2020.) predviđa se opći okvir za to područje. U njegovoj nedavnoj rezoluciji o budućnosti te strategije četvrto izdanje Europskog parlamenta osoba s invaliditetom ukazalo je na mnoga pitanja povezana sa zapošljavanjem i socijalnim stupom za osobe s invaliditetom⁽³⁶⁾. EGSO također usmjerava pozornost na odredbe o diskriminaciji sadržane u Ugovoru EU-a koje se odnose na sve skupine i preporučuje da se „ranjive skupine” ne povezuje s konceptom diskriminacije.

5.17. EGSO smatra da se povećanjem zakonske dobi za umirovljenje neće riješiti problemi povezani s demografskim izazovima. Potrebne su inicijative kojima se potiče produljenje radnog vijeka i promiče međugeneracijska solidarnost, zajedno s učinkovitim politikama za rast i zapošljavanje. Trebamo stvarnu politiku „aktivnog starenja”, dobre radne uvjete, propise o zdravlju, sigurnosti i radnom vremenu te povećano sudjelovanje u cjeloživotnom učenju. Trebamo dodatno povećati stope zaposlenosti starijih osoba koje ranije prestaju s radom zbog zdravstvenih problema, intenziteta posla, prijevremenih otpuštanja i nedostatka mogućnosti za obuku ili vraćanje na tržište rada⁽³⁷⁾.

⁽³¹⁾ SL C 268, 14.8.2015., str. 40.

⁽³²⁾ Odbor za zapošljavanje (ECMO), okvir pokazatelja za dugoročnu nezaposlenost.

⁽³³⁾ SL C 264, 20.7.2016., str. 19.

⁽³⁴⁾ Mišljenje „Ravnoteža između poslovnog i privatnog života zaposlenih roditelja i skrbnika” (SL C 129, 11.4.2018., str. 44.).

⁽³⁵⁾ SL L 303, 2.12.2000., str. 16.

⁽³⁶⁾ Europski forum osoba s invaliditetom (EDF) Europska strategija za osobe s invaliditetom za razdoblje 2020. – 2030. usvojena na četvrtom izdanju Europskog parlamenta osoba s invaliditetom od 6. prosinca 2017.; vidjeti također Rezoluciju Europskog parlamenta od 30. studenoga 2017. o provedbi Europske strategije za osobe s invaliditetom.

⁽³⁷⁾ SL C 451, 16.12.2014., str. 109.

5.18. Socijalni partneri trebali bi pregovarati o radnim uvjetima, npr. o prilagodbi radnih mjesta vještinama i zdravstvenom stanju starijih radnika, razmatranju težine određenih poslova, poboljšanju pristupa daljnjem osposobljavanju, boljem sprečavanju invaliditeta, lakšem ostvarivanju ravnoteže između poslovnog i obiteljskog života te uklanjanju pravnih i ostalih prepreka duljem radnom vijeku.

5.19. EGSO ponavlja svoje stajalište o povećanju granice zakonske dobi za umirovljenje, odnosno da bi stvarna dob najprije trebala biti slična zakonskoj dobi⁽³⁸⁾. EGO također ističe da je potrebno osigurati održivost mirovinskih sustava u državama članicama suočavanjem s izazovima kao što su povećanje očekivanog životnog vijeka, promjene na tržištu rada koje utječu na financiranje mirovina i osiguravanje primjerene visine mirovina.

5.20. EGSO smatra da je ipak potrebno zadržati programe za prijevremeno umirovljenje, i to za radnike koji su dugo obavljali naporene ili opasne poslove ili radnike koji su vrlo rano započeli karijeru. EGSO ne podupire mehanizme za automatsku prilagodbu dobi za umirovljenje na temelju duljeg očekivanog životnog vijeka ili demografskih promjena.

6. Opća pitanja

6.1. Kad je riječ o pregovorima o sljedećem proračunu EU-a, potrebno je znatno povećati ulaganja u socijalnu infrastrukturu jer ona imaju pozitivne učinke na tržište rada i proračune, kao što je Odbor nedavno istaknuo⁽³⁹⁾. To se osobito odnosi na ulaganja u ljudski kapital kao postotak općeg proračuna ako EU želi postići vlastite ciljeve, odnosno postati globalno konkurentan gospodarski prostor s ocjenom AAA u području socijalne politike, uključujući prioritete u području zapošljavanja.

6.2. Potrebno je nadzirati strukturne reforme koje su države članice provele i koje imaju stvarne pozitivne učinke u području zapošljavanja, obrazovanja i cjeloživotnog učenja. U Godišnjem pregledu rasta za 2018⁽⁴⁰⁾. Komisija upućuje na Program potpore strukturnim reformama⁽⁴¹⁾. EGSO pozdravlja tu inicijativu i želio bi da se pruže informacije o reformama u području zapošljavanja i obrazovanja koje su provedene kao dio tog programa, kao i o stupnju uključenosti socijalnih partnera i ostalih organizacija civilnog društva.

Bruxelles, 15. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽³⁸⁾ SL C 299, 4.10.2012, str. 115.

⁽³⁹⁾ SL C 271, 19.9.2013, str. 91.

⁽⁴⁰⁾ Godišnji pregled rasta za 2018.

⁽⁴¹⁾ Program potpore strukturnim reformama.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Zajedničkoj komunikaciji Europskom parlamentu i Vijeću „Novi poticaj partnerstvu Afrike i EU-a”

(JOIN(2017) 17 final)

(2018/C 237/11)

Izvjestitelj: **Mihai MANOLIU**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 5.7.2017.
Pravni temelj:	članak 304. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za vanjske odnose
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	22.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	15.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja	185/2/1
(za/protiv/suzdržani):	

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO smatra da će u globalnom kontekstu koji se brzo mijenja 2018. godina odigrati odlučujuću ulogu za produbljenje partnerstva Afrike i EU-a. Oba kontinenta suočena su s velikim i dubokim promjenama političke, gospodarske i društvene dimenzije. Takvo okruženje otvara mogućnosti za preoblikovanje i produbljivanje partnerstva. Stoga EGSO smatra da Unija ovaj put mora poseban naglasak staviti na sudjelovanje novih dionika koji dolaze iz područja gospodarstva, ali i europskog civilnog društva, u razvojnim projektima na afričkom kontinentu. Potpora razvoju Afrike ne bi smjela biti samo odgovornost institucija EU-a, već i rezultat zajedničkog napora cijelog europskog društva.

1.2. Europski gospodarski i socijalni odbor stoga preporuča da sve relevantne nadležne institucije nastave raditi na održavanju mira i sigurnosti u Africi i pomagati afričkim organizacijama u sprječavanju sukoba, terorizma i organiziranog kriminala. EGSO pozdravlja pokretanje inicijative za partnerstvo između Afrike i EU-a i takav korak smatra potrebnim s obzirom na nove gestrateške okolnosti s kojima se oba kontinenta suočavaju:

- humano i dostojanstveno upravljanje migracijskim tokovima koji se doživljavaju kao nekontrolirani,
- mogućnost priljeva izbjeglica;
- nesigurnost na granicama Europske unije kao rezultat nestabilnosti raznih političkih režima i nepostojanja vladavine prava u pojedinim afričkim državama;
- sve veći utjecaj drugih regionalnih sila u Africi (npr. Kine) – velika zainteresiranost za afričke prirodne resurse i bilateralne gospodarske odnose ne potiču države tog kontinenta na jaču međunarodnu suradnju;
- nepredvidljivo međunarodno političko djelovanje Sjedinjenih Država kao i izazovi prouzročeni klimatskim promjenama.

1.3. Kad je riječ o rješavanju problema hrane, EGSO smatra da EU, u suradnji s Afričkom unijom, treba utvrditi uspješne lokalne projekte i politike i potaknuti njihovo širenje u što veći broj afričkih regija i država. U tom pogledu ne treba zaboraviti demografske parametre zbog čijeg će dinamičnog rasta trebati stvoriti dodatna radna mjesta, i to 18 milijuna godišnje do 2035. Održivi gospodarski razvoj u Africi podliježe znatnim ograničenjima o kojima EU treba voditi računa i koja su usko povezana sa sljedećim aspektima:

- jakom ovisnošću o intenzivnom iskorištavanju prirodnih resursa (nezakonita trgovina resursima),

- sklonošću ka nestabilnosti kao posljedici rata, kršenja ljudskih prava, društvenih nejednakosti, fundamentalizma i klimatskih katastrofa,
- posljedicama klimatskih promjena,
- posljedicama nestašice hrane i vode,
- sanitarnim problemima,
- epidemijama i zaraznim bolestima,
- nedostatkom koherentnih poljoprivrednih politika koje bi odgovarale lokalnim okolnostima.

1.4. Problemi koje smo upravo naveli ne samo da uzrokuju prisilno i dobrovoljno raseljavanje, već i u velikoj mjeri doprinose nezakonitim migracijama, koje su često pod nadzorom organiziranog kriminala te vrše veliki pritisak na sustave upravljanja u zemljama podrijetla i tranzitnim zemljama i na njihove političke vlasti. Europa je mogućnosti reagirati na to sve zahvaljujući novom europskom konsenzusu o razvoju, politici susjedstva i Europskom migracijskom programu te uvođenjem odnosa koji se temelju na pojmu partnerstva. S priznatim predstavnicima civilnog društva (platforma, forum, volonteri) i socijalnih partnera Afrike, EGSO može na bitan način doprinijeti demokraciji i ljudskim pravima.

1.5. EGSO traži da se civilno društvo u većoj mjeri integrira u buduće partnerstvo i da mu se dodijeli veća uloga koja će obuhvaćati sve od savjetovanja do nadziranja provedbe politika. To je važno za poštovanje načela usklađenosti razvojnih politika i za učinkovito sudjelovanje zainteresiranih dionika. Stoga EU može za afričke države predstavljati model dobrih praksi u pogledu povezivanja civilnog društva s postupkom donošenja odluka i osmišljavanja programa koji olakšavaju nastanak transnacionalnog afričkog civilnog društva. Jednako tako, Unija mora preuzeti aktivnu ulogu u razvoju civilnog društva u zemljama u kojima ga nema ili je slabo razvijeno.

1.6. S obzirom na stratešku važnost obrazovanja, nediskriminatornog prijenosa znanja i općeg pristupa kulturi, kao temeljnog elementa uspostavljanja ozračja suradnje, jednoglasnog dijeljenja preuzetih vrijednosti i otvaranja pozitivnih mogućnosti za veliki broj mladih Afrikanaca, EGSO preporuča da se buduće partnerstvo Afrike i EU-a usmjeri na:

- širenje uspješnih europskih programa poput Erasmus+ u Afriku kako bi se omogućila mobilnost studenata i nastavnika na oba kontinenta i potaknula razmjena iskustava na sveučilišnoj razini;
- poticanje i pružanje financijske podrške partnerstvima između europskih i afričkih sveučilišta koji vode ka razvijanju zajedničkih projekata i studijskih programa;
- samo će kvalitetni obrazovni programi i strategije za borbu protiv socijalne isključenosti omogućiti suzbijanje vjerskog fundamentalizma koji pogađa određene afričke zemlje.

1.7. EGSO smatra da je glavni model koji Europska unija može predložiti afričkom kontinentu njezin vlastiti primjer transnacionalne suradnje i provedba velikih transnacionalnih projekata, poput onih infrastrukturnih, ukoliko afričke države dogovore međusobnu suradnju za provedbu tih projekata. I ne samo to, Unija mora biti svjesna stručnosti koju može ponuditi u pogledu politika tranzicije prema demokratskom društvu i funkcionalnoj, konkurentnoj i uključivoj tržišnoj ekonomiji.

1.8. EGSO predlaže da se partnerstvo zaduži za promicanje i ostvarivanje jednakosti među spolovima i emancipaciju žena i mladih te za priznavanje njihova doprinosa miru i izgradnji države, gospodarskom rastu, tehnološkom razvoju, borbi protiv siromaštva, zdravlju, dobrobiti te kulturnom i ljudskom razvoju. S cijelog afričkog kontinenta treba ukloniti sve oblike nasilja i društvene i političke diskriminacije prema ženama kako bi mogle u potpunosti uživati jednaka prava.

1.9. EGSO napominje da je Kina nedavno postala glavni gospodarski saveznik Afrike te da posljedica tih promjena može biti da zemlje regije promijene svoje ciljeve vanjske politike ili da pokažu manje zanimanja za provedbu demokratskih reformi. Stoga EU mora s Afrikom sklopiti partnerstvo koje će uistinu pokrenuti i pojačati trgovinske odnose između dva kontinenta i stvoriti bolje uvjete na lokalnoj razini za europske investitore.

1.10. EGSO preporuča da se u sve relevantne sporazume koje EU sklapa s trećim zemljama ili regijama radi poticanja održivog razvoja uvedu odredbe o dobrom upravljanju, koji pretpostavlja postojanje odgovornog, transparentnog, dinamičnog, pravednog, uključivog, učinkovitog i participativnog postupka provedbe politika uz poštovanje vladavine prava.

1.11. EGSO također izražava žaljenje što je Afrika najsiromašniji kontinent na svijetu i jedini u kojem je siromaštvo poraslo. Više od 50 % njezina stanovništva živi u apsolutnoj oskudici, što je nepodnošljiva stvarnost. Treba povesti međunarodnu bitku protiv siromaštva u koju treba uključiti velike dionike u području razvoja, a treba i izraditi strategije i akcijske planove koji bi doprli do stanovništva u koje se nalazi u nepovoljnom položaju. Treba odrediti novu financijsku omotnicu koja se može planirati i predvidjeti. EGSO također smatra da je od suštinske važnosti osigurati učinkovito praćenje financijskih potpora kako bi se postigla bolja provedba zadanih ciljeva.

1.12. EGSO pozdravlja želju Afrike da se na nju gleda kao na jedinstvenu, uključivu i panafričku cjelinu, što je izraženo usvajanjem Programa do 2063. i stvaranjem Afričke unije. Dobro upravljanje za održivi razvoj mora se temeljiti na čvrstim gospodarskim politikama (pravednima sa socijalnog i okolišnog stajališta), uspostavljanju nepodmitljivih demokratskih institucija koje vode računa o potrebama građana, kao i promicanju civilnog društva, borbi protiv socijalne isključenosti i gospodarskoj koheziji, ne zaboravljajući vladavinu prava, nadređenost prava, ljudska prava i jednake mogućnosti. Povoljna klima za ulaganje može dovesti do uspjeha.

2. Kontekst

2.1. Europska unija (EU) i većina afričkih država već su povezane globalnim i pravno obvezujućim sporazumom o međunarodnoj suradnji koji obuhvaća više od polovine svjetskih nacionalnih država. Pod nazivom Sporazum o partnerstvu iz Cotonoua (CPA ili Cotonou), taj je sporazum potpisan u Beninu 2000. godine i cilj mu je jačanje dugoročne političke, trgovinske i razvojne suradnje između EU-a i zemalja Afrike, Kariba i Pacifika (AKP). Na temelju Sporazuma osnovan je niz institucija koje olakšavaju suradnju između vlada, javnih dužnosnika, zastupnika u parlamentu, lokalnih tijela i civilnih društava te privatnog sektora AKP-a i EU-a.

2.2. U okviru globalne strategije za vanjsku politiku i sigurnost Europske unije ističe da se, s obzirom na geografsku blizinu, promicanjem mira i razvoja na afričkom kontinentu zapravo ulaže u mir i prosperitet Europske unije. Prosperitet i sigurnost Unije iznimno je teško postići ako njezini susjedi nisu razvijeni i ako su u sukobu. Stoga je dužnost EU-a da aktivno i intenzivno sudjeluje u uspostavljanju afričke unije i u gospodarskom procvatu regije.

2.3. U posljednje vrijeme, ističe EGSO, međunarodni kontekst uvelike se promijenio, pojavili su se novi globalni izazovi, ugrožena je sigurnost ljudi, a naponi u borbi protiv siromaštva, pandemija, klimatskih promjena i dezertifikacije te na području migracija i održivog upravljanja javnom imovinom pitanja su koja stalno utječu na politike afričkih država i politike EU-a.

2.4. Treba izraditi novu i konkretnu zajedničku političku viziju Afrike i EU-a, koja počiva na zajedničkim interesima i vrijednostima, uzajamnom uvažavanju i poštovanju načela individualne suverenosti i odražava legitimna očekivanja obaju strana. Ta dva entiteta moraju izraziti zajedničku volju kroz ravnopravno, svjesno i preferencijalno partnerstvo kako bi se i dalje poticali mir (instrument mirovne pomoći za Afriku) i sigurnost (afrički kontinent važan je čimbenik sigurnosti), održivi razvoj, ljudska prava te regionalna i kontinentalna integracija.

2.5. EGSO također izražava žaljenje što je Afrika najsiromašniji kontinent na svijetu i jedini u kojem je siromaštvo poraslo. Više od 50 % njezina stanovništva živi u apsolutnoj oskudici, što je nepodnošljiva stvarnost. Treba povesti međunarodnu bitku protiv siromaštva u koju treba uključiti velike dionike u području razvoja, a treba i izraditi strategije i akcijske planove koji bi doprli do stanovništva u koje se nalazi u nepovoljnom položaju. Treba odrediti novu financijsku omotnicu koja se može planirati i predvidjeti. EGSO također smatra da je od suštinske važnosti osigurati učinkovito praćenje financijskih potpora kako bi se postigla bolja provedba zadanih ciljeva.

2.6. EGSO pozdravlja želju Afrike da se na nju gleda kao na jedinstvenu, uključivu i panafričku cjelinu, što je izraženo usvajanjem Programa do 2063. i stvaranjem Afričke unije. Dobro upravljanje za održivi razvoj mora se temeljiti na čvrstim gospodarskim politikama (pravednima sa socijalnog i okolišnog stajališta), uspostavljanju nepodmitljivih demokratskih institucija koje vode računa o potrebama građana, kao i promicanju civilnog društva, borbi protiv socijalne isključenosti i gospodarskoj koheziji, ne zaboravljajući vladavinu prava, nadređenost prava, ljudska prava i jednake mogućnosti. Povoljna klima za ulaganje može dovesti do uspjeha.

2.7. Učinkovitost i uzajamna odgovornost svakog pojedinca zahtijevaju znatna dugoročna ljudska i financijska sredstva, za koje odgovornost jasno preuzimaju obje strane. EGSO smatra da se civilno društvo može uključiti putem platforme kojoj će se dobrovoljno pridružiti i da može olakšati postupak razvoja. Nedržavni dionici i lokalne zajednice moraju se što prije u potpunosti uključiti u sve faze postupka, uključujući praćenje i ocjenjivanje. Zapravo, oni su u stanju pružiti novi poticaj u pogledu razvoja Afrike i osnažiti legitimnost vanjskog djelovanja EU-a, te smanjiti razinu euroskepticizma u Europi. Zajedničko viđenje tog pitanja mora obuhvaćati participativnu demokraciju, pluralizam i temeljne slobode, to jest, ako svedemo te pojmove pod jedan nazivnik, poštovanje vladavine prava.

2.8. Druga vrlo ozbiljna prijetnja skriva se u crpljenju prirodnih resursa Afrike, što će spriječiti smanjivanje siromaštva. Treba joj se osigurati naknada za usluge ekosustava koje pruža, među kojima je pohrana ugljika u tropskim šumama. Za suočavanje s globalnim izazovima potreban je zajednički pristup, ali i jedinstveno partnerstvo usmjereno na građane, i to zahvaljujući djelovanju s kontinenta na kontinent, kako na političkoj razini tako i na konkretnoj razini pregovora.

2.9. EGSO smatra da dionici moraju biti odgovorni i dosljedni u pogledu uzajamne odgovornosti, dijaloga i doprinosa. Osim toga, budući sporazum mora se temeljiti na načelu partnerstva. Partneri imaju jednaka prava i dužnosti kada je riječ o razvojnim i investicijskim praksama. Međutim, postoji pravi jaz na razini integracije i na razini ljudskih, tehničkih i financijskih resursa. Stoga treba razviti i osnažiti politički dijalog između EU-a i Afrike.

2.10. Iskorjenjivanje siromaštva i održivi razvoj predstavljaju smisleni cilj (boljom koordinacijom između donatora i nedržavnih dionika) koji EU i Afriku obvezuje na suradnju i koji se utvrđuje kroz europske politike kao što su trgovinska politika sa slobodnim pristupom na tržište Unije u okviru sporazuma o gospodarskom partnerstvu, okolišu ili poljoprivredi.

2.11. EGSO ističe da se globalni pristup sukobima mora temeljiti na odgovornosti, prevenciji, rješavanju, upravljanju i rekonstrukciji. Mir igra ključnu ulogu jer predstavlja osnovni korak prema održivom razvoju koji će biti pravedan s političkog, gospodarskog i socijalnog stajališta i u okviru kojeg će se u potpunosti poštovati ljudska prava. Treba udvostručiti oprez s obzirom na pojavu etničkih i vjerskih napetosti na afričkom kontinentu i obratiti pozornost na izvoz oružja (uz pomoć kodeksa ponašanja), uključujući i trgovinu oružjem.

3. Opće napomene

3.1. Komunikacija Komisije „Novi poticaj partnerstvu Afrike i EU-a” predstavlja koordiniranu i osnaženu inicijativu usklađenu s Programom do 2063. i Globalnom strategijom za vanjsku i sigurnosnu politiku Europske unije. Ona doprinosi postupku promišljanja jer predstavlja koherentnu osnovu za nadolazeće pregovore o afričkom stupu.

3.2. EGSO smatra da je u strateškom i političkom interesu EU-a, koji se temelji na vrijednostima i utvrđenim zajedničkim interesima, da produbi i prilagodi svoje održivo partnerstvo s Afrikom. On mora postati glavni strani ulagač i partner u humanitarnim i trgovinskim pitanjima na tom kontinentu i doprinijeti njegovoj sigurnosti.

3.3. EU ima tri strateška cilja:

- jačanje uzajamnog partnerstva i pojačanu suradnju na međunarodnoj sceni, koji se temelje na zajedničkim vrijednostima i interesima, uključujući u okviru bilateralnih odnosa,
- sigurnost na kopnu i moru i borbu protiv transnacionalnih prijetnji u vidu ulaganja u sigurnost na oba kontinenta,
- održiv i uključiv gospodarski razvoj Afrike s ciljem stvaranja radnih mjesta potrebnih tom kontinentu i iskorištavanja mogućnosti koje takav razvoj pruža Europi.

3.4. EGSO priznaje da je moguće provesti ambiciozan zajednički program:

- produblivanjem koalicija za pitanja povezana s globalnim upravljanjem, intenzivnim dijalogom i učinkovitom suradnjom, strateškim partnerima i ključnim saveznicima te promicanjem i podupiranjem vladavine prava i pravde;

- jačanjem suradnje u područjima od zajedničkog interesa na temelju intenzivnih političkih međudjelovanja, na multilateralnoj, kontinentalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini, uz poštivanje načela supsidijarnosti;
- ostvarivanjem partnerstva usmjerenog na ljude, politička tijela, tijela lokalnih vlasti, privatni sektor i cjelokupno civilno društvo.

3.5. EGSO je uvjeren da se zajednička strategija Afrike i EU-a mora temeljiti na čvrstoj politici održivog razvoja koja ima uporište u afričkoj lokalnoj stvarnosti. Samo će se tako moći osigurati učinkovita pomoć za pravednu borbu protiv siromaštva i osigurati zdravi rast na društvenom, gospodarskom i ekološkom planu (pogubne klimatske promjene) koji će se temeljiti na dostojnom radu (dugotrajna radna mjesta) te produktivnosti, slobodi, borbi protiv siromaštva i socijalne isključenosti, etici i dostojanstvu. Povećanje lokalne proizvodnje, koja je jamstvo sigurnosti opskrbe hranom, dostojanstveni prihodi za mala obiteljska poljoprivredna gospodarstva i MSP-ove, stvaranje unutarnjeg tržišta zahvaljujući pravima vlasništva i smanjivanje administrativnih opterećenja i korupcije, također su čimbenici koji mogu doprinijeti suzbijanju bijede. Stoga se zajedničke politike moraju usmjeriti posebice na poljoprivredu i sigurnost hrane. Treba podupirati održive poljoprivredne modele, koji su usmjereni prema malim poljoprivrednicima i nude konkretne mogućnosti za stvaranje radnih mjesta zahvaljujući razvoju specifičnih sektora. Dužnost je EU-a i AU-a utvrditi uspješne poljoprivredne modele i politike i promicati ih u zajednicama u nepovoljnom položaju, bilo u istoj zemlji ili u drugim afričkim državama u razvoju.

3.6. Borba protiv dezertifikacije i pristup vodi za sve predstavljaju odlučujuće čimbenike u pogledu sigurnosti opskrbe hranom, migracija i prisutnosti izbjeglica. Afrika je kontinent koji je najviše pogođen klimatskim promjenama. Europska unija i Afrička unija, kao i sve njihove države članice, gospodarski dionici i investitori moraju preuzeti odgovornost (u borbi protiv klimatskih promjena) i osigurati si fleksibilan i učinkovit financijski okvir za novi ekološki pristup.

3.7. Slobodna trgovina koja poštuje okolišne i društvene norme može potaći gospodarski rast te društveni i politički napredak, a zahvaljujući promicanju općeg održivog razvoja ima konkretnu ulogu katalizatora u smanjenju siromaštva. Da bi se ostvarila regionalna integracija i osigurao pouzdan trgovinski i investicijski okvir, mora se zauzeti asimetrični pristup u korist afričkih tržišta. Sporazumi o gospodarskom partnerstvu sredstvo su trgovine i regionalne integracije jer pogoduju razvoju i osiguravaju odstupanja kako bi se lokalne industrije u tranziciji mogle prilagoditi novim tržišnim uvjetima. Gospodarski odnosi između EU-a i Afrike moraju se temeljiti na pravednoj trgovini, diferenciranom i raznolikom pristupu čiji je cilj integracija Afrike koja će dovesti do ostvarenja potrebnih i konkurentnih proizvoda i usluga.

3.8. Odlučujući čimbenik u području gospodarskog razvoja i iskorjenjivanju siromaštva jest energetska partnerstvo EU-a i Afrike, iz kojeg bi mogli izniknuti projekti koji bi na učinkovit način mogli osigurati cjenovno povoljnu energiju iz obnovljivih izvora. U tom slučaju klima i zemljopisni uvjeti afričkog kontinenta mogu predstavljati prednost, osobito u pogledu sunčeve energije. Pristup energiji može potaknuti društveno-gospodarski razvoj Afrike.

3.9. EGSO smatra da se zalaganjem za obrazovanje i zdravlje za sve može na koristan i učinkovit način djelovati u korist siromašnih. Ta strategija mora doprinijeti uključivanju temeljnog pitanja rodne jednakosti i emancipacije žena, ne zaboravljajući ranjive zajednice i izbjeglice u bijegu od humanitarnih kriza. Pristup zdravstvenoj skrbi i borba protiv krivotvorenih lijekova stvarni su elementi bitke protiv sve veće pošasti smrtonosnih bolesti. Jednako je nužno poduzeti odgovarajuće kazneno-pravne mjere.

3.10. EGSO preporuča provedbu redovnih analiza o glavnim razlozima migracija te o pravima migranata i njihovoj integraciji, što uključuje problem odljeva mozгова. Potrebna su praktična rješenja kako bi se uspostavila učinkovita kružna migracija. Prepreke nisu rješenje. Dijalog utemeljen na nacionalnom i regionalnom identitetu, solidarnosti i kulturi mogao bi poslužiti kao temelj programa održivog razvoja za sve pod uvjetom da mu se na raspolaganje stave dovoljna materijalna sredstva.

3.11. EGSO dug smatra teretom koji podriva sve napore koji se poduzimaju za ostvarenje održivog razvoja za sve. Upravljanje dugom, koji se mora preispitati za svaki slučaj pojedinačno, mora se podrediti jačanju gospodarske i socijalne politike i učinkovitom upravljanju. Upravljanje dugom i njegov prijenos na druge vjerovnike mora biti glavni čimbenik

proračunske potpore koja, temeljeći se na pokazateljima uspješnosti, mora biti u mogućnosti pružiti osnovne socijalne usluge i konsolidirati strukturu afričkih zemalja. U tom pogledu treba voditi transparentan nadzor u kojem će sudjelovati tijela lokalne vlasti i civilno društvo.

4. Posebne primjedbe

4.1. EGSO smatra da je Program do 2063. za mirnu, sigurnu i prosperitetnu Afriku u kojoj vladaju dobro upravljanje, demokracija, poštovanje ljudskih prava, pravda i vladavina prava, čiji razvoj ima uporište na stanovništvu, koja koristi potencijal mladih, osobito mladih žena, i u kojoj nitko ne zaostaje, prikladan za preobrazbu kontinenta i organiziran s ciljem njegove reforme te da se treba temeljiti na dvije glavne okosnice:

— **učiniti države i društva otpornijima na udarce:**

- spriječiti sukobe, upravljati krizama i raditi na izgradnji mira,
- jačati sustave upravljanja,
- upravljati migracijama i mobilnošću,

— **stvoriti više kvalitetnijih radnih mjesta, osobito za mlade:**

- privući odgovorna i održiva ulaganja,
- osigurati energetske usluge u Africi,
- preobraziti poljoprivredu i prehrambeno-poljoprivredni sektor Afrike, kao i njezino plavo gospodarstvo, uključujući ribarstvo,
- promicati aktivnosti socijalnih partnera,
- unaprijediti znanja i vještine.

4.2. Razlozi stvaranja država i društava otpornijih na udarce temelje se na legitimnim težnjama, vrijednostima i ciljevima Europske unije, trenutnoj krhkosti njezinih vlastitih granica i prijetnjama koje se nadvijaju nad njezinim ključnim interesima. Terorizam, trgovina ljudima, kriminal, nasilni ekstremizam predstavljaju prijetnje stabilnosti i miru, ali i simptome strukturne i duboke nestabilnosti.

4.3. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- stvaranje suradničke platforme koja će okupiti Ujedinjene narode te europske, afričke i druge međunarodne partnere,
- pružanje početnog doprinosa fondu AU-a za mir,
- podupiranje afričkih inicijativa na području pomorske sigurnosti.

4.4. Poznato je da dobro upravljanje, sigurnost i razvoj predstavljaju stupove čvrstog, modernog društva, otpornog na udarce, čije su institucije demokratske, učinkovite, transparentne i odgovorne. Takve stabilne zajednice, koje poštuju ljudska prava i predstavljaju jezgre održivog razvoja, funkcioniraju u predvidljivom i nepromjenjivom okviru na makroekonomskom planu, koji može pružiti usluge svojim građanima. EU može u tom području doprinijeti razvoju Afrike ne samo znanjem i iskustvima koje su pojedine države članice prikupile na području politika povezanih s prijelazom na demokratsko društvo i funkcionalnu tržišnu ekonomiju te politikom socijalne i teritorijalne kohezije, već i svojim modelom transnacionalne suradnje u koju su uključene zajedničke institucije.

4.5. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- zajednička konferencija Europske unije i Afričke unije na visokoj razini o izbornim procesima, demokraciji i upravljanju u Africi i u Europi,
- dvostruka pomoć iskorištavanju nacionalnih resursa (porezna inicijativa) do 2020.,
- zajedničko djelovanje na jačanju održivog upravljanja prirodnim resursima, zajednička povelja EU-a i Afrike.

4.6. Među velikim problemima kojima su izloženi gospodarstvo, društvo i sigurnost, može se reći da migracije i mobilnost mogu društvo osnažiti i obogatiti, ali i u velikoj mjeri destabilizirati ako se njima ne upravlja na odgovarajući i učinkovit način. U smislu fizičkog integriteta migranata, migracije i mobilnost danas su opasnije nego ikad. U tom pogledu postoje zajednička odgovornost i zajednička rješenja koja se temelje na podjeli odgovornosti i na solidarnosti koja proizlazi iz okvirne politike koja je odlučujuća za široko kretanje izbjeglica i migranata.

4.7. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- potpora afričkim inicijativama na području redovnih migracija i mobilnosti na području Afrike (sloboda kretanja, programi socijalne zaštite, prenosivost prava i priznavanje kvalifikacija),
- veća suradnja Afrike i EU-a u borbi protiv krijumčarskih mreža i trgovaca ljudima.

4.8. Potrebna je promjena paradigme kako bi se stvorio uspješan kontinent koji raspolaže željenim sredstvima i resursima za upravljanje vlastitim razvojem te na kojem će gospodarstva biti podvrgnuta strukturnoj preobrazbi kroz industrijalizaciju, preradu i dodanu vrijednost radi poticanja zajedničkog rasta procvatom privatnog sektora, razvijanjem poduzetničkog duha i stvaranjem dostojnih radnih mjesta za sve.

4.9. EGSO smatra da društveno-gospodarske promjene moraju biti u skladu s mogućnostima i izazovima koji su posljedica velikih klimatskih promjena i koncepta ekološke održivosti. Nužno je uspostaviti regionalna tržišta, povoljno investicijsko okruženje koje stvara odgovarajuću i plodnu vrijednost zahvaljujući stabilnoj i predvidljivoj slobodnoj trgovini koju osiguravaju sporazumi o gospodarskom partnerstvu.

4.10. Odbor naglašava da je za gospodarsku integraciju Afrike na regionalnoj i kontinentalnoj razini potrebno osigurati poštovanje dobrog upravljanja poduzećima te propisa povezanih s okolišem i socijalnom zaštitom. Treba iskoristiti sve mogućnosti za uvođenje zelenog, plavog i kružnog gospodarstva na temelju društvene odgovornosti poduzeća, socijalnog poduzetništva i etičkog ponašanja kako bi se stvorilo kontinentalno područje slobodne trgovine.

4.11. Svijet poduzetništva ima ključnu ulogu u razvoju društva, s jedne strane kao veliki investitor, izvor inovacija, tvorac kvalifikacija i radnih mjesta, potpora gospodarskom rastu, izvor prihoda (izravnih i neizravnih) koji može prikupiti javna sredstva za ostvarivanje potrebnih ulaganja u dobrobit i ključne segmente infrastrukture, kao što su obrazovne ustanove ili bolnice, a s druge strane kao pokretač integracije za mlade i migrante jer ljudima pruža mogućnost da ostvare svoj potencijal i imaju stabilne prihode.

4.12. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- masivno ulaganje EU-a u Afriku putem europskog plana za vanjska ulaganja i pakt s Afrikom,
- poticanje predvidljivije i povoljnije klime za ulaganja u Afriku,
- podupiranje afričke digitalne agende.

4.13. EGSO smatra da univerzalni pristup održivim i obnovljivim izvorima energije po razumnim cijenama pruža priliku za stvaranje novih pristojnih radnih mjesta i istinski razvoj u okviru kojeg se vodi računa o klimatskim promjenama. EU i Afrika mogu pojačati suradnju u korist prijelaza na čistu energiju, polazeći od skupa zajedničkih vrijednosti. Europska unija globalni je predvodnik u promicanju tih čistih energija. Kako bi se iskoristio potencijal Afrike za proizvodnju električne energije i njezinu učinkovitu upotrebu koja se temelji na odgovarajućim zakonskim propisima, treba odobriti znatna ulaganja koja će odgovoriti na potražnju, pri čemu se podrazumijeva da postoje i mogućnosti povezivanja s europskim prijenosnim mrežama. Klimatskim promjenama može se suprotstaviti elektrifikacijom koja se temelji na obnovljivim izvorima.

4.14. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- osigurati doprinos EU-a Afričkoj inicijativi za energiju iz obnovljivih izvora (AREI) i do 2020. godine razviti sposobnost proizvodnje obnovljive energije od 5 GW, otvarajući istovremeno mogućnost pristupa održivoj energiji za 30 milijuna stanovnika Afrike i smanjujući emisije CO₂ za 11 milijuna tona godišnje,

- pokrenuti novu inicijativu kojom će se putem platforme na visokoj razini olakšati javno-privatna suradnja između EU-a i Afrike namijenjena povećavanju ulaganja u afrički sektor održive energije,
- pokrenuti novo partnerstvo EU-a i Afrike u području istraživanja i inovacija u pogledu klimatskih promjena i održive energije.

4.15. EGSO ističe da poljoprivreda, uzgoj stoke, akvakultura i ribarstvo predstavljaju značajne izvore prihoda koji Africi omogućavaju zadovoljavanje osnovnih potreba. Čini se da neodrživo upravljanje resursima, problemi povezani s pravima vlasništva nad zemljom, nesigurnost na moru i ništa manje važan nedostatak kapitala i mogućnosti pristupa financijama, predstavljaju velike prepreke razvoju tog sektora. Proizvodnja hrane, koja ima veliki razvojni potencijal, može osigurati stvaranje radnih mjesta i emancipaciju, jamčeći istovremeno sigurnost opskrbe hranom.

4.16. Afrika može osigurati dodanu vrijednost za svoje prirodne resurse, a istovremeno voditi politiku industrijalizacije koja stavlja naglasak na osnivanje malih i srednjih proizvodnih poduzeća, kao i proizvodnih mikropoduzeća. EGSO naglašava važnu ulogu odgovornih vrijednosnih lanaca koji omogućuju razvoj sela i osiguravaju održivo političko upravljanje izvorima vode i tlom. Trebalo bi sklopiti sporazume o političkom partnerstvu te istražiti tržišne mogućnosti koje se nude afričkim prehrambenim proizvodima.

4.17. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- poticati razvoj vrijednosnog lanca olakšavanjem odgovornih ulaganja u održivi poljoprivredno-prehrambeni sektor i plavo gospodarstvo,
- poticati ulaganja Afrike i EU-a u potporu istraživanju i inovacijama,
- po potrebi proširiti mrežu sporazuma o partnerstvu koje su EU i afričke zemlje sklopili u području održivog ribarstva.

4.18. Mišljenje je EGSO-a da je glavni uvjet za osiguravanje nepovratnog održivog razvoja pristup obrazovanju bez ograničenja i diskriminacija. U Africi obrazovni sustavi i mehanizmi tehničkog i strukovnog obrazovanja moraju biti povezani s potrebama tržišta rada te pratiti demografski, gospodarski i društveni razvoj. Mehanizmi moraju biti inovativni i temeljiti se na obrazovanju i usavršavanju s ciljem stvaranja usluga i poduzeća, kako bi se oslobodila željena sredstva za prijelaz s neformalnog na formalno gospodarstvo. Afrika mora aktivno poticati znanost, tehnologiju, istraživanja i inovacije.

4.19. EGSO smatra da treba pokrenuti partnerstvo koje će poticati jednake mogućnosti, smanjivanje nejednakosti i razvoj mogućnosti socijalne uključenosti. Kohezija, pravednost, raznolikost i uključivost ključni su elementi za uspješno promicanje znanja i sposobnosti u smjeru nove afričke kulture.

4.20. Stoga EU utvrđuje sljedeće vodeće inicijative:

- pokrenuti instrument za mlade u Africi i time proširiti područje primjene programa Erasmus+;
- financijski poduprijeti suradnju europskih i afričkih sveučilišta i razvijati zajedničke studijske programe;
- uspostaviti instrument EU-a za strukovno i tehničko obrazovanje.

4.21. Program Erasmus+ potiče suradnju između Europske unije i Afrike na području visokoškolskog obrazovanja. Projekti u koje su uključeni partneri iz obje regije među ostalim pružaju veće mogućnosti za razvoj karijere studenata, jaču suradnju među sveučilištima i veću umreženost visokoškolskih ustanova. Suradnja s Afrikom na području visokoškolskog obrazovanja u skladu je s ciljevima vanjske politike EU-a, a posebice na području razvojne suradnje.

Bruxelles, 15. ožujka 2018.

*Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS*

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora o Prijedlogu uredbe Europskog parlamenta i Vijeća o europskoj građanskoj inicijativi

(COM(2017)0482 final – 2017/0220 (COD))

(2018/C 237/12)

Izvjestiteljica: **Kinga JOÓ**

Zahtjev za savjetovanje:	Europska komisija, 13.9.2017. – Europski parlament, 2.10.2017. – Vijeće, 11.10.2017.
Pravni temelj:	članak 24. Ugovora o funkcioniranju Europske unije
Nadležni pododbor:	Pododbor SC/049 o europskoj građanskoj inicijativi
Datum usvajanja u pododboru:	7.2.2018.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	14.3.2018.
Plenarno zasjedanje br.:	533
Rezultat glasovanja (za/protiv/suzdržani):	201/0/5

1. Zaključci i preporuke

1.1. Šest godina nakon stupanja na snagu Uredbe (EU) br. 211/2011 ⁽¹⁾ o građanskoj inicijativi Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) želi istaknuti središnju ulogu građana EU-a u europskom projektu i sposobnost europske građanske inicijative da pridonese rješavanju problema demokratskog deficita promicanjem aktivnoga građanstva i participativne demokracije.

1.2. U svojem samoinicijativnom mišljenju iz 2016. ⁽²⁾ EGSO je istaknuo znatne tehničke, pravne i administrativne probleme u izradi europske građanske inicijative, kao i očitu preopterećenost Komisije dodijeljenim nadležnostima. To je ograničilo opseg javnih rasprava koje bi europska građanska inicijativa mogla potaknuti i dovelo do daljnjih pravnih mjera koje se poduzimaju nakon uspješnih inicijativa.

1.3. EGSO smatra da je trenutna revizija Uredbe 211/2011 o europskoj građanskoj inicijativi važan korak prema tome da građanska inicijativa ostvari svoj puni potencijal, u skladu sa stajalištima koja su već zauzeli Europski parlament, Odbor regija i Europski ombudsman.

1.4. EGSO pozdravlja sljedeća poboljšanja sadržana u novom prijedlogu Europske komisije uredbe o europskoj građanskoj inicijativi:

1.4.1. davanje mogućnosti skupinama organizatora da započnu s prikupljanjem izjava o potpori na datum koji sami odaberu;

1.4.2. priznanje statusa pravne osobe građanskih odbora kako bi se ograničila kaznena odgovornost organizatora za djela počinjena namjerno ili krajnjom nepažnjom;

1.4.3. uspostavljanje internetske platforme za suradnju kako bi građani EU-a mogli dobiti informacije i savjete o europskoj građanskoj inicijativi pod uvjetom da će se tako pružiti potpora organizatorima europske građanske inicijative u postupku registracije inicijativa i prikupljanja potpore; EGSO bi se želio uključiti u internetsku platformu za suradnju i biti obaviješten o njezinom razvoju. EGSO smatra da je važno da korisnici platforme budu informirani o uslugama povezanim s europskom građanskom inicijativom koje EGSO nudi organizatorima inicijative;

1.4.4. prepoznavanje potrebe za uslugama prevođenja koje EGSO od 2015. nudi svim organizatorima europske građanske inicijative, kao i osiguranje prijevoda sadržaja europske građanske inicijative na sve službene jezike EU-a nakon njezine registracije;

⁽¹⁾ SL L 65, 11.3.2011., str. 1.

⁽²⁾ SL C 389, 21.10.2016., str. 35.

1.4.5. zahtjev državama članicama da pojednostave, smanje i ujednače sustav nacionalnih normi predviđen za prikupljanje i provjeru podataka, pri čemu bi se pravo pružanja potpore europskoj građanskoj inicijativi temeljiti na nacionalnosti čime bi se zajamčilo da nijedan građanin EU-a ne bude isključen iz europske građanske inicijative;

1.4.6. aktivno promicanje europske građanske inicijative u svakoj državi članici i uspostavljanje kontaktnih točaka za pružanje informacija i potpore organizatorima inicijativa o pitanjima koja se odnose na tehnička pitanja i kampanju, a povezana s europskom građanskom inicijativom;

1.4.7. trajno stavljanje na raspolaganje besplatnog računalnog programa za internetsko prikupljanje izjava o potpori (OCS) ⁽³⁾ od strane Komisije kako bi se pojednostavili prikupljanje i katalogizacija izjava o potpori te kako bi se nacionalnim nadležnim tijelima olakšala provjera tih izjava. Odbor također pozdravlja činjenicu da će taj instrument postati dostupan osobama s invaliditetom;

1.4.8. predanost Komisije upoznavanju javnosti s europskom građanskom inicijativom.

1.5. EGSO iznosi sljedeće napomene i preporuke koji se odnose na novi prijedlog:

1.5.1. potrebno je odvojiti uloge „institucionalnog vodiča” i „donositelja odluka prilikom registracije”, a koje trenutačno pripadaju Komisiji. EGSO ponovno ističe svoju spremnost da nastavi podupirati inicijative te da može biti prirodni kandidat za preuzimanje uloge pomagača i institucionalnog vodiča;

1.5.2. po uzoru na EGSO koji poziva organizatore europskih građanskih inicijativa na razne rasprave u svojoj skupini za europsku građansku inicijativu, svojim stručnim skupinama i na plenarnim zasjedanjima ⁽⁴⁾, organizatori europskih građanskih inicijativa trebali bi imati više prilika za dijalog tijekom i nakon kampanje, pri čemu dijalog s uspješnim europskim građanskim inicijativama ne bi nužno trebao prestati nakon službenog odgovora Komisije;

1.5.3. EGSO također smatra da je važno da godišnja konferencija Dan europske građanske inicijative bude mjesto za dijalog i da se stavi veći naglasak na razmjenu najboljih praksi između organizatora te stvori više prilika za umrežavanje za trenutne i uspjezne organizatore;

1.5.4. nakon uspješnih inicijativa potrebno je poduzeti odgovarajuće daljnje mjere. Imajući na umu taj cilj, EGSO se nada da će se sve institucije EU-a jednako uključiti u stvaranje prilika za organizatore u cilju predstavljanja njihovih inicijativa i vođenja rasprava o njima, po uzoru na EGSO, koji poziva organizatore europskih građanskih inicijativa da sudjeluju u raznim raspravama. EGSO smatra da je posebno važno da se o uspješnim inicijativama raspravlja na plenarnim sjednicama Europskog parlamenta kako bi se povećala politička dimenzija europske rasprave o pitanjima povezanim s europskim građanskim inicijativama;

1.5.5. uzimajući u obzir svoju preporuku da se zajamči uravnotežena podjela ovlasti između institucija EU-a kad je riječ o europskoj građanskoj inicijativi ⁽⁵⁾, EGSO podupire stajalište koje je izrazilo civilno društvo ⁽⁶⁾ prema kojem bi Europski parlament trebao i dalje biti jedini organizator javnih saslušanja za uspjezne inicijative, pri čemu bi Komisija bila predstavljena na primjerenoj razini. Javna saslušanja u Europskom parlamentu predstavljaju ključni događaj za organizatore uspješnih europskih građanskih inicijativa u sklopu kojih oni mogu predstaviti svoje ciljeve i uključiti se u suradnju sa zastupnicima u Europskom parlamentu, koji predstavljaju građane EU-a u širem smislu;

1.5.6. Komisija bi trebala navesti detaljne i jasne razloge za sve svoje odluke o odbijanju registracije inicijative, neovisno o tome je li riječ o djelomičnom ili potpunom odbijanju;

1.5.7. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije da se dozvoli registracija dijela prijedloga europske građanske inicijative. Međutim, odluku o jedinstvenoj registraciji trebalo bi zadržati;

⁽³⁾ OCS je kratica za „online collection software”, a predstavlja instrument koji je Europska komisija stavila na raspolaganje bez naknade, a koji služi za internetsko prikupljanje potpisa. Tim se instrumentom pojednostavljuje prikupljanje podataka, kao i provjera tih podataka koju obavljaju nacionalna nadležna tijela. Osim toga, OCS je u skladu s Uredbom (EU) br. 211/2011 Europskog parlamenta i Vijeća i Provedbenom uredbom (EU) br. 1179/2011 Komisije: <https://joinup.ec.europa.eu/software/ocs/description>.

⁽⁴⁾ Odluka Predsjedništva EGSO-a od 14. listopada 2014. o unutarnjim kriterijima za pozivanje organizatora na plenarna zasjedanja i sastanke stručnih skupina.

⁽⁵⁾ Točka 1.4.5 mišljenja Europskog gospodarskog i socijalnog odbora „Europska građanska inicijativa (revizija)” (samoinicijativno mišljenje) od 13. srpnja 2016.

⁽⁶⁾ EGSO je održao javno savjetovanje o novom prijedlogu europske građanske inicijative s organizacijama civilnog društva 12.12.2017.

1.5.8. s obzirom na važnost europske građanske inicijative za demokraciju EU-a, njezino nedavno uvođenje, te uzimajući u obzir da će trebati dosta vremena za provedbu izmjena koje proizlaze iz trenutačne revizije zakonodavstva, trajanje razdoblja za reviziju europske građanske inicijative trebalo bi ostati tri godine;

1.5.9. EGSO pozdravlja činjenicu da je Europska komisija prepoznala vrijednost i stalnu potrebu za uslugama prevođenja koje EGSO pruža od 2015. Usluge prevođenja koje će Komisija pružati u budućnosti također bi trebale obuhvaćati prijevod priloga prijedloga europske građanske inicijative. To je važno kako bi se omogućilo bolje razumijevanje prijedloga inicijative u javnosti ⁽⁷⁾;

1.5.10. EGSO prepoznaje važnost i potrebu za daljnjom raspravom kako bi se odlučilo hoće li se spustiti donja dobna granica za podupiranje europske građanske inicijative.

2. Opće napomene

2.1. Europska građanska inicijativa predstavlja inovativan instrument uveden Ugovorom iz Lisabona i važan je dio trenutačnog i budućeg razvoja transnacionalne participativne demokracije u EU-u ⁽⁸⁾. Europska građanska inicijativa pravo je koje proizlazi iz prava građana na sudjelovanje u demokratskom životu Unije. Ona bi trebala olakšati aktivno sudjelovanje svakog građanina u oblikovanju programa EU-a i postupku donošenja odluka, razvijajući javne rasprave u cijelom EU-u te omogućujući građanima da izravno pozovu Komisiju na predlaganje pravnog akta Unije.

2.2. Propisi i postupci kojima se uređuje europska građanska inicijativa navedeni su u uredbi EU-a koja je donesena 16. veljače 2011. i stupila je na snagu 1. travnja 2012. godine ⁽⁹⁾. Europska komisija predložila je 13. rujna 2017. novu uredbu kao dio paketa dokumenata o stanju Unije.

2.3. Trenutačnom uredbom predviđeno je da europsku građansku inicijativu mogu organizirati i/ili potpisati svi građani EU-a koji su dosegli dob u kojoj se stječe pravo glasovanja na izborima za Europski parlament ⁽¹⁰⁾. Inicijativama upravljaju građanski odbori. Organizacije mogu promicati i podržavati te inicijative pod uvjetom da to rade potpuno transparentno.

2.4. Postupak predviđen za europsku građansku inicijativu može se sažeti u tri faze:

2.4.1. u početnoj se fazi predviđaju uspostava „građanskog odbora” ⁽¹¹⁾, službena registracija inicijative ⁽¹²⁾ čiju prihvatljivost provjerava Komisija ⁽¹³⁾ te potvrđivanje sustava internetskog prikupljanja potpisa ⁽¹⁴⁾;

2.4.2. u fazi prikupljanja potrebno je doseći milijun „izjava o potpori” (potpisa) u razdoblju od najviše 12 mjeseci u najmanje sedam država članica EU-a ⁽¹⁵⁾. Potpise potvrđuju nadležna nacionalna tijela ⁽¹⁶⁾, a uspješna europska građanska inicijativa nakon toga se podnosi Komisiji.

⁽⁷⁾ Za raspravu o važnosti priloga vidjeti članke 47. – 58. u predmetu Izsák i Dabis protiv Komisije T-529/13.

⁽⁸⁾ Članak 11. stavak 4. Ugovora o Europskoj uniji (UEU) te članak 24. stavak 1. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU).

⁽⁹⁾ Uredba (EU) br. 211/2011.

⁽¹⁰⁾ U pravilu osoba mora imati 18 godina u svim državama članicama, osim u Austriji, u kojoj je dovoljno da osoba ima 16 godina.

⁽¹¹⁾ Građanski odbor mora se sastojati od najmanje sedam građana s boravištem u sedam država članica EU-a.

⁽¹²⁾ Inicijativa mora biti opisana u najviše 800 znakova (100 za naslov, 200 za opis i 500 za detalje o ciljevima).

⁽¹³⁾ Članak 4. stavak 2. Uredbe (EU) br. 211/2011. Najvažniji je članak 4. stavak 2. točka (b) kojime se zahtijeva da predložena inicijativa ne izlazi očitno iz okvira ovlasti Komisije da podnese prijedlog pravnog akta Unije radi provedbe Ugovora. Za procjenu odluka Komisije o registraciji vidjeti: James Organ, *Decommissioning direct democracy? A critical analysis of Commission decision-making on the legal admissibility of European Citizens Initiative proposals* („Ukidanje izravne demokracije? Krićka analiza donošenja odluka Komisije o pravnoj prihvatljivosti prijedloga europske građanske inicijative”), 10 *EuConst* (2014.), 422. – 443.

⁽¹⁴⁾ Članak 6. Uredbe (EU) br. 211/2011. Uredbom je predviđeno da taj postupak bude na teret nadležnih tijela u svakoj državi članici u kojoj će se prikupljati izjave o potpori.

⁽¹⁵⁾ Uredbom je predviđena obveza prikupljanja najmanjeg broja potpisa po državi, proporcionalno broju stanovnika <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/signatories?lg=en>.

⁽¹⁶⁾ Članak 15. Uredbe (EU) br. 211/2011.

2.4.3. Nakon podnošenja uspješnu inicijativu ispituje Komisija, prije sastanka s organizatorima. U Europskom parlamentu održava se javno saslušanje. Komisija ima tri mjeseca za odluku o tomu hoće li i u kojoj mjeri prihvatiti zakonodavni prijedlog sadržan u inicijativi te za davanje odgovora putem komunikacije.

2.5. Do danas je više od osam milijuna građana EU-a potpisalo neku europsku građansku inicijativu. Iako je predstavljeno 69 inicijativa, Komisija je registrirala samo 48, a od toga je za samo četiri inicijative prikupljeno najmanje milijun potpisa⁽¹⁷⁾. Odgovori na uspješne inicijative bili su ograničeni, samo je jedna uspješna inicijativa⁽¹⁸⁾ dosad dovela do predanosti Komisije da izradi novi zakonodavni prijedlog.

2.6. Rašireno mišljenje među institucijama EU-a, organizatorima i predstavnicima organiziranog civilnog društva jest da, unatoč nekim pozitivnim tehničkim izmjenama, demokratski potencijal instrumenta europske građanske inicijative još nije ni približno u cijelosti iskorišten. Komisija je na Danu europske građanske inicijative 2017.⁽¹⁹⁾ najavila cjelovitu reviziju zakonodavstva. To je važna prilika za osnaživanje javne rasprave na razini EU-a kao i kapaciteta javnosti u pogledu utjecaja na politike EU-a u području donošenja programa i odlučivanja uz pomoć europske građanske inicijative. Također postoji opća suglasnost da europska građanska inicijativa ima potencijal da okupi građane EU-a oko zajedničkih ciljeva, kao i da ojača osjećaj europske identiteta.

2.7. Organizatori europske građanske inicijative naglasili su vrijednost postupka inicijative u pogledu razvoja mreža za zajedničke ciljeve, što upotpunjuje cilj prikupljanja jednog milijuna potpisa.

3. Institucijski odgovor na europsku građansku inicijativu

3.1 EGSO je povećao prepoznatljivost europske građanske inicijative u sklopu svojeg godišnjeg Dana europske građanske inicijative⁽²⁰⁾ i uspostavio Službu za pomoć organizatorima europske građanske inicijative⁽²¹⁾, koja im je, među ostalim, omogućila prijevod opisa europske građanske inicijative u roku od 3 radna dana nakon podnošenja zahtjeva, objavu europske građanske inicijative u tiskanom izdanju i na internetu te pružila razne prilike za predstavljanje europskih građanskih inicijativa na sastancima *ad hoc* skupine EGSO-a za europsku građansku inicijativu i stručnih skupina te na plenarnim zasjedanjima⁽²²⁾.

3.2 EGSO je 13. srpnja 2016.⁽²³⁾ usvojio samoinicijativno mišljenje u kojemu preporučuje veću učinkovitost i vidljivost europske građanske inicijative te bolju prilagođenost korisnicima.

3.3 Zaključci studije Europskog parlamenta⁽²⁴⁾ u listopadu 2015. uključeni su u rezoluciju⁽²⁵⁾ u kojoj je Parlament službeno zatražio reviziju Uredbe o europskoj građanskoj inicijativi i Komisiji uputio snažne preporuke za izmjenu. Osim toga, Europski parlament izradio je 2017. nacrt samoinicijativnog mišljenja⁽²⁶⁾ u kojemu predlaže izmjene Uredbe o europskoj građanskoj inicijativi.

⁽¹⁷⁾ Uspješni prijedlozi bili su *Water and sanitation are a human right! Water is a public good, not a commodity!* („Voda je javno dobro, a ne roba!”), *Stop vivisection* („Ne vivisekciji”), *One of us* („Jedan od nas”) i *Ban glyphosate and protect people and the environment from toxic pesticides* („Zabrana glifosata i zaštita ljudi i okoliša od toksičnih pesticida”): <http://ec.europa.eu/citizens-initiative/public/initiatives/successful>.

⁽¹⁸⁾ Komunikacija Komisije o europskoj građanskoj inicijativi „Zabrana glifosata i zaštita ljudi i okoliša od toksičnih pesticida”, C(2017) 8414 final. Komisija je 1. veljače 2018. usvojila i prijedlog za reviziju Direktive o vodi za piće, koji je djelomično odgovor na europsku građansku inicijativu Right2Water.

⁽¹⁹⁾ Dan europske građanske inicijative godišnja je konferencija u organizaciji EGSO-a. Partneri Dana europske građanske inicijative 2017. bili su Europski odbor regija, kampanja o europskoj građanskoj inicijativi, Europska služba za građansku akciju, Sveučilište u Liverpoolu, Škola prava i socijalne pravde, organizacija Democracy International, skupina za strateško promišljanje Initiative and Referendum Institute Europe i inicijativa People2power. Reviziju europske građanske inicijative najavio je prvi potpredsjednik Frans Timmermans na uvodnoj sjednici.

⁽²⁰⁾ Prvi Dan europske građanske inicijative održan je 30. ožujka 2012., jedan dan prije nego što je Uredba o europskoj građanskoj inicijativi stupila na snagu. U međuvremenu je EGSO šest puta organizirao to događanje, svaki puta u travnju. Sedmi Dan europske građanske inicijative održat će se 10. travnja 2018.

⁽²¹⁾ Više informacija potražite u publikaciji EGSO-a: „Europska građanska inicijativa – Služba za korisnike pri Europskom gospodarskom i socijalnom odboru”.

⁽²²⁾ Vidjeti bilješku 4.

⁽²³⁾ Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Europska građanska inicijativa (revizija)” (SL C 389, 21.10.2016., str. 35.).

⁽²⁴⁾ Služba Europskog parlamenta za istraživanja, „Implementation of the European Citizens’ Initiative. The experience of the first three years”, 2015. („Provedba europske građanske inicijative – Iskustvo u prve tri godine”).

⁽²⁵⁾ Rezolucija Europskog parlamenta od 28. listopada 2015. o europskoj građanskoj inicijativi (2014/2257(INI)). Izvjestitelj: György Schöpflin: <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+TA+P8-TA-2015-0382+0+DOC+XML+V0//EN>.

⁽²⁶⁾ Nacrt izvješća – Revizija Uredbe (EU) br. 211/2011 o građanskoj inicijativi, 11.9.2017.: <http://www.europarl.europa.eu/committees/en/afco/draft-reports.html?ufolderComCode=AFCO&ufolderLegId=8&ufolderId=09289&linkedDocument=true&urefProcYear=&urefProcNum=&urefProcCode=>.

3.4 U ožujku 2015., nakon istrage na vlastitu inicijativu, Europski ombudsman sastavio je 11 smjernica u cilju daljnjeg unapređenja europske građanske inicijative⁽²⁷⁾ te je u srpnju 2017. poslala otvoreno pismo Komisiji u kojemu ih potvrđuje⁽²⁸⁾.

3.5 U listopadu 2015. Odbor regija usvojio je mišljenje u kojemu se zalaže za brzu i detaljnu reviziju Uredbe⁽²⁹⁾ te će na plenarnom zasjedanju u ožujku 2018. Glasati o daljnjem mišljenju.

3.6 U travnju 2015. Komisija je objavila izvješće o napretku, a u veljači 2016. odgovor na prijedloge Europskog parlamenta u kojemu prepoznaje teškoće s kojima se suočavaju građani koji organiziraju i podupiru europsku građansku inicijativu.

3.7 Organizatori europske građanske inicijative osporili su nekoliko odluka Komisije o registraciji europske građanske inicijative, i to na Sudu⁽³⁰⁾ i upućivanjem pritužbi Europskom ombudsmanu⁽³¹⁾. Odluke u tim predmetima pojačale su pritisak za izmjenu Uredbe o europskoj građanskoj inicijativi, osobito u pogledu registracije dijela europske građanske inicijative i obveze Komisije da objasni svoju odluku.

4. Uloga EGSO-a i europska građanska inicijativa

4.1. EGSO je, kao most između europskih institucija i organizacija civilnog društva, od samog početka bio uključen u raspravu o europskoj građanskoj inicijativi. O tome svjedoče i dosad usvojena mišljenja⁽³²⁾, potpora europskoj građanskoj inicijativi, kao i uspostava *ad hoc* skupine koja prati napredak i provedbu tog prava na sudjelovanje u demokratskom životu Unije⁽³³⁾.

4.2. EGSO će i dalje biti aktivno uključen u višeinstitucijsko sudjelovanje u postupku europske građanske inicijative, i to u dvostrukoj ulozi pomagača i institucionalnog mentora. Među inicijativama i ovlastima EGSO-a treba spomenuti:

4.2.1. „Dan europske građanske inicijative”, koji EGSO svake godine organizira kako bi se povećala prepoznatljivost europske građanske inicijative, ima važnu ulogu u očuvanju istaknutog mjesta te inicijative u institucijskom planu EU-a. Dan europske građanske inicijative već predstavlja važnu priliku za dijalog između organizatora inicijative, institucija EU-a i drugih dionika, kao i priliku da se ocijeni stanje provedbe i učinkovitost inicijative te razmijene najbolje prakse i potakne umrežavanje između organizatora inicijative i drugih dionika kao i da postane platforma za dijalog za uspješne europske građanske inicijative. EGSO će se nadovezati na uspjeh Dana europske građanske inicijative i proširiti područje primjene i ulogu konferencije, na primjer putem redovitog preispitivanja daljnjeg postupanja Komisije u pogledu uspješnih europskih građanskih inicijativa; Dan europske građanske inicijative organizira *ad hoc* skupina u suradnji s relevantnim strateškim partnerima;

4.2.2. izradu praktičnog vodiča, sada već u trećem izdanju, radi informiranja o europskoj građanskoj inicijativi i njezina promicanja⁽³⁴⁾. Osim toga, Odbor europskoj građanskoj inicijativi daje ključnu ulogu u još jednoj publikaciji naslovljenoj „Europska putovnica za aktivno građanstvo”⁽³⁵⁾ (dostupna je u tiskanoj i HTML inačici⁽³⁶⁾) čiji je cilj informirati građane EU-a o njihovim pravima i potaknuti transnacionalnu participativnu demokraciju;

⁽²⁷⁾ Predmet: OI/9/2013/TN, otvoren 18.12.2013., odluka donesena 4.3.2015.: <http://www.ombudsman.europa.eu/en/cases/decision.faces/it/59205/html.bookmark>.

⁽²⁸⁾ Predmet: SI/6/2017/KR, pismo od 11.7.2017.: <https://www.ombudsman.europa.eu/cases/correspondence.faces/en/81311/html.bookmark>.

⁽²⁹⁾ Mišljenje Odbora regija „Europska građanska inicijativa” (SL C 423 17.12.2015., str. 1.).

⁽³⁰⁾ Osobito presude Suda u sljedećim predmetima: T-646/13 (Minority SafePack) od 3.2.2017., T-754/14 od 10.5.2017. (Stop TTIP) i C-589/15 P od 12.9.2017. (Milijun potpisa za solidarnu Europu).

⁽³¹⁾ Odluke u predmetu 1086/2017/PMC od 4.10.2017. (Mama, tata i djeca) i predmetu 1609/2016/JAS od 18.4.2017. (Ne vivisekciji) te pritužbe 402/2014/PMC (povjerljivo) od 3.3.2015. i 2071/2013/EIS od 12.12.2014. (Ne vivisekciji).

⁽³²⁾ Mišljenje EGSO-a, „Provedba Ugovora iz Lisabona: participativna demokracija i građanska inicijativa (članak 11. UEU-a)” (SL C 354 28.12.2010., str. 59.).

Mišljenje EGSO-a „Građanska inicijativa” (SL C 44 11.2.2011., str. 182.).

Samoinicijativno mišljenje EGSO-a „Europska građanska inicijativa (revizija)” (SL C 389, 21.10.2016., str. 59.).

⁽³³⁾ EGSO-ova *ad hoc* skupina za europsku građansku inicijativu uspostavljena je u listopadu 2013., u cilju pružanja političkih smjernica o europskoj građanskoj inicijativi i praćenja razvoja na tom području.

⁽³⁴⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-566-en-n.pdf>.

⁽³⁵⁾ <http://www.eesc.europa.eu/resources/docs/qe-04-15-149-en-n.pdf>.

⁽³⁶⁾ <http://www.eesc.europa.eu/eptac/en>.

4.2.3. pozivanje organizatora europske građanske inicijative čije inicijative obuhvaćaju područja politika Komisije da svoje inicijative predstave u EGSO-u⁽³⁷⁾. Te prilike omogućuju EGSO-u da organizatorima europske građanske inicijative pruži platformu za suradnju s predstavnicima civilnog društva i socijalnim partnerima te poveća prepoznatljivost europske građanske inicijative kao demokratskog instrumenta, uz istodobno zadržavanje neutralnog stajališta u pogledu određenih pitanja politike;

4.2.4. izradu samoinicijativnog mišljenja o temi uspješne europske građanske inicijative, ako je ona obuhvaćena područjem primjene rada EGSO-a;

4.2.5. predstavnici EGSO-a trebali bi sudjelovati na svom javnom saslušanju Europskog parlamenta koja se tiču uspješnih inicijativa, čime pridonose međuinstitucijskoj analizi načina za odgovor na uspješne europske građanske inicijative. EGSO bi trebao uvijek biti pozvan na javno saslušanje⁽³⁸⁾. Mišljenje EGSO-a temeljit će se na raspravama s plenarnog zasjedanja EGSO-a na koje se pozivaju organizatori;

4.2.6. EGSO pozdravlja internetske platforme za suradnju i želio bi biti uključen i informiran o njezinom razvoju. EGSO također vjeruje da je važno da korisnici platforme budu dobro obaviješteni o uslugama povezanim s europskom građanskom inicijativom koje EGSO nudi organizatorima inicijative;

4.2.7. EGSO se nastavlja zalagati za jače i učinkovitije europske građanske inicijative, kao i za podizanje razine osviještenosti na nacionalnoj i lokalnoj razini, primjerice putem vlastite inicijative „Djelujmo lokalno”.

5. Napomene o izmjenama Uredbe

5.1. Europska građanska inicijativa trebala je biti jasna, jednostavna i prilagođena korisnicima. Međutim, mnogi organizatori europske građanske inicijative, predstavnici organizacija civilnog društva⁽³⁹⁾, autori⁽⁴⁰⁾ i institucijski dionici prijavili su znatne tehničke i pravne probleme u vezi s europskom građanskom inicijativom. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije o reformi Uredbe kako bi se riješili složeniji institucijski, pravni i organizacijski problemi te promicao dijalog između građana i institucija. To će poboljšati rasprave diljem EU-a, potaknute procesom europske građanske inicijative omogućava, neovisno o tome sakupi li se milijun potpisa ili ne.

5.2. EGSO ponovno snažno ističe svoju potporu europskoj građanskoj inicijativi. EGSO smatra da se ispravnom i potpunom provedbom europske građanske inicijative može pridonijeti premošćivanju jaza između građana i institucija EU-a te znatno poboljšati uključenost javnosti u demokratski život Unije. Ona je također važan korak u razvoju participativne demokracije u EU-u.

5.3. EGSO prepoznaje snažnu međuinstitucijsku potporu europskoj građanskoj inicijativi i pozdravlja prijedloge o izmjeni koje su iznijeli Europski parlament, Odbor regija i Europski ombudsman. Svaka institucija mora imati važnu ulogu tijekom i nakon kampanja o europskoj građanskoj inicijativi kako bi pružila pomoć i mogućnosti za dijalog između institucija i organizatora.

5.4. EGSO preporučuje da se u svakoj državi članici uspostave kontaktne točke za pružanje informacija i potpore organizatorima europske građanske inicijativa o tehničkim pitanjima, o pitanjima koja se odnose na kampanju te o pitanjima povezanim s europskom građanskom inicijativom kao i za aktivno promicanje europske građanske inicijative na nacionalnoj i lokalnoj razini;

5.5. Radi pojednostavljenja i povećanja djelotvornosti europske građanske inicijative, EGSO iznosi sljedeće prijedloge za reformu Uredbe:

⁽³⁷⁾ Vidjeti bilješku 4.

⁽³⁸⁾ Dana 2. 2. 2014. tadašnji predsjednik EGSO-a Henri Malosse poslao je tadašnjem predsjedniku Europskog parlamenta Martinu Schulzu službeni dopis u kojem je izrazio interes EGSO-a da ga se redovito poziva na javna saslušanja o uspješnim europskim građanskim inicijativama.

⁽³⁹⁾ C. Berg, J. Tomson, *An ECI that works! Learning from the first two years of the European Citizens' Initiative*, 2014. („Pouke iz prve dvije godine provođenja europske građanske inicijative”), <http://ecithatworks.org/>.

⁽⁴⁰⁾ Noviji članci uključuju: Organ, *EU Citizen Participation, openness and the European Citizens Initiative: the TTIP legacy* („Sudjelovanje građana EU-a, otvorenost i europska građanska inicijativa – Nasljeđe TTIP-a), 54 CMLRev 1713. – 1748. (2017.); Karatzia, *The European Citizens Initiative and the EU institutional balance: On realism and the possibilities of affecting EU lawmaking* („Europska građanska inicijativa i institucijska ravnoteža EU-a – Realizam i mogućnosti utjecaja na izradu zakonodavstva EU-a”), 54 CML Rev. (2017.), 177. – 208. i Vogiatzis, *Between discretion and control: Reflections on the institutional position of the Commission within the European citizens' initiative process* („Između diskrecije i kontrole – Razmatranja o institucijskom položaju Komisije u postupku europske građanske inicijative”), *European Law Journal*, 2017; 23; 250-271.

5.5.1. potrebno je odvojiti uloge „institucionalnog vodiča”⁽⁴¹⁾ i „donositelja odluka prilikom registracije” koje trenutno pripadaju Komisiji. To je presudno za rješavanje mogućeg sukoba interesa unutar Komisije, kao i za poticanje potpune i djelotvorne provedbe europske građanske inicijative. Odbor bi bio prirodni kandidat za preuzimanje uloge institucionalnog mentora;

5.5.2. trebalo bi postojati više prilika za dijalog s organizatorima inicijative, tijekom i nakon kampanje za povećanje političke prepoznatljivosti tema europskih građanskih inicijativa. Imajući na umu taj cilj, EGSO se nada da će se sve institucije EU-a jednako uključiti u stvaranje prilika za organizatore u cilju predstavljanja njihovih inicijativa i vođenja rasprava o njima, po uzoru na EGSO, koji poziva organizatore europskih građanskih inicijativa da sudjeluju u raznim raspravama u njegovoj skupini za europsku građansku inicijativu, stručnim skupinama i plenarnim zasjedanjima. Javno saslušanje u Europskom parlamentu od središnjeg je značaja za ove mogućnosti za dijalog;

5.5.3. potrebno je zajamčiti poduzimanje odgovarajućih daljnjih mjera za uspješne inicijative. Uvažavajući pravo na inicijativu Europske komisije, EGSO od nje očekuje da pripremi zakonodavni prijedlog u roku od 12 mjeseci od završetka kampanje ili da u cijelosti obrazloži odluku o nepodnošenju prijedloga;

5.5.4. uz saslušanja u Europskom parlamentu i sastanke Komisije s organizatorima, Komisija bi također trebala izgraditi snažnije veze s organizatorima europske građanske inicijative. U tu svrhu, organizatore je potrebno uključiti u aktivnosti koje se odnose na područje kojime se bavi uspješna europska građanska inicijativa nakon što Komisija dostavi svoje početno mišljenje;

5.5.5. kako bi se osigurala odgovarajuća ravnoteža zadataka i nadležnosti, EGSO podupire stajalište koje je izrazilo civilno društvo na savjetovanju EGSO-a prema kojem bi Parlament i dalje trebao biti jedini organizator javne rasprave o uspješnim europskim građanskim inicijativama;

5.5.6. potrebno je navesti detaljne i jasne razloge za sve odluke Komisije o odbijanju registracije inicijative, neovisno o tome je li riječ o djelomičnom ili potpunom odbijanju;

5.5.7. EGSO pozdravlja prijedlog Komisije o mogućnosti djelomične registracije. Međutim, u interesu donošenja jasnih i jednostavnih postupaka i kriterija za registraciju europske građanske inicijative, potrebno je zadržati odluku o jedinstvenoj registraciji. Komisija bi prije predaje mogla savjetovati organizatore o pravnom temelju njihovih prijedloga i predložiti moguća rješenja kako bi se izbjegla neprihvatljivost;

5.5.8. EGSO će pratiti raspravu o smanjenju dobne granice za podržavanje europskih građanskih inicijativa i sudjelovanje u njima. Također je svjestan da ta tema otvara mnogo pitanja, no istodobno prepoznaje i potrebu za daljnjom raspravom;

5.5.9. važno je da rok za reviziju europske građanske inicijative i dalje ostane tri godine zbog značaja europske građanske inicijative za demokraciju EU-a, njezinog nedavnog uvođenja, i zbog vremena koje će biti potrebno za provedbu promjena koje proizlaze iz postojeće revizije zakonodavstva;

5.5.10. potrebno je ojačati postupke informiranja građana i podizanja razine osviještenosti u vezi s europskom građanskom inicijativom. To bi se prije svega trebalo činiti *ad hoc* kampanjama koje promiču Komisija i države članice. U tu svrhu EGSO predlaže da se skupinama organizatora pruži mogućnost da zainteresiranim podupirateljima pružaju informacije o napretku i rezultatima postignutima kampanjom (uz njihovo prethodno odobrenje). Isto vrijedi i za Komisiju, koja mora učinkovitije objavljivati daljnje mjere poduzete nakon uspješnih inicijativa te o tome najprije obavještavati skupine organizatora;

5.5.11. EGSO sa zadovoljstvom primjećuje da je Europska komisija prepoznala potrebu za uslugama prevođenja koje EGSO pruža od 2015. godine. Usluge prevođenja također bi trebale obuhvaćati prijevod priloga prijedloga europske građanske inicijative.⁽⁴²⁾ To je važno kako bi se omogućilo bolje razumijevanje prijedloga inicijative u javnosti;

5.5.12. potrebno je istražiti nove načine za povezivanje internetskog prikupljanja potpisa s društvenim i digitalnim medijima kako bi se doprlo do sve šire publike.

Bruxelles, 14. ožujka 2018.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Georges DASSIS

⁽⁴¹⁾ Vidjeti točke 1.2 i 4.3.2 iz mišljenja EGSO-a „Građanska inicijativa” (SL C 44 11.2.2011., str. 182.).

⁽⁴²⁾ Za raspravu o važnosti priloga vidjeti članke 47.–58. u predmetu Izsák i Dabis protiv Komisije T-529/13.

ISSN 1977-1088 (elektroničko izdanje)
ISSN 1977-060X (tiskano izdanje)



Ured za publikacije Europske unije
2985 Luxembourg
LUKSEMBURG

HR